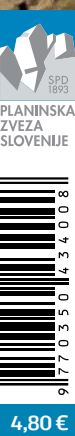

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA REVILJA, KI ŠE IZHAIJA

PLANINSKI

VESTNIK

5
2025

Z NAMI NA POT
Obbronki
Trnovskega gozda

REPORTAŽA
Treking
do baznega
tabora pod K2

IZ PLANINSKE ZALOŽBE – **IZDELEK MESECA JUNIJA**

NOVE DOGODIVŠČINE V PRAVLJIČARIJI, Kristina Menih

Pravljíčarija je čarna dežela v zadnji dolini pod Triglavom, v kateri prijateljujejo vile, škrti, krivopete in gozdne živali. Z njimi se je nekaj časa družila prijazna mestna pitbulka Dixie, ki je tjakaj zahajala skoraj vsak konec tedna. V nadaljevanju priljubljenih zgodb Pravljíčarije pod Triglavom se jim zdaj pridružuje pestra družina novih podgorskih junakov, ki v neokrnjeni gorski naravi na svojstven način uživajo življenje pod svobodnim soncem.

Format: 165 x 240 mm, 156 strani, trda (italijanska) vezava

CENA: V času od 1. 6. do 30. 6. 2025 lahko KNJIGO kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: 9,95 €* (redna cena: 19,90 €*).

**DDV je vračunan v ceno. Stroške poštnine plača naročnik.*

-50 %

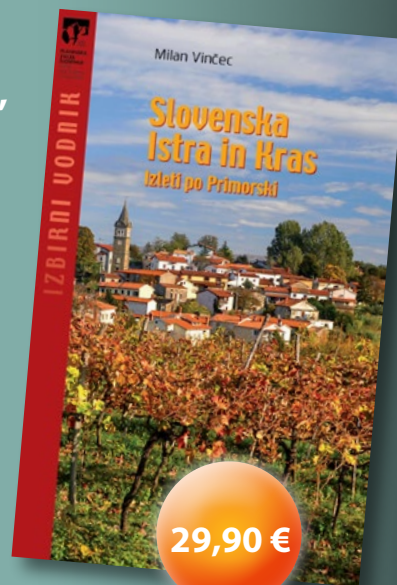
NOVO V PLANINSKI TRGOVINI

SLOVENSKA ISTRA IN KRAS, IZLETI PO PRIMORSKI, Milan Vinčec

- Posodobljena in razširjena izdaja vodnika po slovenski Istri, Krasu in zamejstvu,
- vodnik za vse, ki imate radi lažje in označene planinske poti ter izlete s ščepcem zgodovine in kulture,
- delo domačina in odličnega poznavalca območja,
- zgoščeni, natančni in slikoviti opisi,
- predstavitev krajev in ljudi, naravne in kulturne dediščine,
- pregledni zemljevidi opisanih poti,
- bogata fotografska vsebina,
- QR-kode izhodišč in poti.

Format: 130 x 210 mm, 320 strani, integralna, šivana vezava

Izdajo vodnika je omogočilo sofinanciranje Fundacije za šport.

29,90 €

I N F O R M A C I J E · N A K U P · N A R O Č I L A

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Ob železnici 30a, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico: 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJI IN ZALOŽNIK

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja osemnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje. 125. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA

Planinska zveza Slovenije

Uredništvo Planinskega vestnika

Ob železnici 30a, p. p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

www.pvkazalo.si

www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl,

Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate,

Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Steinbuch

ZUNANJA SODELAVCA

Peter Šilak, Miha Pavšek

LEKTORIRANJE

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško,

Sonja Čokl, Darja Horvatič (korektorica)

OBLIKOVANJE

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 4200 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu 080 1893 (24 ur na dan) in na naslovu: <https://clanarina.pzs.si/vestnik.php>.

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Transakcijski račun PZS

IBAN: SI56 6100 0001 6522 551

SWIFT: HDLSI22

DELAVSKA HRANILNICA D.D. LJUBLJANA

Naročnina 48 EUR, 72 EUR za tujino, posamezna številka 4,80 EUR, poletna številka 5,90 EUR. Člani PZS so upravičeni do 25 % popusta na letno naročnino Planinskega vestnika (36 EUR, tujina 62 EUR). Letna naročnina e-revije 40 EUR, za člane PZS 30 EUR, kombinacija tiskane in e-revije 64 EUR (za člane PZS 48 EUR). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Tabor na Concordii in K2

Foto Massimo Cappuccio

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Pozitivne zgodbe

Spoštujem ljudi, ki so v življenju aktivni in poskušajo na svojem področju, kjer delujejo, narediti neki preboj ali pustiti sled, vse s ciljem boljšega sveta, če lahko nekoliko posplošim. Kreativnost je zame ena tistih lastnosti, s katero lahko izpolnimo naš namen na tem svetu. So še drugi nameni, recimo to, da dvignemo svojo zavest ali da negujemo ljubezen, kakršnokoli pač že, a to so že druge teme in o tem ne bi preveč razpredal. S kreativnostjo si pridobimo tudi spoštovanje; najbolj vredno je zame tisto – lastno, da imaš sebe rad, pa seveda tudi to, da te upošteva okolica, prav nič ne škodi. Skratka, kreativni ljudje si zaslužijo vse moje spoštovanje. Pa tudi tisti, ki so se na svoj način izkazali in so nam zato lahko za vzor. Precej manj mojega spoštovanja pa so vredni tisti, ki imajo veliko povedati, a precej manj pokazati.

Na dve temi, na dva pogovora, ki ju prinaša tokratna številka, bi rad opozoril. Kreativnost je zaščitni znak društvenega delavca Damirja Šantka pri hrvaški planinski zvezi, ki kar prekipava od aktivnosti. Ne le da je aktiven v raznih odborih in komisijah, poleg tega piše članke za revijo *Hrvatski planinar*, piše knjige o svojih gorniških podvigih na visoke, pa tudi nižje vrhove, poroča o svojih potovanjih po vseh celinah sveta, piše zgodbe za otroke, se potaplja in tudi o tem je napisal knjigo, riše stripe, fotografira in za fotografije prejema nagrade, piše mladinske zgodbe, pel in nastopal je z več ansambli, izdal več albumov ..., pa verjetno še nisem naštel vsega. Rekel bi, da res izžareva energijo in navdušuje. Zato smo ga povabili na razgovor, da nam odstre še kaj drugega, kot le tisto, o čemer piše. Ko sem bral njegovi dve knjigi, sem se prestavil v drug svet, vzpenjal in potoval sem z njim, sprejel sem njegovo povabilo, dobil sem nove ideje. Zato je njegova zgodba navdihujoča in vredna posnemanja.

Druga zgodba je drugačna, pa zato nič manj navdihujoča. Gotovo ste zasledili zgodbo Patrika Jagunića, ki je bil na Norveškem zasut v plazu sedem ur in pol – in preživel. Zamislite si, da ste zasuti eno minuto. Kako dolg je ta čas? A si to lahko predstavljate? No, potem to minuto pomnožite s številko, da pridete do sedmih ur in pol! Kaj bi se vam medtem dogajalo v glavi? Seveda, če bi sploh imeli dotok zraka, kar je bila Patrikova srečna okoliščina. Koliko nas bi še razmišljalo pozitivno in bi se ves ta čas poskušali rešiti? Skoraj prepričan sem, da poznam odgovor. Še sam Patrik je povedal, da prej nikoli ne bi verjel, da je kaj takega sposoben zdržati. Pa je bil! To je neverjetna zgodba o vztrajnosti, o pozitivnem razmišljanju, o borbi za življenje in za – ljubezen. Ja, ljubezen do treh hčerk in žene, to ga je držalo pokonci, da je zmogel. Seveda bodo znali – in so tudi že – vsevedni na forumih in omrežjih povedati, kaj vse je bilo narobe. Ja, se strinjam, a hočem povedati pozitivno zgodbo, ne pa še tistega lepega dela iznakaziti.

Tudi pri *Planinskem vestniku* smo pozitivni. Zato pripovedujemo pozitivne zgodbe. Naj navdihujejo tudi vas, tako kot so mene. Svet je zaradi takšnih ljudi boljši.

Vladimir Habjan

4

9

14

17

20

26

UVODNIK

1 Pozitivne zgodbe

Vladimir Habjan

ŠPANIJA

4 Sodra, nevihta in dež v sončni Andaluziji

Damir Šantek

INTERJUJ

9 Damir Šantek

Vladimir Habjan

SLOVENIJA

14 Orkanski veter na gori kralja Matjaža

Damir Šantek

BOSNA

17 V kraljestvu bosanske lilije

Damir Šantek

INTERJUJ

20 Patrik Jagunić

Vladimir Habjan

DOŽIVETJA

26 Neskončnost Slovenske planinske poti

Dušan Škodič

Z NAMI NA POT

32 Obronki Trnovskega gozda

Andreja Erdlen

32

41

44

50

56

USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI

PLANINČKOV KOTIČEK

41 Vandranje martinčka Tinčka

Kristina Menih

TREKING

44 Nepremagljivi šarm K2

Massimo Cappuccio
Prevedel Mire Steinbuch

KULTURA

50 Razstava na Gradu svetega Justa

Igor Škamperle

KOLUMNA

56 Je dostop do gora res omejen?

Martin Šolar

STRIP

59 Prizori s sojenja "Ljudstvo proti Vladimirju Habjanu – Haubiju"

Ažbe Polšak

FERATANJE

60 Po športni užitek v vertikalno

Matej Ogorevc

60

63

66

68

70

TEST OPREME

63 Na pohod s švedsko polarno lisico

Maja Šuštar Habjan

LJUBEZEN V GORAH

66 Noč na polički

Teja Šefic

POMLAD

68 Na planini

Tone Vidrgar

OBLETNICA

70 50 let vztrajnosti in ljubezni do gora

Simona Leitgeb

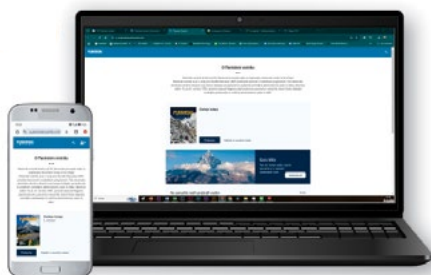
73 PLANINSKA ORGANIZACIJA

75 V SPOMIN

Naročilo na Planinski vestnik

Brezplačna številka
24/7: 080 18 93
01 43 45 684
trgovina@pzs.si
Ljubljana,
Ob železnici 30a

e-revija.planinskivestnik.com

Damir Šantek

Sodra, nevihta in dež v sončni Andaluziji

Sierra Nevada

*Tipična pokrajina
v kanjonih
Sierra Nevada
Foto Damir Šantek*

Konfucij je rekel, da ima človek štiri obraze: to, kar v resnici je, to, kar misli, da je, tisto, kar kaže drugim, in tisto, kar drugi vidijo.

Datumi so bili določeni že zdavnaj, letalske karte kupljene, plačano je bilo prenočišče in narejen načrt poti. Konec marca je čas, ko je Sierra Nevada, predvsem pa Mulhacén, prekrita s snegom. Edino planinsko postojanko na poti Refugio Del Poqueira so prenavljali in ni sprejemala pohodnikov. Poleti iz narodnega parka vozi do zaselka Alto del Chorillo na višini 2721 metrov avtobus. Od tam je le še tri ure hoje do vrha, tako da je za celotno pot en dan več kot dovolj. Pozimi in vse do pozne pomladi je celo območje pokrito s snegom. Avtobus ne vozi, zato se je treba vzpenjati s precej nižje točke, ki je, če imate srečo, parkirišče pri rampi za Hoya del Portillo na višini 2150 metrov. V takih razmerah vzpon in vrnitev trajata dva dni, odvisno od smeri vzpona, prespite pa lahko v kamnitih zavetiščih Refugio De La Carihuela, Refugio De Villavientos ali Refugio De La Caldera. Vsa zavetišča so na nadmorski višini približno 3000 metrov. V tem primeru je treba tista dva dneva nositi vse s seboj, od spalne podloge in vreče, hrane, vode do opreme za nizke temperature, sneg in veter. Za takšne vzpone je pomembna dobra organizacija, zato sem se s Josejem o vseh podrobnostih dogovoril že decembra.

Jose mi je pošiljal vremenske napovedi. Niso bile preveč spodbudne. V nižinah naj bi bilo nekaj dežja, višje pa sneg in močan veter. Tovrstne razmere lahko prenesem, si mislim. Napoved je bila vsak dan slabša. Več dežja, več snega in vse močnejši veter. Pogovarjala sva se o možnih opcijah, dokončno pa se bova odločila večer pred vzponom na Bodega El Atroje v Capileiri. Novega snega je bilo veliko, vidljivost slaba, padavine niso ponehale, veter pa je začel pihati z orkansko močjo.

Padel je mrak in deževalo je. Peljal sem se od Bubiona do Capileire. Ceste so bile mokre, spolzke in prazne. Vsi so se gredli doma ali jedli v bližnjih restavracijah. Jose je pripovedoval, kako je pred leti prišel z Nizozemske, se zaljubil v to "snežno goro" in ostal za vedno. V gozdu je zgradil ekološko hišo in uživa v prekrasnem okolju. Pustil je varno, veliko bolje plačano službo na Nizozemskem, prodal vse in se odpravil v negotovost vodenja ljudi po Sierrri Nevadi že davno, v času, ko tu turizem še ni bil razvit. S širokim nasmehom je povedal, da na Nizozemskem ljudje živijo v kalupih in škatlah in da je hrana slaba. Tukaj ljudje živijo odprtih ust in hrana je odlična. Vprašal sem ga, kdaj si je spremenil ime v Jose in kako se je naučil španščine. Smejal se je med dvema grizljajema pršuta, poplaknjenega z odličnim rdečim vinom. "Sem Španec in sem se s starši preselil v Amsterdam, ko sem bil majhen, tako da sem vedno bil Jose in vedno Španec." Pogovarjala sva se o vsem, razen o vzponu, občasno je vsak preveril vremensko napoved na mobilniku v upanju, da se bo kaj čudežno spremenilo in da bo morda le kakšna priložnost. Pri-

družil se nama je še drugi vodnik Santiago, pozdravila sva se, trkala s kozarci vina in upala na kakšno luč na koncu predora, kakšno veliko izkušnjo, drznost in avanturizem. Vse to sem iskal v globinah njegovih temnih mračnih oči. "Veter je premočan, zapadlo je veliko snega." Kot na ukaz smo vsi vzeli kozarce, vsak zase je naredil požirek. Pogledi razočaranja so povedali več kot besede.

Jose in Santiago sta se pogovarjala v španščini. Verjetno sta ponovno presojala, preučevala možnosti, vsaj meni se je tako zdelo. Po pogovoru je Santiago izpraznil svoj kozarec, se poslovil in odšel. Joseju je bilo še bolj neprijetno kot prej. Obvladoval sem svoj podivjani temperament, ki je nagnjen k napadanju, vendar mi je bilo jasno, da je vreme grozno, več kot nevarno.

*Capileira, izhodišče
za vzpon na
Pico de Mulhacén
Foto Damir Šantek*

*Pogled iz vasi Bubion
Foto Damir Šantek*

*Popolnoma
premočen na
prehodu čez reko
Trevélez
Arhiv Damirja
Šantka*

Videl sem, da je tudi Jose popolnoma depresiven in zatopljen vase. Vsa ta pot in priprava opreme sta bili zaman. Zdaj se je zdel še en kozarec vina dober začetek ali nadaljevanje komunikacije. Naslednji dan je Jose vodil skupino na treking po lokalnih vaseh, ki se začnejo iz Pitresa. Ko je končal, sem lahko skupaj z njim odšel na dodatno turo. Seveda vse v dežju, saj so te poti dovolj nizke, da ni bilo snega. Vzemi ali pusti! Vzajem, seveda.

Sierra Nevada označuje gore s tem imenom, ki obstajajo na več lokacijah in na več celinah. Sierra Nevada je gorovje v ZDA, ki je večinoma v Kaliforniji, sega pa tudi v Nevado. Najvišji vrh tega gorovja je Mount Whitney, visok 4421 metrov. Najbolj znani prebivalci teh gora so orjaške sekvoje s svojim "šefom" generalom Shermanom. To drevo ima največji volumen lesne mase na svetu. Sierra Nevada de Santa Marta je gorovje v Kolumbiji z najvišjima vrhovoma Pico Simon Bolivar in Pico Cristobal

*Gozd v Hoya del
Portillo
Foto Damir Šantek*

Colon, oba visoka 5710 metrov. Ta vrhova sta le 42 kilometrov oddaljena od obale Karibskega morja. V tamkajšnjih gostih deževnih pragozdovih je skrito znamenito predkolumbijsko mesto Ciudad Perdida, ki sem ga imel srečo obiskati pred nekaj leti. In končno, še prava Sierra Nevada v Španiji, v Andaluziji. Najvišji vrh Mulhacén je s 3479 metri tudi najvišji vrh celinske Španije oziroma najvišji vrh Španije znotraj evropske celine in eden izmed 23 tritisočakov, ki krasijo to pogorje. Najvišji vrh Španije je 3715 metrov visok vulkan Teide, ki leži na Tenerifih, otočju v Atlantskem oceanu, najbližje kopno pa je v Zahodni Sahari v Afriki. Del tega gorovja se razprostira skozi nacionalni park Sierra Nevada, del pa je eno najjužnejših smučišč v Evropi, znano po velikem številu sončnih ur.

Leno jutro se je pričelo z rahlim nadležnim dežjem. Gledal sem napoved, deževalo bo ves dan in res ni bilo druge možnosti kot "vzemi ali pusti". Iz Bubliona sem se odpravil proti Pitresu, še ene od mnogih Pueblos Blancos, belih vasi, ki krasijo pobočja te velike gore. Večina turistov, ki obišče Andaluzijo, ostane v starih mestih s prekrasno mavrsko arhitekturo, kot so Cordoba, Granada ali Sevilla ali na plažah Costa del Sol ob sredozemski obali. Prava Andaluzija, izvirno in pravo življenje se skriva v belih vasicah s svojimi neštetimi stopnicami, trgi, ozkimi ulicami in lokali. Vasi ležijo na strmih pobočjih in njihovo življenje utripa s svojim posebnim ritmom, odvija se po prehodih in znotraj od sonca opranih belih hišnih in cerkvenih zidov, ki obdajajo dvorišča in jih skrivajo pred nezaželenimi pogledi.

Pršut, ki sem ga jedel, je bil iz Trevéleza, še ene bele vasi na nadmorski višini 1750 metrov. Suši se vsaj 20 mesecev in ima tisti čudovit slahek okus, ki kar

kliče po grizljaju. Bela barva vasi izvira iz rimskega cesarstva, ko so bile hiše pobarvane v belo, da bi ostale hladne v dolgih poletnih mesecih. Las Alpujarras je območje, kjer so te majhne, v preteklosti zaspale vasice, ki jih pozimi pobeli sneg, poleti pa je neznosno vroče. Tu so se zadrževali Mavri, preden so bili v 16. stoletju dokončno pregnani iz Španije. Bele hiše iz lesa, kamna in ometa, imenovanega tinaos, z ravnimi strehami delujejo kot skupaj zlepljene, naključno naložene, včasih povezane s pokritimi uličicami. Iz streh štrlijo beli, večinoma okrogli dimniki, podobni tistim z otoka Lastovo. Te vasi so kraji neskaljene tišine in miru in kraji, kjer se vino nosi od hiše do hiše v starih steklenih pletenkah in kjer v vsaki hiši, kjer kdo živi, diši po kuhani hrani.

Po zbiranju se je pisana družčina iz Madrida spustila iz Pitresa po ozki in spolzki poti proti Mecini, nato še navzdol proti Mecinilli in končno proti Fondalesu, zadnji v nizu teh čudovitih vasic, zavitih v nadležen dež in meglo. Spuščali smo se po spolzkih kamnitih ulicah, si ogledovali prehode, se skrivali pred dežjem pod krošnjami, čakali na tiste, ki niso mogli hitreje ali pa so se tudi v takšnem dežju kje zaklepetali.

Ko smo zapustili prvo vas, smo se sprehodili ob nasadih mandljev, naslonjenih na zadnje vaške hiše. Ljudje so hodili z dežniki, odeti v pelerine ali pohodne vodoodporne anorake, a vendar so bili vsi premočeni. Bela barva vaških hiš je bila zapacana zaradi jesenske nevihte, ki je prinesla rdeč saharški pesek. Najbolje je bilo to vidno na cerkvenih stolpih. Ena stran je bila skoraj rdeča, obe stranski umazano beli in samo ena stran je bila res bela. Mnogi vaščani so ponovno pobelili fasade svojih hiš, vendar so nekatere bile videti umazano bele, kot bi bile prekrte z rdečo patino. Za vsakim vogalom sem opazil kakšno arhitekturno presenečenje, saj je to delo spontanega ljudskega navdiha.

Nekatere hiše so bile zanemarjene, nekatere prazne, nekatere pa morda nikoli niso videle boljših dni. Vstopil sem v hišo ženske, ki je izdelovala unikatne keramične predmete. Tu so lesene stopnice vlekla vsaka na svojo stran in so bile različnih višin. Sobe so bile nepravilnih oblik, brez ogrevanja, vsaka v drugem nivoju. Vendar so bile lepe v svoji preprostosti, tu ni popolnih ravnih linij, ki so tako ali tako izum novih časov, nečesa nenaravnega, nečesa, kar nas tako ostro loči od narave kot ravna črta ali oster rez z nožem. Gledal sem štedilnik, keramične skledе, vrče in vaze, ki so bili predragi.

Vsi skupaj smo se vrnili v Mecino, v restavracijo Mora Luna. Slekli smo si mokra oblačila in kaj kmalu se je prostor zameglil od izhlapevajočih toplih teles, pijače in toplih tapasov. Med čakanjem na kombije se je družčina Madridčanov ob alkoholu in dobri hrani zabavala ob pripovedovanju deževne pustolovščine.

S Josejem sva si oblekla mokri bundi, si oprtala nahrbtnika in se kot dva sadomazohista odpravila v deževen dan. Naj se zdi še tako noro, dobro sva bila razpoložena, hodila sva drug ob drugem in se pogovarjala o lepotah teh gora, ki sva jih slutila skozi dež. Spuščala sva se proti reki Trevélez in staremu mostu iz časov rimskega cesarstva, ob katerem so Mavri postavili mlin. Most je še vedno trden in v uporabi, od mlina pa so ostale le ruševine. Morda zato ker nihče več ne potrebuje mlina na dnu kanjona daleč od civilizacije, ali zato ker so ga zgradili Mavri, ljudje druge vere. Na drugi strani kanjona sva grizla v hrib v smeri toka Trevélez, čez El Aguaper, po stari poti, zgrajeni pred več kot 2000 leti, ki je vodila v Orgivo.

Kljub dežju sem hodil počasi, saj se mi ni nikamor mudilo. Hodil sem skoraj tako počasi, kot mi sivijo lasje. Občutek sem imel, da se je proces staranja v teh mokrih andaluzijskih gorah vsaj za trenutek ustavil, kot da bi se tu ustavila ura. Ne tako, kot da bi se ta neizprosni časovnik vrtel nazaj, ampak kot da je za trenutek obstal na mestu. Tu je življenje obteženo z drugimi bremenmi, vsekakor ne s tistimi, zaradi katerih bi osivel.

Fondales,
vasica v gorovju
Sierra Nevada
Foto Damir Šantek

Pred vrhom kanjona sva zavila levo na makadamsko cesto, ki poteka vzporedno z reko in se rahlo vzpenja do vinske kleti Hoya de Magalita. Upala sva, da se bova tu malo okrepčala in na kratko skrila pred dežjem. Vinska klet ima vinograde na nadmorski višini čez 1000 metrov in pričakoval sem zanimivo vino. Vendar je lastnike slabo vreme pregnalo v civilizacijo, zato sva pod nadstreškom pojedla sendvič in pila vodo iz čutar. Ker sva bila mokra in sva se hitro ohlajala, je bil postanek kratek. Do zdaj še nisem našel pohodnih oblačil, ki bi bila stoodstotno nepropustna.

Sledil je kratek spust do reke in razvalin mostu, ob katerem stojijo ostanki mlina. Kako težko je moralo biti tovorjenje žita in koruze do mlinov in transport zmlete moke nazaj. Skozi Fuente de Fanuil in La Gaseoso sva se rahlo vzpenjala do vasi Ferreirola. Tam sva našla pipo, iz katere je tekla prava gazirana voda.

*Planinske oznake
Foto Damir Šantek*

Pot naju je pripeljala do Mecine. V Mora Luni sva se osvežila in odpočila. Ker so bile trgovine zaprte, sem na bencinski črpalki kupil drva. Dež ni ponehal, kot bi se približeval nov vesoljni potop. In kdo naj bi bil novodobni Noe? Slekli sem mokra oblačila in jih posušil ob ognju. Jutri bom potreboval suha, čeprav ne vem, kam bom šel, s kom in kako, a če se oprema ne bo posušila, zagotovo ne bom mogel nikamor.

Naslednje jutro sem preveril opremo. Vse je bilo suho, razen še delno vlažnih škornjev. Peljal sem se skozi Capileiro, nad njo sem se po serpentinah dvignil do vhoda v narodni park Sierra Nevada, kjer se asfalt konča. Vzpon sem nadaljeval z avtom po blatni cesti, ki poteka skozi borov gozd. Dež iz Capileire se je tukaj spremenil v močan naliv. Z naraščanjem nadmorske višine je temperatura padala. Avto sem parkiral pred rampo blizu Hoya del Portillo. Poučen z včerajšnjo izkušnjo sem se odločil, da bom čim dlje hodil z dežnikom, da se izognem

mokroti in na snežno območje prispem kar se da suh. Tokrat sem se želel povzpeti na vrh, zato sem izbral nekaj manj zahtevnega in bližjega, saj je bilo celotno območje zasneženo in megleno, vidljivost je bila slaba, poti ni bilo, hodil sem sam in nisem vedel, kaj me čaka višje.

Odločil sem se za vzpon na vrh Prada Liano na 2578 metrov, ki je označen z betonskim stebrom in je poleti le preprosta vmesna postaja za tiste, ki ne uporabljajo avtobusa. Vstopil sem v gozd in že po nekaj korakih je dež prešel v sodro. Pihal je močan veter, vendar sem bil v gozdu nekoliko zaščiten, tako da je dežnik, če sem ga postavil v pravo smer, služil svojemu namenu. Čez nekaj časa sem ga zložil in obesil na nahrbtnik. Pot je bila označena z belimi in rumenimi vodoravnimi črtami na drevesih. Nos sem zakril z buffom, čez glavo sem potegnil kapuco, da sem se zaščitil pred močnim vetrom in sodro, ki neusmiljeno šiba po obrazu. Iz gozda pot vodi z območja Prada de las Juncias na čistino Loma de Piedra Blanca. Pred seboj praktično nisem videl ničesar, fotoaparata je bilo v tem slabem vremenu nemogoče vzeti iz nahrbtnika, prsti so zmrzovali in resno sem razmišljal, da bi odnehal. Steza ni bila vidna, markacij ni bilo, občasno mi je uspelo vzeti telefon, da sem preveril, če sem na pravi poti. Vzpon ni bil strm, a zaradi skoraj orkanskega vetra, sodre in slabe vidljivosti je bila misija nemogoče. Jasno mi je bilo, da bi bilo vztrajanje popoln debakel z nepredvidljivimi posledicami. To ne bi bil boj z goro, temveč boj z vremenom in samim seboj, a tudi odnehati ni lahko, ker zahteva čas in moč. Vsak naslednji korak bi bil oblika sadomazohizma.

Nisem bil daleč do cilja. Vse je zmrznjeno: moje roke, fotoaparat in telefon. Čisto proti vrhu, kjer je bil betonski steber, je postajalo bolj strmo in steber sem opazil, šele ko sem bil že čisto ob njem. Ko sem hotel vzeti telefon, mi je veter z nahrbtnika strgal dežnik in ga odnesel v nevidno sivino. Poskušal sem fotografirati, odstranil sem led z objektivom, a je bilo vse zamegljeno. Objektiv nisem imel s čim obrisati, snel sem si rokavico, brisal s prsti, slikal, a sploh ne vem kaj. Nisem imel moči stati v močnem vetru. To početje res ni imelo več nobenega smisla.

Veter je zabrisal moje sledi, zato sem se spuščal po spominu. Čez nekaj časa sem ugotovil, da sploh ne vem, kje sem. Preveril sem z GPS-navigacijo in ugotovil, da sem zavil levo s poti, a da me ta pripelje do ceste, ki me bo čez Puerto Molino spet pripeljala do Prada de las Juncias. Veter mi je uspel strgati dežno prevleko z nahrbtnika in jo odpihniti. Kapuca in anorak sta bila prekrita s tanko plastjo ledu. Cesta, po kateri sem se vračal, je bila polna snežnih zametov, a vsaj tavanja in zavijanja s poti ni bilo več. Hoja v gozdu je zagotavljala nekaj zaščite pred vetrom. Avto res ni mogel biti več daleč. Kmalu sem ga zagledal. Bil je čisto zasnežen. Ja, zdaj je bilo gotovo konec mraza, vetra, žledu in snega in konec poti, kjer misli kar izginejo. ●

Uživam, ko nekaj ustvarim

Pogovor z Damirjem Šantkom

So ljudje, ki veliko potujejo, in so ljudje, ki veliko pišejo. Damir Šantek pa je človek, ki počne oboje, veliko potuje in veliko piše. Loteva se tudi visokih, zahtevnih gorskih ciljev na vseh celinah. Pa ne le to – obenem tudi fotografira, se potaplja, riše stripe, muzicira ...

Damirja Šantka sem prvič srečal leta 2018 v Zagrebu na srečanju uredništev *Hrvatskega planinarja* in *Planinskega vestnika*. V Hrvaški planinski zvezi je bil vodja Komisije za promocijo in založništvo, pri njihovi reviji je član uredniškega odbora. Beseda je dala besedo in Damirja sem spoznal kot močnega ustvarjalca, ki piše članke in tudi knjige, prodajne uspešnice. To pa zato, ker ima rad zgodbe, ki pritegnejo. Njegovo prvo knjigo *Gdje misli nestaju* smo predstavili v februarški številki leta 2023. Njegov slog je preprost, a učinkovit. Na kratko zna povedati veliko. Vse to je bil razlog, da smo ga povabili na razgovor.

V letu 2022 in 2024 sta izšli dve knjigi o tvojih potovanjih po svetu in gorah, v prvi je 34, v drugi 32 zgodb. V kolišnem času si opravil te ture, ta potovanja?

V teh knjigah je nekaj mojih potovanj in pohodov, ki sem jih opravil v zadnjih dvajsetih letih. Vanje sem vložil ves svoj prosti čas, pogosto pa še bistveno več kot to. Nekatera od teh potovanj so segla res daleč in so trajala dolgo, druga so bila blizu in kratka, a to ni niti najmanj pomembno. Ključno je doživetje, skoraj otroško raziskovanje in svoboda, ki nam jo ponujajo takšna neznana področja, četudi so oddaljena le nekaj kilometrov od naše hiše, pa jih še nismo odkrili.

Kaj si želel povedati s knjigama?

Čeprav morda na prvi pogled ni očitno, a v vseh teh zgodbah govorim o sebi. Namenoma ne uporabljam besede potopis, ampak zgodba, saj pravzaprav želim z vsakim potopisom povedati zgodbo. Zgodbo o gorah, ljudeh, doživetjih, zgodbo o bogovih in zgodovini, o sreči ali trpljenju, kajti vse to je del teh prostorov in je vtakano v dušo gora. V vseh je poleg gora, zgodovine, vere, hrane, doživetij in vsega ostalega tudi majhen ali velik del mene, skrit ali javno izpostavljen kot Veronikin šal.

Na kakšen način izbiraš poti?

Tukaj ni pravila. Nekatera potovanja sem čakal leta in so še vedno na čakalni listi, nekatera pa kar zletijo

mimo. V Kolumbiji, na primer, sem šel na poroko in se je izkazalo za super; nekateri cilji pa zahtevajo določene letne čase in takrat moraš biti prost. Včasih se prikaže le kakšna poceni letalska karta in sem že spakiran ...

So predeli, kamor greš raje?

Najraje imam naravo v kakršni koli obliki, saj ravno ta pestrost pokrajine in narave okoli nas dela ta svet lepši. Od puščav do step, vulkanov, skalnatih vrhov, gostih deževnih gozdov, ledenih prostranstev, močvirnatih delt ... Vse to daje nova doživetja, bogati življenje, vsekakor pa z vso to pestrostjo življenje bogati.

Imaš najljubšo goro?

Lahko se pogovarjamo o Velebitu, Alpah, Nepal, a najljubša mi je naslednja gora, ki stoji pred mano, in komaj čakam, da jo srečam. Tista, ki me veseli in čaka, da na njej naredim prvi korak, in naslednja, kjer se želim zliti z njenimi potmi, vsrkati njene vonjave in začutiti njeno energijo.

*Vzpon na Stok Kangri
Arhiv Damirja Šantka*

Poleg gora ti cilje predstavljajo tudi jame, otoki, soteske, kanjoni. Kako to?

Preprosto uživam v naravi in bolj ko je divja, lepša mi je. Rad plezam na gore, vendar gore niso le njihovi vrhovi. Obstajajo jame, kanjoni, doline, planote, reke, jezera, deževni gozdovi in še kaj. In vse to je včasih bolj nedostopno kot sami vrhovi, pogosto pa se nahaja ob poti proti vrhu. Nikoli me ni zanimal samo tek na vrh. Prav ta pot, ta čudovita narava, ki nas obdaja in je še nismo uničili, je cilj mojih potovanj. Seveda, ko se odločim za vzpon na vrh, gre oven v meni pogosto čez meje svojih zmožnosti in čez rob pameti, a prav to je tisto, kar tvori harmonično celoto uživanja v naravnih lepotah in trpljenja zaradi preizkušanja lastnih meja.

Tvoji vzponi so včasih tudi nevarni. Kako se tega lotevaš?

Kdor je v gorah preživel dovolj časa, se dobro zaveda, da je nevarnost sestavni del teh izkušenj. Od snežnih plazov, grap, nenadnih vremenskih sprememb, spanja pri nizkih temperaturah, hoje ponoči, slabega zavarovanja, ledeniških razpok, dehidracije ... Vse poskušamo predvideti in velikokrat nam tudi uspe, a ne vedno. Nekoč, ko sem se vračal z Grossvenedigerja, sem končal v ledeniški razpoki. Bil sem v navezi in na koncu se je vse dobro končalo. Imel sem višinsko bolezen, podhladitve, poškodbe ..., ampak kot pravijo: »Kar te ne ubije, te okrepi.«

Kateri vzpon od vseh opisanih ti največ pomeni?

Največ mi pomenijo vzponi, ki jih nisem uspel opraviti. Od njih sem se pravzaprav največ naučil. To so trenut-

ki, ko se zaveš, kako krhek in šibak si lahko, da obstaja meja, ki je res ni več vredno prestopiti, čeprav si prestopil že marsikatero, verjetno kakšno tudi preveč. To so trenutki, ko se zaveš, da so gora ter slabo in spremenljivo vreme vedno močnejši od tebe in da se je treba znati ustaviti, biti hvaležen, da si živ, in se spustiti, saj bo gora jutri še tam, kar za nas res ne moremo reči.

Pogosto opisuješ tudi življenje v okolici gora, zgodovino in drugo. Kje dobiš informacije o vzponih in o vsem ostalem?

Gore niso le njihovi travniki, gozdovi, poti in vrhovi. So veliko več. Na njih že od nekdaj živijo bogovi, le najpogumnejši so se povzpeli nanje, le najbolj vzdržljivi so živeli ob njihovem vznožju. Gora je zgodba. Zgodba o bogovih, vilah, vojnah, razbojnikih, nedolžnih dekletih, kmetih, veri, planincih, požganih planinskih kočah, mejah, človeških usodah, rastlinah in živalih, viharjih, močnih vetrovih ... Temu seznamu ni konca in za vsako goro je drugačen. Informacije zbiram iz knjig, interneta, v domačih lokalih, od vaščanov, duhovnikov in otrok, ki se igrajo ob cesti.

Teren, kjer hodiš, opisuješ slikovito, opaziš bogato floro. Si na to tudi pozoren, ko hodiš?

Občasno nimam časa, zato le tečem čez goro. Ko pridem domov, ostane tako malo vsega. Brez spominov, brez izkušenj, brez fotografij. Samo slika vrha. Zato se, ko imam čas, ustavim, raziskujem, skrenem s poti, fotografiram in grem vsem na živce. Ravno zato ne maram hoditi z veliko ljudmi, saj razumem, da ima vsak svoje razloge, zakaj je v gorah. Njim se moji razlogi zdijo neumni in obratno. Poskušam vsrkati

*Veselite na vrhu
Mont Blanca
Arhiv Damirja
Šantka*

vse, kar vidim med hojo v gore. Včasih ni veliko novega, včasih mi je vse znano, včasih sem utrujen in ne vidim prav ničesar, včasih pa se izza vsakega grma in kamna prikaže nekaj, kar vzbudi mojo radovednost in prebudi tistega otroka, ki šele spoznava svet in ima sposobnost, da se iskreno navduši nad vsem, kar nas obdaja.

Doživel si že vse, kar je možno, od hudega mraza, vetra, megle, dežja, sneženja, toče, strašne vlage ... Je to cena vzpona in dosežka?

Da, to je vsekakor cena in včasih jo je tako težko plačati. Ne zaradi gore in nevihte. To je zaradi nas samih, ker nismo dobro opremljeni, dovolj močni, dovolj prepričani vase in v svoje zmožnosti, a z vsako takšno situacijo rastemo, postajamo bolj vzdržljivi, samozavestnejši, močnejši in se zavedamo, da se v takšnih situacijah ne borimo proti nikomur in ničemu kot le proti samemu sebi.

Kako reagiraš, če te gora zavrne?

Najprej sem jezen nase, na goro, na ves svet. Iščem razloge, kaj sem naredil narobe, kaj bi lahko naredil drugače, kje sem se zmotil pri pripravi ipd. Ko mine ta napad neumnosti, se vse počasi postavi na svoje mesto. Gre preprosto za splet okoliščin, na katere bi se lahko bolj ali manj zanesli, včasih pa potrebujemo neuspehe, da nas ponastavijo, da nas spustijo na zemljo in nam ne pustijo odleteti predaleč.

Kako se bojuješ s svojimi dvomi, napetostmi, strahom?

Ugotovil sem, da je hoja v gore najboljšo zdravilo proti stresu, napetosti in jezi. Ves ta balast sem kot menedžer med tednom zbiral v sebi, da bi ga s prvimi koraki na goro začel sproščati in prehajati na drugo raven energije. In tako malo po malo postane človek odvisen od gora, kot so nekateri odvisni od alkohola, mamil, zdravil. Pravzaprav ni veliko drugače. Moja prva knjiga ima naslov *Gdje misli nestaju* (Kjer misli izginjajo) in točno to – izgubljene so vse tiste misli, ki nas obremenjujejo, prizemljejo, ki nas držijo kot verige v tem svetu, ki smo ga sami naredili včasih tako okrutnega in neznosnega.

Zanimivo je razmišljanje, da v divjini Prokletij doživljaš večje zadovoljstvo kot na visokih vrhovih Alp. Lahko to pojasniš?

To sem res rekel in napisal, a morda nisem dovolj dobro razložil. Gore so kakor ženske. Alpe so povezane z dobrimi cestami, tam so številne planinske koče in odlična infrastruktura, gorska reševalna služba, natančna vremenska napoved, planincev je vedno veliko in vse je nekako popolno kot lepa ženska, ki se je potrudila, da to pokaže. Bila je pri frizerju, kozmetičarki, je zagorela, obuta v visoke pete in na sebi ima popolno obleko, nakit, sijoč, zapeljav nasmeš in poželenje, ki ji kukata iz modrih oči. Vse je tam, presenečenj in stvari za odkritje je komaj kaj več. Prokletije so neprivlačna, neurejena deklica, umita z mrzlo izvirsko vodo, v prav nič vpadljivih oblačilih, ki sra-

Kozaški vojvoda in princesa pod Elbrusom Arhiv Damirja Šantka

Prečkanje reke Markha v Indiji Arhiv Damirja Šantka

mežljivo stoji ob strani, da ne bi bila v napoto. Tukaj je toliko stvari za raziskovanje ter učenje in v tem je razlika. Ni cest, koč, ničesar, samo divja gora z ljudmi, ki še vedno živijo v skoraj plemenski družbi, in pastirji z živino, kar se zdi kot scenerija iz starih zgodb, ki že odhajajo v pozabo. Zato sem tako govoril o Prokletijah in ostalih okoliških gorah.

Pogosto vlečeš tudi vzporednice s Hrvaško in zahodnim svetom. Kako to? Kaj ti pomeni skromno življenje, ki si ga gotovo že kje doživel, v primerjavi z zahodnim svetom?

Hrvaška je bila tako kot Slovenija vedno del zahodnega sveta in zahodne kulture, ki se je širila skozi vero, umetnost in način življenja. Hrvaška in Slovenija seveda nista povsem enaki, bolj ko se premikamo proti zahodu, vse večje so razlike. Vendar se v primerjavi s tem, kako ljudje živijo na drugih celinah, izkaže, da je pri nas pravzaprav vse bolj ali manj enako. Od Indijancev Warao, živečih v delti reke Orinoco v Venezueli, ki se najprej naučijo plavati in šele nato hoditi, do beduinov v severni Afriki in Masajev v

*Na prelazu
Thorong La
v Nepalu
Arhiv Damirja
Šantka*

Keniji pa do šerp, ki na visokih nadmorskih višinah hodijo tako lahkotno, da moraš biti ljubosumen, in ribičev v Kambodži na jezeru Tonle Sap, ki živijo v plavajočih kočah in se kopajo ter živijo od te iste vode, v katero odvajajo vse odpadke. Vsem je skupno to, da nimajo ničesar, a ne potrebujejo ničesar več, da živijo v sožitju z naravo. In od njih se moramo učiti o vsem, o življenju, vrednotah, sreči, družini, veri in ljubezni.

Kako se odločaš za poti? Greš sam ali s potovalnimi z agencijami?

V večini primerov vse organiziram sam. Cenovno je veliko bolj ugodno, po drugi strani pa vidim in doživim tisto, kar se meni zdi zanimivo. Verjetno tako marsikaj zamudim, a jem, kjer hočem, se ustavim, kjer hočem, in nihče ne določa, koliko časa bom kje preživel; konec koncev se lahko zapijem z domačini v gostilni in spim v avtu ali kje na poti, če je treba.

Ali ti v gorah kdaj misli res izginejo? Kako je to videti? Kaj takrat občutiš?

Ja, v gorah misli res izginjajo. Dlje kot si v njihovem naročju, dlje ko hodiš, bolj luščiš plast za plastjo misli, umazanije, vse, kar je slabega – kot pomarančo z

*V modrih globinah
Jadranskega morja
Arhiv Damirja
Šantka*

veliko olupki. In ne glede na to, koliko lupiš, še vedno ostane skorja, ki postaja vse tanjša, a tudi to je treba oluščiti, da prideš do konca, do svojega pravega jaza. To so morda dosegli puščavniki, asketi v samostanih ali tisti, ki so živeli v votlinah. Zadovoljen sem s temi nekaj površinskimi plastmi, ki jih odluščim, in se vrnem bolj spočit, bolj živ in boljša različica istega človeka, ki se je odpravil v gore.

Kakšni so ljudje, ki jih srečuješ na poti?

Če govorimo o domačinih, bolj ko so izolirani predeli, kjer hodim, bolj so ljudje na začetku nezaupljivi. To je zgodovinsko pogojeno, saj tujci v gorah nikoli niso pomenili nič dobrega. Če do njih pristopiš človeško, odkrito, pošteno in oni to sprejmejo, potem se vsa zgodba spremeni. Postanejo gostoljubni in odprti. Po drugi strani pa so v prostoru zahodne civilizacije najprej vsi vljudni, a kaj več od tega težko dobiš, saj se na vse gleda skozi prizmo hitrega pretoka ljudi in koristi.

Kako si doživel slovenske gore? Kje je zate najlepše?

V Sloveniji sem pogosto, vedno jo odkrivam iz nič in občudujem njene lepote. Težko je odgovoriti na to vprašanje. Jalovec, Prisojnik ..., vsak vrh je čudežen in razgledi z njih so fenomenalni, a to je le delček lepote, ki se preliva čez slapove in čudovito Sočo s pritoki, neverjetna Triglavska in druga jezera, Logarska dolina, jame, ki nikogar ne pustijo ravnodušnega, sploh pa se je dragi Bog dobesedno poigral na tako majhnem koščku zemlje.

Od kod znanje fotografiranja, pisanja, risanja stripov?

Radovednost je lastnost, ki me žene na različna področja zanimanja. In tako sem pristal v gorah, po-

*Prebijanje skozi tropsko divjino Morne Seychellois
sredi Indijskega oceana Arhiv Damirja Šantka*

tapljanju, fotografiji, pisanju, novinarstvu, glasbi, stripu ... Uživam, ko nekaj ustvarim. Seveda se vse začne pri meni, potem ko nekaj pride ven, to delim z drugimi.

Zakaj knjig nisi izdal pri založbi HPS?

Na promociji knjige gospoda Alana Čaplarja sem se ob kozarcu dobrega vina družil z direktorjem založbe Mozaik knjiga, sicer Slovencem. Tako smo prišli do tega, da sem pisal planinske potopise za *Hrvatski planinar*. Rekel mi je, naj mu pošljem knjigo, in kmalu sva se dogovorila za prvo. Zdaj je izšla že tretja, *Visoko nad oblaki*, in slikanica *Mila se uči potapljati*;

slednja govori o deklici Mili, ki odkriva čudoviti svet podmorja. Med drugim sem izdal tudi knjigo potapljaških potopisov, saj je to tudi moja velika ljubezen, z lokacijami s Sejšelov, Maldivov, Mehike ..., tudi Slovenije. Po drugi strani pa Hrvaška planinska zveza za knjige ni pokazala zanimanja, čeprav je bil velik del teh zgodb objavljen v njihovi planinski reviji.

Kje še nisi bil in kam še nameravaš?

Svet je tako velik, jaz pa nisem bil skoraj še nikjer, čeprav sem hodil po vseh celinah razen po Avstraliji. Junija grem v Azerbajdžan, da spoznam njihove gore in se povzpnem na njihov najvišji vrh Bazardüzü. ●

Visoko nad oblaki. Kjer tudi misli izginejo

Damir Šantek (1965) je za založbo Mozaik knjiga (Zagreb) napisal že več knjig. V drugi številki *Planinskega vestnika* leta 2023 smo predstavili knjigo *Gdje misli nestaju* (Kjer misli izginjajo/Kjer misli ni več), ki je postala eden najbolj priljubljenih hrvaških potopisov, pohvali pa se lahko tudi s knjigo in slikanico o potapljanju. Nasploh je karseda ustvarjal, članke in stripe mu objavljajo v več revijah, tudi fotografira in prejema nagrade, pel je v raznih glasbenih skupinah, pisal besedila za pesmi in izdal glasbeni cede.

Nova knjiga je nekakšno nadaljevanje prvega potopisa s potovanj, vzponov in potopov po vsem svetu, od Evrope, Afrike, Amerike do Azije. Zgodbe z nam bližjih krajev so iz slovenskih, hrvaških, bosanskih, srbskih in črnogorskih gora, tiste bolj oddaljene pa iz Kenije, Venezuele, Kambodže, Tajske, Mehike, Nepala, Francije, Češke, Maroka, Italije, Nemčije, Španije ... Podobno kot pri prvi knjigi se potapljamo v jezerih in morjih, se podajamo v jame, hodimo po otokih, soteskah in kanjoni, se sprehajamo ob obalah ali vznožjih gora, se potikamo po sredogorju in se vzpenjamo na visoke, tudi ledeniške gore. Kakšen vrh pokaže tudi zobe, na primer Ortler, a nič zato, tak vzpon je lahko podlaga za še posebej vznemirljivo zgodbo.

Tako kot smo vajeni iz prve knjige, se tudi tokrat pri opisovanju ne osredotoča le na cilj, pač pa nam pogosto predstavi tudi celo vrsto drugih zanimivosti – govori o zgodovini krajev ali dežel, razlaga mite in legende, opisuje razmere v državah in življenje lokalnih prebivalcev, vse skupaj pa rad primerja s svojo državo in zahodnim svetom, pri čemer opozarja na mnoge prednosti, ki jih v našem svetu nimamo več.

Vse napisano je lahko dobra popotnica tistim, ki izbirajo podobne cilje; razberemo lahko mnoga praktična priporočila in izkušnje, torej ne gre za vodnik. V svoji pripovedi opisuje vse tegobe na potovanjih in pri vzponih, ki jih ni malo. Poti se najraje loteva sam, pogosto z lokalnimi vodniki, včasih pa gre tudi s prijatelji. Nikoli se ne posveča le vzponu na goro, pač pa je izvrsten opazovalec okolice. Zato slikovito opisuje teren, po katerem hodi, vidi mnoge, tudi eksotične živali in opazi bogato floro. Skratka, še kako vabljivo branje.

Kot je v pogovoru napisal Alan Čaplar, urednik *Hrvatskega planinarja*, Šantek z besedo in sliko živo ter neposredno predstavlja kulturno in naravno dediščino tako domačih kot tujih gora ter daljnih dežel, ki se planincu in alpinistu zdijo nadvse zanimivi. Tako avtor potrjuje, da je planinstvo sestavni del kulture in ne samo brezciljno vzpenjanje na vrhove, s katerih popotnik hitro sestopi. Zato knjiga ni le potopisno čtivo, pač pa je diskretno povabilo na potovanje, na odkrivanje majhnih in velikih zanimivosti, ki so lahko daleč ali pa jih imamo na dosegu roke. Vsako potovanje bo bralca obogatilo z neprikritim užitkom avtorjeve neposrednosti in iskrenosti. Knjigo krasi množica odličnih fotografij. Napisana je v hrvaščini. Naročiti jo je možno na strani založbe <https://mozaik-knjiga.hr/proizvod/visoko-iznad-oblaka/>.

Vladimir Habjan

Orkanski veter na gori kralja Matjaža

Damir Šantek

Peca, Kordeževa glava oziroma Kordeschkopf je ime za en in isti vrh v Karavankah, ki se s svojimi 2125 metri dviga nad okoliškimi gorami in dolinami na meji med Slovenijo in Avstrijo. To je najbolj vzhodni dvatisočak med vsemi 352 vrhovi, kolikor jih je v Sloveniji in na njenih mejah z Italijo in Avstrijo.

Na poti proti vrhu
Foto Damir Šantek

Vrh je nezahteven in v najkrajši različici se iz izhodišča Jakobe nanj povzpne v nekaj več kot dveh urah hoje. Ko zapade sneg in pobeli ter poleteni gozdne ceste, Jakobe postanejo nedostopne za navadna vozila, zato je izhodišče vzpona Podpeca (Mitnik). Tak zimski vzpon je nekoliko bolj resen in traja več kot štiri ure, še zlasti, kadar zapiha orkanski veter in se temperature spustijo pod -15°C . Takrat vzpon na to goro postane prava pustolovščina, še posebej v vršnih delih.

Pred dvema dnevoma je zapadel prvi obilnejši sneg to zimo. Kratek dan in nevarnost plazov sta omejila cilje, kamor bi se sploh lahko podali v gore. Načrt je bil preživeti lep dan v hoji na Peco, upajoč, da bomo z avtom prišli na Jakobe. A led se je pod snegom začel nabirati že na višini tisoč metrov, zato smo morali namesto predvidenih 700 metrov višinske razlike premagati kar 1250 metrov, z izhodiščem v Podpeci. Pot večinoma vodi precej strmo skozi gozd, trikrat prečka cesto in pelje mimo lovske kočice. Ko smo po skoraj 800 metrih vzpona in nekaj več kot dveh urah hoje prispeli do Doma na Peci, smo si odpočili ob čaju iz nahrbtnika, saj dom v primeru slabega vremena ne obratuje, kar tudi piše.

Nepričakovano se je prikazalo sonce, nas ogrelo ter polepšalo trenutke počitka.

Le deset minut hoje stran od doma je Votlina kralja Matjaža. Kralj Matjaž je legendarni kralj iz slovenske mitologije, katerega izvor sega v predkrščansko Karantanijo, sčasoma pa so ga zlili v eno osebo skupaj z resničnim ogrskim kraljem Matijo Korvinom, ki je živel v drugi polovici 15. stoletja. Legende ga povezujejo tudi z vodjo kmečke vojske, ki se je borila proti Turkom v bitki pri Kokovem julija 1478. Te pripovedi so na Koroškem še posebej močno prisotne, predvsem v kraju Črna, kjer od leta 1993 vsakega januarja poteka tekmovanje v gradnji snežnih gradov ter ustvarjanju likovnih in literarnih del, posvečenih kralju Matjažu. Legenda pravi približno takole:

»Nekoč davno je v Sloveniji vladal bogat in pravičen kralj po imenu Matjaž. Bil je sin slovenskih gora. V njegovi deželi so vladali mir in blagostanje, a z vzhoda je prišla strašna turška horda in napadla deželo. V neenakem boju so se Matjaž in njegova vojska hrabro borili, a vojaki so padali eden za drugim, dokler ni ob kralju ostala le še peščica zvestih mož. Ko je kralj uvidel, da so Turki premočni,

je z vojsko pobegnil v goro, ki se je pred njim odprla in ga sprejela v svoje nedrje. Zdaj tam spi za kamnito mizo s svojimi vojaki in ko se mu bo brada devetkrat ovila okoli mize, se bo prebudil in rešil svoj narod.»

Ta gora je bila Peca, ki se dviga nad dolino, kjer leži tudi kraj Črna. V votlini je tudi njegova bronasta skulptura, ki prikazuje kralja Matjaža, utrujenega in spečega za kamnito mizo. Z roko si podpira glavo in čaka, da mu zraste dolga brada.

Ker so pozimi dnevi kratki, ne čakamo, da nam zraste brada, zato se podamo proti vrhu. Kmalu sledi levi odcep proti vrhu Male Pece. Po travnatem grebenu vodi tudi odcep za ferato, ki pa je bolj primerna za poletne mesece. Hitro pridemo do ruševja in skal, ki kukajo izpod približno trideset centimetrov debele snežne odeje. Tukaj že postane precej hladneje. Z višino se čuti tudi naraščajoča moč vetra. Ko se spustimo na travnato planino, izpostavljenemu vetru, smo osupli nad njegovo močjo – sunki nas kar mečejo iz ravnotežja. Tisti z manj telesne mase že razmišljajo o vrnitvi, toda volja je močnejša od vetra in nas družno žene naprej. Radi bi tekli do vrha, da bi bila telesa čim manj izpostavljena snežnim vrtincem, ki se dvigajo in nas zasipavajo v valovih. A tek ne pride v poštev, še hoja poteka v ritmu naletov vetra. V kratkih presledkih med sunki obstanemo, oprti na palice, z derezami, globoko zapičenimi v sneg ali porumenelo travo. V takih trenutkih oprema pokaže svojo pravo vrednost, saj se opazi razlika med opremo za izlete in tisto za prave planinske ture. Hodimo v cikcaku mimo belih mejnih kamnov, ki seveda ne ločujejo gore, temveč ozemlje dveh držav, in prehajamo iz ene v drugo, kakor nas pač nosi veter.

*Nadnaravna
atmosfera med hojo
Foto Damir Šantek*

*Nepričakovani
viharni veter na
vrhu Pece
Foto Damir Šantek*

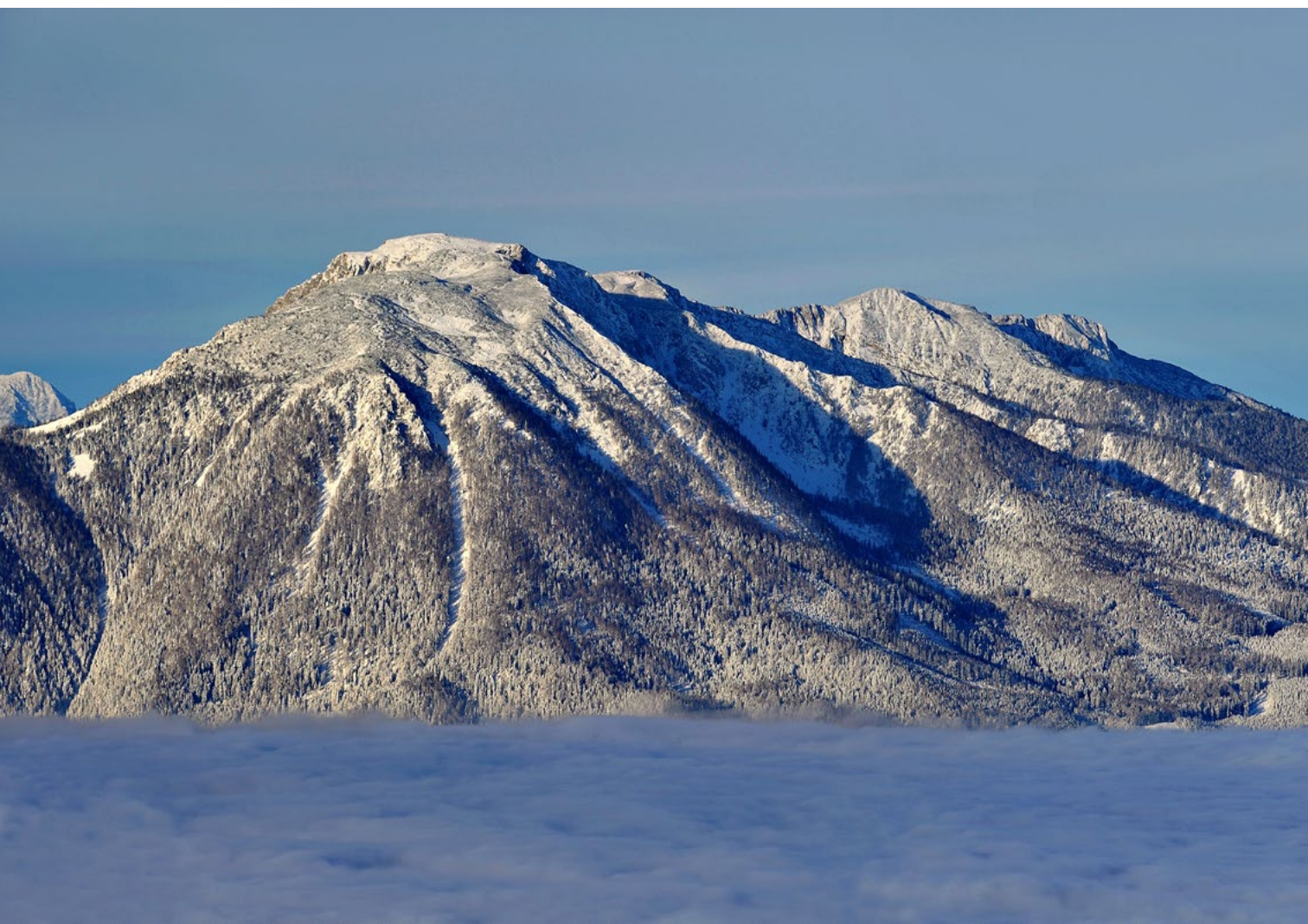
*Mogočna Peca
Foto Franci Horvat*

Ko se privlečemo na vrh, se sprašujem, ali se sploh izplača izvleči fotoaparater. Mrzlo je, krepko pod -15°C , sunki vetra orkanski, zrak nasičen z ledenimi snežnimi zrni, ki nas šibajo brez milosti. A da bi vsaj simbolično zaznamoval trenutek, izvlečem fotoaparater iz nahrbtnika in začnem hitro škljocati – brez razmišljanja, brez nastavljanja, lebdeče snežinke zmedejo merilne naprave in vse,

kar nastane, izpade megleno, brez ostrine. Brez kadriranja, brez iskanja najboljšega kota ali perspektive ... le klik, klik, klik in hiter sestop.

Na planini pod nami snežinke v velikih rojih plešejo svoj prvinski ples – kot jate rib pod morjem ali ptic visoko na nebu. Bledo sonce sramežljivo kuka skozi oblake in če bi bilo možno, bi sedel in ure dolgo užival v tej igri brez pravil, v tej naravni čarovniji moči vetra in beline snega pod žarki nizkega sonca. Oder predstave je planina, ki jo kot amfiteater obdajajo gore, prizorišče kot v starih grških dramah ali tragedijah. Lepota narave me opogumi, da vzamem fotoaparater in skušam skozi objektiv ujeti neulovljivo – trenutke surove moči in lepote. Vsake toliko se sklonim, zakrijem aparater in ga znova primem z ledenimi prsti. Fotografiram, težko se zberem, a tokrat sem pogumnejši in odločnejši, da naredim vsaj eno dobro fotografijo v spomin na ta planinski podvig.

Ko prečkamo planino, počasi pridemo v območje, kjer veter že zgublja moč. V naših telesih se znova okrepi krvni obtok, dvigne se razpoloženje in pojavi tisto tiho začudenje – le kje smo bili in kaj vse doživeli! Hodil sem po gorah, kjer so me bičali vetrovi Sierra Nevade, Elbrusa, Sněžke in Velebita, a ne spomnim se, da bi bilo kdaj tako strašno. Morda samo zato, ker so sveži spomini vedno močnejši od starih. ●

U kraljestvu bosanske lilije

Kamešnica

*Vas Korita na
pobočju pod
Kamešnico
Foto Damir Šantek*

"Če si me že med vojno hranil, mi zdaj v miru natoči kozarec vina," morda malce preglasno zavpije Zoki. Pridružil sem se omizju, a očitno prepozno, da bi ujel začetek zgodbe. Za mizo se je oblikovalo veliko različnih skupin, a tukaj je kot ponavadi najbolj zanimivo.

Usedel sem se in lovil niti zgodbe. Zoki je kot otrok med vojno živel v Tešnju v Bosni. Takrat so jih Srbi zadrževali v zaprtem območju, zato veliko ljudi ni imelo ne dohodka ne hrane. Na drugi strani je Dražen organiziral polnjenje velikih palet s hrano, ki so jih letala Unproforja z veliko natančnostjo odvrгла na točno določene točke na območju. Oba se spominjata, kaj je bilo na paletah, kaj je bilo okusno in kaj je bilo pač potrebno za preživetje, a iz povsem drugačne perspektive. Zoki se spominja boja med lačno rajo za pakete, ker je bilo hrane vedno malo in ker se je ponavadi le-to tihotapilo. Iz trakov, s katerimi so bile povezane palete, so izdelovali gugalnice, tako kot si le fantastičen otroški um lahko zamisli zabavo in igro, da premaga žalost in prekletstvo osamitve in vojne. Tokrat slavimo vino, ta čudežni nektar, ki ga je dal Bog in ustvarila človeška roka. Zelo daleč smo od

lakote in hrane, ki kot mana pada z neba. V Trilju smo sedeli ob vinogradu in uživali v vročem poletnem dnevu. V spomin na tokratno srečanje vitezov vina Alpe-Adria se sadijo stara trta, najstarejša trta na svetu iz Maribora, žilavka iz Hercegovine, modra frankinja iz Avstrije in sivi pinot iz Italije. Z Domagojem sva sedela, oblita z znojem in osvežena z vinom pošip, gledala sva na eni strani Kamešnico, na drugi Mosor. Vsi Triljčani imajo raje Kamešnico, zato sva sklenila, da se jutri povzpneva na Kamešnico. Do Korit vodi razmeroma slaba betonska-asfaltna-makadamska cesta, ki se v zadnjem delu proti Gornjim Koritom spremeni v res slabo, po kateri je treba voziti počasi in zelo previdno. Na levem pobočju ceste leži vas Korita. Stare kamnite hiše, večinoma zapuščene, delujejo zelo romantično in spominjajo na čase, ko je v teh krajih potekalo pravo,

*Pogled na vrhove
Bliznički Brig, 1690 m,
Garjata, 1773 m, in
Burnjača, 1770 m
Foto Damir Šantek*

ne občasno ali naključno življenje. Parkirava na primernem mestu, vesela, da je te utrujajoče vožnje konec. Med pakiranjem pride do naju velik, miren, dobrodušen, kosmat in smrdljiv pes, ki glasno sopiha od vročine, puhteče z vseh strani, z neba in iz razbeljenega kamenja, ki naju obdaja. Zelo hitro je postalo jasno, da bova imela na poti nepričakovano družbo.

Kmalu sva prišla do križišča, kjer sva lahko zavila levo proti vrhu Kamešnice (Kurljaj) ali nadaljevala naravnost. Že takoj na začetku te krožne poti sva zavila levo. Šarko, kot ga je poimenoval Domagoj, se je vztrajno rinil med naju, kar je ponekod privedlo do izgube ravnotežja, zato sva bila bolj pozorna na njegovo gibanje. Domagoj ga je potisnil naprej, da bi pregnal kače. Šarko je dobro poznal pot, a je za ohladitev izkoristil vsako senco in vsako drevo. Na začetku poti je velika mlaka in Šarko je izginil v njenem blatu, a nama je moker in premražen vztrajno sledil za petami. Pes je kazal svojo družabnost, ko nama je ure in ure sledil, čeprav bi lahko mirno ležal v senci in počival, vendar sam. Hodila sva mimo številnih grmov divjih vrtnic, ki so s svojimi belimi cvetovi dajale tej dinarski divjini še dodatno razsežnost lepote in odmaknjenosti.

Državne meje v goratih območjih potekajo večinoma po grebenih in vrhovih. Tako je med Slovenijo in Avstrijo, Slovenijo in Italijo, Italijo in Švico, Srbijo in Bolgarijo in da ne naštevam naprej. Meja med Hrvaško ter Bosno in Hercegovino na Kamešnici na

Kuščar na zidu Foto Damir Šantek

severno stran se odpira pogled na veliko Livanjsko polje, a za planince je morda najlepši pogled proti severozahodu, kjer se po vrsti vidijo vrhovi Bliznički Brig, 1690 m, Garjata, 1773 m, in Burnjača, 1770 m, v daljavi proti jugovzhodu pa Buško blato. Naprejš gre pot gor in dol po širokem travnatem grebenu, posutem z rožami in kamenjem.

Prispela sva do naslednjega razpotja, kjer ena pot vodi naravnost na Konja, druga na desno, razmeroma slaba, pa pripelje na vrh Kruga, 1606 m, najinega naslednjega cilja. Tu je poti težko slediti. Očarale so

teh območjih poteka nedoločeno po njenih južnih pobočjih, tako da so vsi vrhovi globoko na ozemlju Bosne in Hercegovine. Gore same po sebi ne poznajo meja, te so človeška iznajdba, a neštetokrat sem prav v gorah stal z eno nogo v eni in z drugo nogo v drugi državi. Tukaj je bila meja postavljena še v času avstro-ogrške monarhije, zato nekako res nima smisla. Kamešnica je vsekakor veliko lepša z bosansko-hercegovske strani. Ne le zato, ker so na tisti strani meje vrhovi in najlepša razgledišča, ampak ker je tam narava čistejša, bolj nedotaknjena, daleč od človeka in njegovega vpliva.

Pri vstopu v Bosno in Hercegovino sva čez nekaj časa zakoračila v gozd, skozi katerega sva se vzpenjala po senci, kar je v tej vročini bila dobrodošla sprememba, tako za Šarka kot za naju. Ko sva zapustila gozd, sva prišla do propadajočega zavetišča Bunarić, kjer je v bližini izvir pitne vode. Od zavetišča do vrha vodi prvi del poti navkreber skozi rušje. Kmalu sva dosegla vrh Kamešnice. S 1809 metri višine je drugi najvišji vrh, takoj za Konjem, ki je visok 1856 metrov. Na vrhu je majhen lesen križ, pričvrščen z dvema verigama, verjetno zato, da ga ne odnesejo sunki burje, ki je tukaj včasih kar huda. Razgled s tega vrha je enkrat in osupljiv. Na

naju neštete lilije, ki jih je neskončno veliko. To so bosanske lilije (*Lilium bosniacum*) z zlato rumenimi cvetnimi listi in oranžnimi prašniki. Pri vzponu in sestopu s hrvaške strani meje lilije nisva opazila, kot da bi cvetlica vedela, na kateri strani je njena domovina. Ta nekoč imenovana zlata lilija je bila simbol dinastije Kotromanić, katere bani in kralj so vladali v srednjeveški Bosni. Z ustanovitvijo Bosne in Hercegovine kot neodvisne države leta 1992 je bila lilija vse do leta 1998 na državni zastavi in v grbu.

Vrh Kruga, 1606 m, ni ravno impozanten, saj ga le z rahlim vzponom dosežemo s sestopom z grebena Kamešnice. Na vrhu je majhna kamnita piramida. Sledil je spust čez travnike in nato nazaj na Hrvaško. Med sestopom sva naletela na sončnice in ogromne bele kukmake. Zadnji del do avta sva prehodila po slabem makadamu, pri vodnjaku pa sva srečala družino, ki je prišla v naravo pit sok in se posladkat s pecivom. Malce presenečena sva se prepotena umila, odžejala z mrzlo vodo in nadaljevala sestop, zavedajoč se, da se bo ta pot kmalu končala.

Dinara je kot naša najvišja gora znana in pomembna, a zdi se mi, da je Kamešnica, ki prav tako spada med Dinaride, lepša in bolj raznolika, a morda le do novega vzpona na Dinaro. ●

*Planinsko zavetišče
Bunarić
Foto Damir Šantek*

Vladimir Habjan

Po sedmih urah in pol rešen iz plazu

Pogovor s Patrikom Jagunićem

Sredi marca je trojico slovenskih gornikov na Norveškem zasul plaz. Enega je vrglo v morje, iz katerega je izplaval in obvestil reševalce, drugi je v plazu preživel neverjetnih sedem ur in jim ga je uspelo rešiti, tretjo članico so žal našli šele po nekaj dneh. Zgodba preživelega ob vsej pieteti vzbuja navdušenje in je vredna naše pozornosti.

Patrik Jagunić
Foto Vladimir Habjan

Preživel v plazu je Patrik Jagunić, mlajši pripravnik alpinističnega odseka Rašica, komunikolog po poklicu, oče treh hčerk, doma iz Postojne. Bil je v skupini sedmih gornikov, ki so turno smučali v Lingenskih Alpah na Norveškem. Med njimi je bil njegov alpinistični kolega, imenujmo ga Lupo, s katerim sta že nekaj časa skupaj plezala in turno smučala. Plaz jih je zasul ob 17.03, prvi telefonski klic je Jagunić opravil ob 21.50, odkopali so ga ob 00.31. Torej sedem ur in pol. Poleg ozeblin, saj je bil podhlajen – ko so ga rešili, je imel 33 stopinj – je imel Jagunić pet počenih reber, počeno prsnico, odlomljeno koščico v komolcu in infekcijo komolca. V blazinice prstov se mu občutek zdaj postopoma vrača. Počasi se sestavlja. Ker se pozna z rašiškega odseka, sva se v pogovoru tikala.

Kako si?

Zadnje čase me to sprašuje veliko ljudi. Gre mi v dveh dimenzijah in z različno dinamiko. Fizična gre po načrtovani časovnici, druga pa je psihična, ki je ne moreš načrtovati; gre v valovih in je nepredvidljiva. Veliko vprašanj se mi postavlja. Tvoj sin Miha mi je

povedal za izraz *survival guilt*, krivda preživelega. Po dobrem tednu so se mi začele pojavljati sanje. Trije smo bili, le dva sva se vrnila. Nekaj sem lovil, a nisem ujel. V drugih sanjah se borim za prosto dihalno pot. In spominski utrinki, *flashbacki*. Poskušam se čim več pogovarjati s kompetentnimi ljudmi, nisem zaprt, ne držim tega v sebi.

Si zdaj na bolniškem dopustu?

Sem, ja. Bom okoli tri mesece. V prodaji sem delal 14 let, lani pa sem začutil, da nisem več s srcem pri stvari, zato sem se decembra zmenil, da zaključim in si poiščem nove izzive. Na Norveškem sem bil na dopustu, vzel sem si čas za iskanje samega sebe. Rad bi zapustil sled. V korporativnem svetu tega občutka nisem imel.

Sled?

Prodaja blaga hitre potrošnje je zašla v slepo ulico. To delo me je hromilo. Stvari sem večinoma le branil, ne pa ustvarjal. Ujet sem bil v vedno enak vsakdanjik, kar je začelo puščati posledice v duševnosti. Naveličan sem bil in utrujen. Ta kariera mi sicer zagotavlja finančno stabilnost, a ne poteši moje duše. Potrebujem pa nove stvari, ker sem ustvarjalen.

Potem bi bil plaz lahko tudi nekakšen reset?

Ta dogodek mi je dal kup zamisli o tem, kaj vse zmoreta človeško telo in um. Možno je, da se bom temu področju še bolj posvetil. Veliko razmišljam o tem, kako lahko moja izkušnja pomaga drugim, tako v strokovnem kot osebnem smislu. Proučujem vztrajnost, odločnost, motivacijo.

Si bil prvič na Norveškem?

Ne, že lani sem bil skupaj z Lupom. Njega sem prvič srečal na spoznavni turi tečajnikov in sva začela turno smučati. Sva kar kompatibilna.

Kaj ti je dala alpinistična šola?

Morda se bo slišalo čudno, a to je bila ena mojih najboljših investicij. Če se odločiš, da bodo gore krojile velik del tvojega življenja in prostega časa, potem je šola pravi odgovor. Pridobil sem ogromno teoretičnega znanja, se spoznal z ljudmi, ki so sodelovali v šoli, pa dobil tudi veliko izkušenj. Priporočam. Ne gre le za plezanje,

temveč tudi znanje o vrsti pojavov v gorah, od vremena do plazov. Dobil sem mnogo uporabnega znanja, ki mi koristi tudi v realnem življenju, celo na cesti.

Zgodbo o plazu si moral povedati že večkrat. Ti je to mučno?

Za zdaj kar gre. Ko se načrtno poglabim, se mi zdi, da se vsakič spomnim še česa. Ko sem danes prihajal sem, sem se spomnil, kaj mi je povedal reševalec – da sem bil zakopan v hrbtenici plazu. Predstavljam si, da je to glavna plazovina.

Bral sem, da si skoraj zamudil letalo ...

Res je. Zbudil me je klic ob 5.15, let za Frankfurt pa je bil ob 6.30. Na Brnik sem iz Postojne prišel ob 6.03. Na *check inu* sem prosil za pomoč, so se me usmili in me spustili naprej, drugače bi zamudil let. Pristanek v kraju Tromsø ni uspel, zato smo še en dan preživel v Oslu. Že prvi dan smo smučali.

Kje ste zvedeli za stopnjo nevarnosti plazov?

V Oslu smo spoznali dve Slovenki in smo se pogovarjali o razmerah. Opozorili sta nas na aplikacijo Varsom, ki je pokazala četrto stopnjo nevarnosti za to območje. Zato smo se odločili, da ne bomo šli smučati, in izbirali med tem, ali bomo ostali doma ali šli plezat. Vsak dan je zapadlo 15 do 20 cm novega snega, tudi osemnajstega je snežilo.

Torej, kako se je odvijal tisti dan? S kolegom sta šla plezat v slapove, tretja članica pa se je sprehajala ob obali?

Tako je. Po dobri uri vožnje smo nadaljevali s smučmi po označeni poti do slapov. Pristopili smo po poti ob morju, ki je rezervirana za pešce in kolesarje. Slapovi so v vodničku označeni s števkami

1–12, na tem območju jih je šest. Kjer sva plezala, so slapovi s števkami 7–12. Midva sva sicer ciljala na enega od slapov 8, 9 ali 10. Ko sva pristopala, je Lupo omenil, da se mu slap 8 zdi res položen, tako da sva se odločila za slap številka 9, ki je težji. Ta odločitev nama je po mojem mnenju rešila življenje, kajti plaz se je trikrat zapored sprožil v slapu številka 8. Ko sva bila v tretjem raztežaju, je čez slap 8 priletel prvi velik plaz in padel globoko v fjord. Po voki-tokiju sva se zmenila, da se vrneva. Lupo je splezal še toliko, da je naredil sidrišče, potem sva se začela spuščati po vrvi proti dnu, pri čemer sva morala prvič vrv reševati, ker se je zapletla. Ko sva se spustila tretjič, se je čez slap 8 usul drugi manjši plaz. Ves spust je trajal okoli 45 minut. Na dnu sva se umaknila, pospravila opremo in sestopila do pešpoti ob morju, kjer sva pustila smuč. Sprostil sem si pancerje, da sem lažje

Dostop do stene na cesti pod pobočjem Pollfjelleta
Arhiv Patrika Jaguniča

1531 metrov visok Daltinden se dviga skoraj navpično nad Storfjordom.
Foto Miro Podgoršek

Ledni slap, kjer sta plezala. Arhiv Patrika Jagunića

Med plezanjem je snežilo. Arhiv Patrika Jagunića

hodil. Vsi trije smo se začeli vračati proti avtu, a smo se morali vzpeti čez plazovino prvih dveh plazov pod osmico. Lupo je bil prvi, potem kolegica, tretji sem bil jaz. Slišal sem bobnenje z leve, res je grdo bobnelo, in videl plaz. V levi roki sem imel palice, v desni pa smučke. Plaz je padal v dveh zavesah, nižja, širša je šla proti meni, na desni pa je bila še druga, manjša in ožja zavesica. Predvideval sem, da bo mene zadelo, desni pa bi lahko šel mimo kolegov. Obrnil sem se k njima, bili smo narazen kakih deset metrov, in zatulil: »Plaz, pazita, pomagajta!«

Obrnil sem se proti plazu in se postavil čim nižje. Palice sem obrnil navzgor kot znak, kje sem. Plaz je prišel v več valovih, najprej pršni del, ki me je pokril do pasu. Bil sem dobro postavljen, levo roko sem pritisnil na tla za vzvod. Zadnji del pršiča mi je izbil smučke. Naslednja runda je bila težja, priletele so velike kepe. Iztrgalo mi je palice, zadelo me je v prsni koš in me odprlo. Črna luknja me je posesala. Kakšna neverjetna sila je bila, to je res težko opisati. Občutek je tak, kot da bi bil zakopan v mivki. Vdihnil sem na glas, da sem sam sebe slišal. Vleklo me je kot desko. Povleklo me je na hrbet in potem sem se ustavil. Z obrazom sem bil obrnjen navzgor. Zelo mučno je bilo, ko sem se že ustavil in sem vedel, da sem zasut, nad mano pa se je še nalagal sneg.

Prešinilo me je, da je to že tretji plaz v dveh urah v istem kuloarju. Upal sem, da ne bo še četrtega. Čutil sem velik pritisk. Če bi prišel še meter snega, bi me pomečkalo. Sam sebi sem rekel, tako je torej, ko te zasuje. Vedel sem, da petnajst minut lahko preživim. Poskušal sem si zaščititi obraz, bolj nagonsko kot zavestno. Desno roko mi je potegnili k ušesu, levo roko pa sem imel blizu ust. V prostoru med usti in roko snega ni bilo in sem lahko dihal. Rekel sem si, naredi vse, da se rešiš.

Kako si sprejel dejstvo, da se ne moreš premakniti?

Če bi me kdo že prej vprašal, ali sem lahko sedem ur zabit v sneg, bi rekel, da ne, in še po takem plazu ne. Moje misli niso bile usmerjene v to, kaj se mi je zgodilo, pač pa samo v to, kako naj pridem iz tega. Po kakih desetih minutah sem ugotovil, da lahko diham – z vzrokom, zakaj je tako, se nisem ubadal – in začel kopati z levo roko. Začel sem drobiti sneg in ga jedel, zaradi volumna, ampak sem s tem nehal, ker bi se preveč ohladil. Rekel sem si, da ni čas za paniko, počasi dihaj, vse, kar delaš, delaj počasi. Skopal sem kupolo, ki je zaradi toplega zraka zmrznila. Nujno sem moral priti do telefona, imel sem ga v levem prsnem žepu jope. Zvonil je in se svetil, videl sem ga, a ga nisem mogel doseči. A do desne roke, s katero bi segel po telefonu, je bilo okoli 30 cm snega. Tega sem počasi odkopaval, delček za delčkom. Po oceni bi rekel, da sem kopal tri ure.

Ko sem osvobodil desno roko, sem se lotil iskanja telefona. Ta je bil v prsnem žepu jope, nad katero sem imel vetrovko. Vetrovko mi je dokaj hitro uspelo odpreti, ker je trda, jopa pa je mehka. Zadruga prsnega

žepa je ločena od glavne zadrge in se je zvijala. Na vse načine sem poskušal odpreti zadrgo, počasi, hitro, a edino, kar je delovalo, je bilo, da sem z mezincom in palcem nategnil zadrgo, jo prijel s kazalcem in sredincem in počasi vlekel, zobek za zobkom. Od prvega zasutja do klica je minilo 4 ure in 45 minut. Tri ure za osvobajanje roke, dve uri, da sem dosegel telefon.

Z desno roko sem končno dosegel telefon in ga prestavil v levo roko. Z rokavicami nisem mogel pritiskati. Vedel sem, da jih lahko snamem z zobmi, a jih potem ne bom mogel dati nazaj. Zavestno sem tvegäl in jih snel. Razmišljal sem, kdo bi mi lahko najbolj učinkovito pomagal. Predvideval sem, da Lupa ni zasulo, čeprav sem imel vmes tudi pomisleke. Odločil sem se, da pokličem svojo skupino na WhatsAppu. Poklical sem z videoklicem. Javili so se, tudi Lupo, a so mislili, da je pomota, nekakšna sistemska napaka, saj so bili takrat že obveščeni, da so reševanje zaključili, preteklo je že pet ur.

Norveški reševalci so po štirih urah obvestili moje domače, da jim je žal in da ni upanja, da so razmere nevarne. Kolegom sem rekel, fantje, mene je zasul plaz, zakopan sem na levi strani pod osmim slapom. Vprašali so me, če sem v vodi in ali je kolegica z mano. Ne, nisem v vodi, sem odgovoril, zakopan sem, in še enkrat ponovil, kje sem. Po telefonu sem jim poslal tudi svojo lokacijo. Tako so okoli 22. ure tekli do reševalcev, ki so bili v bolnišnici ali hotelu v bližini, ter zagnali vik in krik. Reševalci so se spet aktivirali, a so potem dve uri načrtovali akcijo. Razmere so bile res nevarne. Razmišljali so, kako priti do mene, ali iz zraka, s kopnega ali po vodi.

Celi dve uri, ko si bil ti še v plaz, so se odločali?

Tega ne znam komentirati. Poskušal sem biti na zvezi s fanti, čuval sem baterijo. Ženo so še enkrat obvestili, tokrat, da sem živ. Rekla je, da bi me rada poklicala, a so jo zavrnil, da čuвам baterijo. Pisal sem sporočila, a sem videl, da so postajala brez smisla, zato sem začel pošiljati glasovna sporočila. Zadnje, ki sem ga poslal že čez polnoč, je bilo že s precej utrujenim glasom. Fantje, mene res stiska, težko diham, sem rekel. Zmanjkovalo mi je energije. Potem sem prejel klic, oglasila se je norveška reševalka in povedala, da so blizu mene, naj dam kakšen signal, a naj pazim na energijo in zrak. Šlo je za biti ali ne biti, pa sem se zadržal, kolikor sem mogel. Zgoraj sem videl sence, čeprav je bila že tema. Slišal sem škrljanje, to je bil verjetno pes, postajalo je vse intenzivnejše. Potem me je zadela sonda, prvič v bok, drugič v ramo, skozi luknjo je v moj »skedenj« posvetil snop luči reševalcev in takrat sem vedel, da sem blizu rešitve. Občutek je bil izjemen. Ko sem na polno zadihal, me je vse bolelo.

Reševalna akcija je potekala tako, da so do mene v dveh čolnih prišli štirje reševalci in pes. Z reflektorji so osvetljevali pobočje nad plazovino in obalo. Iz vsakega čolna je šel samo eden na kopno, imeli pa so navodila, da gredo lahko le tako globoko, da se v desetih sekundah umaknejo, če bi se sprožilo. Ko me je pes zavohal, sta me začela dva odkopavati, a vem, da sta še dva skočila iz čolna, saj so me štirje potegnili ven. Izkopavali so me okoli deset minut. Že na plaz, me je pretipal bolničar, ali imam notranje krvavitve. Rekli so, da me bodo nesli, a sem vztrajal, da lahko

*Eden izmed nešteti
zalezeneli slapov
nad ledeniško reko
Lyngsdalselva
na območju
Lyngenskih Alp
Foto Miro
Podgoršek*

Razgledi z
Rørnesfjelleta
na Storfjord,
Lyngenske Alpe
Foto Miro
Podgoršek

vstanem in grem sam do čolna. Ne vem, zakaj sem tako reagiral. Šli smo mimo izkopane luknje in do čolna na obali, kjer sem se le ulegel na ležišče. Oddal sem telefon. Peljali so me na drugo stran fjorda, preložili na sani in peljali do helikopterja, z njim pa v bolnišnico v Tromsø. Tam so me tri ure pregledovali in ogrevali. Razrezali so vse, kar sem imel na sebi, in mi takoj dali sintetične oziroma volnene odeje, takih še nisem videl. Šele tedaj sem začel drgetati, prej nisem. Videl sem levo roko, trije srednji prsti so bili črni do drugega členka.

Neverjetno, da nisi imel nič negativnih misli?

Te so bile vezane predvsem na neuspele poskuse rešitve. Najbolj črna misel je bila četrti plaz, pa helikopter. Slišal sem ga prvič in drugič in takrat sem si mislil, vedo, kje sem, vse glasnejši bo in me bodo izkopal, rešen sem. Potem pa se je oddaljil. To je bil najtežji del. Drugih črnih misli ni bilo.

Spodbujale so te tudi misli na hčerke in ženo ...

Res je. Majhne stvari so me vlekli. Najstarejša je imela ravno izpit za umetniško gimnazijo. Kako naj grem s tega sveta, če ne bom vedel, kako bo, sem si mislil. Razmišljal sem o popolnoma banalnih stvareh. O najmlajši, kdo ji bo popravil *ketno* na kolesu, o srednji, kdo jo bo peljal na informativni dan. Če ne bi tega doživel, ne bi verjel. O ženi pa, kdo ji bo pokazal, kje se izključi toplotna črpalka, kje spusti vodo ...

Kaj so ti sporočali kolegi?

Vsa sporočila so bila navdihujoča, spodbudna. Prav predstavljati sem si znal njihov obraz, ko so pisali. Lupo je napisal: Patriče, imaš to, ta sneg ni nič za tvoje mišice.

Kako je vse te pritiske prenesla žena?

Ker se ves dan nisem javil, kar ni v moji navadi, jo je zaskrbelo. Hotela je priti do številke kolegov. Našla je moj službeni telefon, odklenila ga je najmlajša hčerka, in je poskušala poklicati kolegico, ki pa je bila nedosegljiva. Dobila pa je Lupa. Rekla je, da je bil njegov glas čuden, on je povedal, da nas je zasulo. Potem je zbobnala vso družino in navezali so stik z reševalci. Hudo je bilo, ko so ob 21. uri javili, da so z reševanjem zaključili. Tega res ne želim nikomur. Bilo je naporno za vse člane družine.

Kdaj si jo potem poklical?

V helikopterju sem prosil, naj sporočijo ženi, da sem v redu. Okoli 22. ure mi je poslala sms, a ga nisem odprl. Rekel sem si, da še ni čas za to, ni še konec. Ob 0.43 so ji sporočili, da sem živ in da samostojno diham. Okoli štirih jutraj sva se slišala. Živ sem, sem rekel, potem sva eno minuto samo še jokala ... Bil je zelo čustven trenutek.

Kako je bilo s kolegoma?

Lupa je plaz vrgel v morje, ki je imelo 4 stopinje. Na sebi je imel celotno plezalno opremo, in pancrje. Plaz ga je potisnil na dno. Tam je počakal deset sekund, da se je umirilo, splaval na površje, dvakrat vdihnil in splaval na obalo. Tekel je čez plaz, potem pa na cesto, ustavil italijanski *kemper* in poklical na pomoč. Lupo je fizično zelo sposoben, trenira plavanje, zato mu je to uspelo. Tretjo članico so žal našli šele po več dnevih.

Čemu pripisuješ rešitev?

To, kar se je zgodilo, je bil splet nesrečnih okoliščin. Bolje bi bilo, da bi ostali doma. Ob nepravem času

smo bili na nepravem mestu. Domačini so povedali, da je majhna verjetnost, da se v istem kuloarju sproži plaz večkrat v tako kratkem času. Če bi bila predrzna in bi preplezala slap, v katerem sva se dvigovala, do vrha, ne bi bilo tega. Ne bi bili ravno v trenutku proženja tretjega plazu pod slapom 8. Največjo vlogo je imel Lupo, on je prvi, ki je posredoval obvestilo o nesreči. Če bi jaz kot prvi poklical ob 21.50, me ne bi rešili. Mogoče bi zdržal še pol ure, več ne. Meni je prav tako pomagala moč, fitnes, kolesarstvo, alpinizem, smučanje, vse se pozna. In seveda – zelo pomembna je bila *psiha*. Takih stvari se ne da predvideti. To so ekstremi, ali se boriš ali položiš karte, tretje možnosti ni. Vedno poudarjam, da ljudje, ki so me rešili, pa tudi vsi reševalci v slovenskih gorah in na cestah, tvegajo svoja življenja. Bolničar mi je povedal, da je, preden se je podal na teren, poklical ženo in ji povedal, da ga čaka težko reševanje in da jo ima rad. Bilo je kup srečnih in nesrečnih naključij. Recimo to, da je veter zapihal od mene proti psu, zavohal me je na 70 metrov, so rekli! Če bi se to zgodilo v kaki odmaknjeni regiji, bi ostal tam, ker pa sem bil na dovolj obljudenem območju, jim me je uspelo rešiti.

Plazovne žolne pa nisi imel?

Od zdaj naprej jo bom imel tudi pri plezanju, prej niti pomislil nisem na to.

Koliko znanja o plazovih imaš?

V teoriji precej, tudi v praksi sem jih že videl. Zdaj veliko raziskujem, veliko berem o plazovih. Prebral sem, da so trije vzroki smrti v plazovih, če ne štejemo poškodb: prva je povečana koncentracija CO₂ v krvi, druga pomankanje kisika v krvi, tretja

pa podhladitev. Norvežani so rekli, da sem recorder, a sem našel še en podatek. Leta 1971 sta šla dva pastirja reševat koze v gore in ju je zasulo. Na pomoč jima je šla ekipa osmih, pa je še tiste zasulo. Osem jih je umrlo, le dva sta preživela, en pastir in reševalec. Pastir je preživel 17 ur, napisal je knjigo, ki je le v norveščini. Sredi maja se bom vrnil v Tromsø z vso družino, da se zahvalim reševalcem. To knjigo bi rad nekako pridobil in jo prebral. Zmenjen sem, da mi bodo pokazali policijsko poročilo, ko bo končano, ker bi ga rad videl. Z veseljem svojo izkušnjo podelim z drugimi z namenom, da se več naučimo o plazovih. Vprašal sem vodjo intervencije, rekel je, da sem preživel zaradi zračnega žepa. Reševalec mi je dejal, da sem imel zračni dimnik. Sam se nagibam k temu, da je tretji plaz nosil večje kepe prvih dveh plazov, ki se niso še sprijele in mi tako omogočile zračne prehode.

V kakih odnosih sta s kolegom, ki ga je vrglo v morje?

Veliko se pogovarjava. Rad bi, da ve, da je on zaslužen za mojo rešitev.

Kje se vidiš v prihodnosti?

Rad bi svojo zgodbo posredoval širši plezalski skupnosti. Ko sem danes med vožnjo videl zasnežene Grintovce, mi, iskreno rečeno, ni zaigralo srce kot nekoč. Vendar naj se sliši sebično ali naduto, gore so del mene, tudi sneg. Verjetno se bom še vračal v zasnežene hribe, a z drugačnimi izkušnjami in izhodišči. Želel bi, da se iz moje nesreče strokovno potegne čim več, da se kaj naučimo in morda tudi kaj preprečimo oziroma rešujemo čim bolj učinkovito. ●

*Severni sij nad
enim izmed fjordov
v otočju Kvaløya
Foto Miro
Podgoršek*

Dušan Škodič

Neskončnost Slovenske planinske poti

Pot, dolga dvaintrideset let

Po SPP v družbi velikanov. Pogled s Prisojnika proti Jalovcu in Mangartu

Foto Matevž Lavrič

S planinskim društvom smo šli na neko turo in med pogovorom je nanese, da je nekdo omenil »Slovensko transverzalo«. Pravilno ime naše najbolj znane obhodnice se glasi Slovenska planinska pot (SPP), a med ljudmi zakoreninjeno ime je kot zobni karies, ki ga ne odstrani še tako intenzivno drgnjenje s ščetko.

V tistem času sem spadal še med mladince in verjetno se mi je dobro zdelo, ko sem se pred starimi hribovci pohvalil, da sem prehodil celo SPP, za kar sem prejel spominsko značko. Nihče mi ni rekel pohvalne besede. Le predsednik društva, ki je imel takrat okoli petdeset let (v mojih očeh je po vseh merilih spadal med »ta stare«), mi je brezbrizno navrgel: »A da si jo? Katerič pa? Jaz sem jo prehodil trikrat in zraven še kup drugih transverzal!« se mi je prizanesljivo režal.

Bil sem osupnjen. Med člani mladinskega odseka jih ni bilo veliko, ki bi s seboj na ture nosili tiste male knjižice, v katere se je na vrhovih gora ali v kočah pritiskalo štampljke. Ampak potem je nanese, da sem poleg SPP tudi sam kupil nekaj teh knjižic in se jih namenil v nekem daljšem obdobju prehoditi. Vsekakor pa si nisem predstavljal, da bi mi žigi v knjižicah narekovali cilje, nasprotno, tega bi udaril le v primeru, če bi se ravno znašel na načrtovani poti, in pa v primeru (to je natuhtal eden od naših mladincev), ko ti zmanjka idej. Takrat odpreš knjižico in se odpraviš tja, kamor naključno položiš prst.

To je pomenilo, da so se žigi nabirali počasi in naključno, očitno pa je imela SPP pri meni toliko spoštovanja, da sem stvar pozneje nekoliko pospešil in jo v nekaj letih uspešno končal. Nato sem jo kot izpolnjeni cilj skupaj z značko porinil v predal in nanjo pozabil. To je trajalo, dokler mi ni na omenjenem izletu nekdo povedal, da enkrat prehojena SPP ni isto kot matura, ki jo opraviš enkrat za vselej, temveč se lahko prehodi večkrat in šele potem nekaj veljaš tudi med »ta starimi« v planinskem društvu.

Tako sprovciran sem nekega dne kupil svojo drugo knjižico po SPP. Bilo je leta 1993, saj sem vanjo prvo štampljko pritiskal 21. julija tistega leta v Zasavski koči na Prehodavcih. Potem pa me je že kmalu minilo, saj se nekako ni skladalo z mojim tedanjim razmišljanjem o gorah. Postal sem ljubitelj brezpotij, ki sem jim posvetil nekaj naslednjih let, prišle so še druge življenjske aktivnosti, povezane s službo, družino in vsem ostalim. Na knjižico SPP sem pozabil za kakšnih deset let, po naključju sem jo spet našel, ko sem brskal po predalu. Na hitro sem jo pregledal in ugotovil, da je v njej le okoli deset žigov.

Večerna romantika v sodobnem bivaku pod Skuto Foto Matevž Lavrič

Kakšnega posebnega vtisa name še vedno ni naredila. Čeprav se takrat nisem več štel med mladince, me še zdaleč ni prijelo, da bi lazil po »kucjih« za žigi. Čisto pošteno moram tudi priznati, da sem na zbiralce žigov gledal malce postrani. Verjetno so temu botrovala naključna srečanja in pogovori z nekaterimi planinci, ki so se mi zdeli kot uspešni lovci na žige (na vrhu ali v koči so iz žepa nahrbtnika izvlekli debel sveženj različnih knjižic in eno za drugo prelistavali, če je treba katero žigosati). Predalčkanje ljudi ni lepa lastnost, pa vendar ne morem mimo ugotovitve, da sem prav od teh pohodnikov največkrat slišal tisti samozadovoljni stavek, da »so že povsod bili«. Skratka, da praktično ni več gore ali hribečka pri nas, kamor njihova noga še ni stopila. Seveda so v svoj register planinskih ciljev šteli samo tiste, ki so na vrhovih premogli štampljke. Vsi ostali so bili zanje nezanimivi in neobstoječi. Pogovor je bil načeloma kratek, saj na obzorju ni bilo gore, ki je niso poznali bolje kot vsi naključno prisotni, in tudi govorili so vedno najglasneje, kar pa mi v gorah ni všeč, zato sem se raje hitro pobral po svojih poteh.

Poseben doživljaj, povezan z SPP, se mi je zgodil nekoč na Korošici. Začel sem pri znanem parkirišču v Kamniški Beli in pri slapu Orlicje (Orglice) zavil levo proti Šraj peskom in čez zahtevni Skok. Še kar uhojeno brezpotje pomeni krajšo pot od markirane

in od vode razrite poti čez Presedljaj. Spodaj na parkirišču sem pred odhodom spregovoril nekaj besed z gospodom, malce starejšim od mene. Čez nekaj ur, ko sem se že vračal z Ojstrice, sem stopil še v kočo na Korošici, da bi si naročil pivo, in glej, za šankom je stal omenjeni možakar ter pil svoja »dva deci«. Morda niti ne prvega, ker je bil že solidno zgovoren. Prepoznal me je in malce posmehljivo vprašal, kam sem se izgubil, da sem prišel do kočice toliko za njim. Pojasnil sem mu, da sem se vrnil z Ojstrice, na njegovo čudenje pa nespametno dodal, da sem šel po bližnjici. Z mojim pojasnilom ni bil prav nič zadovoljen. Moral sem mu razložiti, kje vodi ta bližnjica, o kateri on še nič ne ve, čeprav marsikaj ve – saj je bil že povsod. In kar ostro je zahteval odgovor; zakaj mu spodaj pri avtomobilu nisem povedal, da nameravam po bližnjici, da bi šel po njej tudi on. Malce sem pogoltnil cmok in nato še bolj zabredel v težave, ko sem se izmotaval, da je bližnjica precej zahtevnejša od normalne poti. Pa sem »smrkavec« doživel nevihto, v kateri mi je razložil, da je bil že nekajkrat na Triglavu in prehodil tudi celo SPP, zato naj nikar ne podcenjujem izkušenejših planincev od sebe. Prav na hitro sem se poslovil in odpravil v dolino ter se še vse do Presedljaja spraševal, kakšno vrsto šipona točijo na Korošici, da lahko planinskega vsevedneža spremeni v planinskega nadležneža.

Žig SPP na Triglavu je najbolj zaželen, pomemben pa nič bolj kot katerikoli drug. Manjkati ne sme nobeden.

Foto Matevž Lavrič

Leta so kar tekla in se nabirala hitreje kot žigi v moji knjižici. Težava je bila predvsem v moji glavi, ker si večino gorskih ciljev zadam impulzivno od danes na jutri ali pa gre za kakšne krožne ture, ki jih z veseljem ponovim vsako leto ali dve. Da bi poleg mislil še na žige, mi ni padlo na pamet in nekajkrat sem z jezo opazil, da mi dokaj redno obiskane gore v knjižici še vedno predstavljajo prazni kvadratici, čeprav bi tam moral biti že obledel žig in v primeru koč še obvezni datum in podpis oskrbnika. Ja, obvezen je namreč podpis oskrbnika koč, do katerega pa se ne pride kar tako. Če stojiš pred šankom v planinski koči in oskrbniku moliš knjižico v podpis, še ni nujno, da ga boš tudi dobil. Pa tudi štampljka, ki jo udariš v knjižico, ni nujno, da bo prava. Tako sem po približno petnajstih letih, ko sem bil na polovici svoje druge SPP, podvomil, če mi jo bodo pristojni organi na PZS sploh priznali ali pa mi jo bodo, kljub vsem zbranim žigom, poslali nazaj pokracano z rdečim svinčnikom kakor kakšno kontrolko iz matematike. Ko sem bral pravilnik, ki je z odebeljenim tiskom napisan za zadnjim praznim kvadratom, na katerem je nekoč pisalo Ankaran, zdaj pa že vrsto let Debeli Rtič, je bilo v tretji točki zapisano dobesedno takole (nekateri besede so namerno poudarjene, op. a.):

Vse planinske postojanke, mimo katerih vodi transverzalna pot, so opremljene **s posebnimi žigi**.

Dnevnik žigosa oskrbnik, **ob predložitvi osebne in planinske izkaznice**.

Planinec mora imeti v dnevniku **posebni žig koč in ne običajnega**, do katerega ima pravico vsakdo.

Tega pravilnika sicer nisem vzel resno, saj sem se dobro spomnil, da se niti v osemdesetih letih, ko sem delal svojo prvo SPP, oskrbniki tega niso držali

dobesedno. Podpis oskrbnika si vsekakor dobil brez izkazovanja z osebno izkaznico in tudi planinske izkaznice ni bilo treba predložiti, razen seveda če si v koči prespal in želel unovčiti popust za člane PZS. Oskrbniki v planinskih kočah so si olajšali delo in prepotenim planincem, ki so jim pomolili knjižico v potrditev, niso grenili življenja. Kako neživljenjsko so razmišljali nekateri planinski funkcionarji, da so žigosanje knjižice SPP spravili skorajda na nivo dvigovanja nemških mark z devizne bančne knjižice, pa danes ni več smiselno izgubljati besed.

Načeloma so se vsaj stari oskrbniki v knjižice še podpisovali (če se spomnim npr. pojavnega Francija Ciuhe

*Mangart pozira v
svojem naravnem
ogledalu*

Foto Matevž Lavrič

Pogled s Križa proti Pihavcu, ki se ga trudi zastreti megla iz doline Vrat. Foto Matevž Lavrič

v Zavetišču pod Špičkom ali pa legendarne Angelce Štros v Vodnikovem domu in še koga). Kljub nostalgiji za starimi časi me je branje neživljenjskih pravil za žigosanje SPP malce pretreslo, zato sem šel preverit še v novejšo izdajo in prijetno presenečen ugotovil, da so zapisani del pravilnika nekoč res vrgli ven.

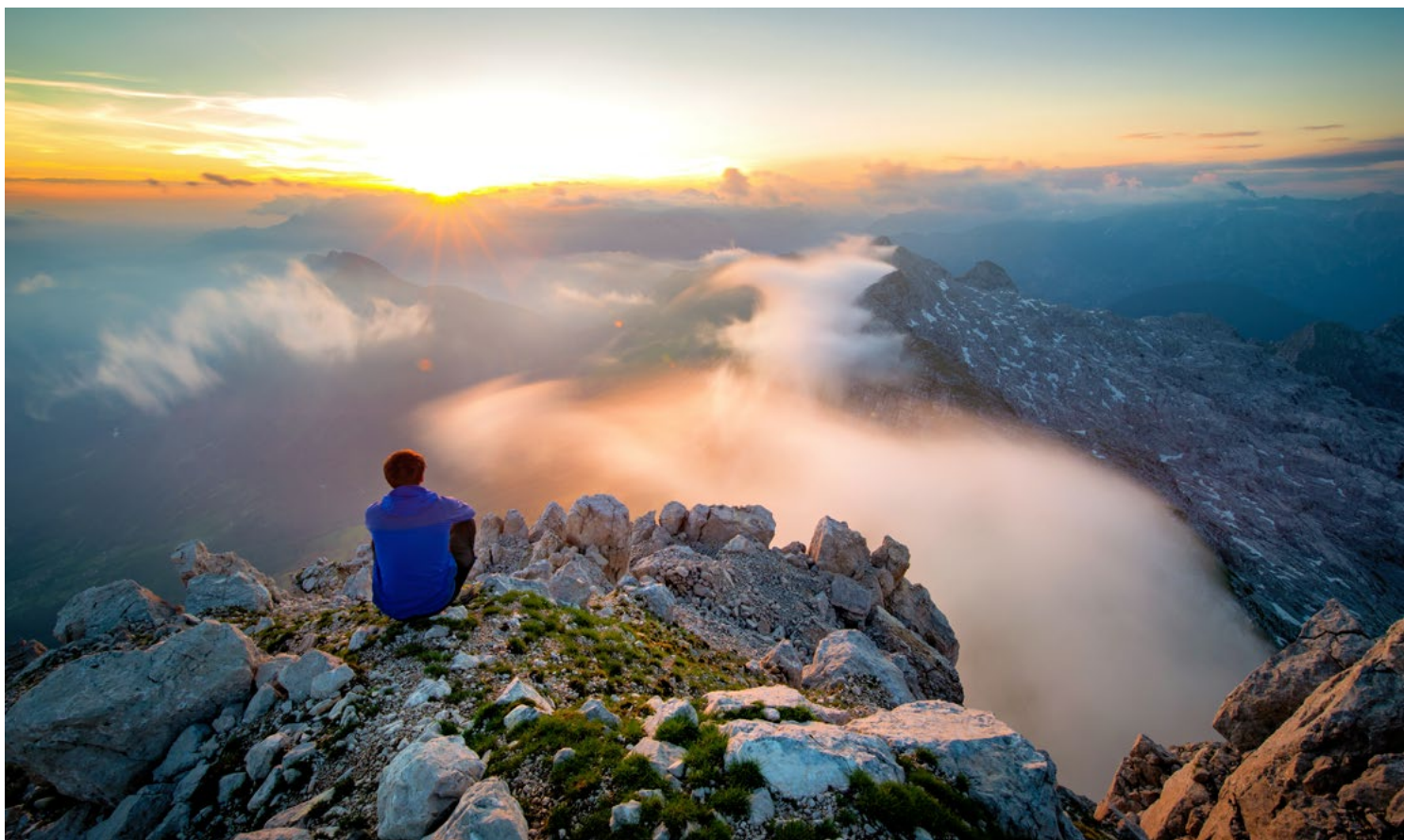
Leta 2023 mi je prišlo na misel, da bo moja knjižica praznovala že tridesetletnico svoje aktivnosti. Ni mi bilo ravno jasno, ali naj bom na ta podatek ponosen

ali ne. Idejni oče poti Ivan Šumljak je ocenil, da je potreben čas hoje od začetka do konca približno trideset dni, vsekakor pa ne trideset let. Priporočal je tudi, naj ljudje po poti nikar ne tečejo. Naj si raje vzamejo čas in z odprtimi očmi občudujejo prelesti naše domovine. Pa je že nekaj let po odprtju SPP (1953) v članku malce razočarano ugotavljal, da dirkačem pač nihče ne more preprečiti, da bi se gnali za najboljšim dosežkom. S priporočili je križ, ker se jih večina ne drži. Nekateri jih vzamejo celo kot izziv in pot nalašč pretečejo v enem kosu.

Aktualni rekorder je za celotno SPP porabil slabih sedem dni (in noči). Vsekakor je to izreden športni dosežek, ki se mu velika večina nas, običajnih smrtnikov, ni sposobna niti približati. Po drugi strani pa sem prepričan, da nihče od slovenskih rekorderjev, ki so SPP zmogli v manj kot petnajstih dneh, te poti ni sposoben tako raztegniti, da bi jo delal več kot trideset let. No, pa saj je menda že Kristus rad uporabljal tisti rek: »Zadnji bodo prvi in prvi bodo zadnji.« Treba je le počakati, da se vse pravilno poklopi, in dovolj vztrajati (mečkati)! Statistika žigov mi je ob 30-letnici pokazala, da mi manjkajo le še štirje. Prvi je bil Kremžarjev dom pod Veliko Kopo na Pohorju, drugi Krn, tretji Škocjanske jame in četrti, zadnji žig SPP na Debelem Rtiču. Me je pa razveselilo, ker sem ugotovil, da imam v razširjenem delu SPP zbrane že vse obvezne in tudi večino neobveznih, tako da bo skrajni čas, da se vendar nekoliko bolj potrudim in jo morda zaključim še pred odhodom v pokoj (moj bog, pot sem začel še skoraj mladinec, končujem jo kot penzionist).

V letu 2024 sem najprej zapolnil zadnje polje z žigom Debelega Rtiča. Bila je zgolj formalnost, ki sem jo opravil neko popoldne, ko sem imel predavanje v

*Trenutek počitka na Krnu, okamenelega leva nad dolino Soče
Foto Matevž Lavrič*

Turistični Bled, nad njim Karavanke s Stolom, ki jih preči SPP.

Foto Matevž Lavrič

Trstu, in spotoma vtaknil v žep še knjižico SPP. Čeprav sem se pripeljal z avtom, sem se kar precej nahodil, saj se v Mladinsko zdravilišče in letovišče (štampljka se dobi na recepciji) nisem hotel pripeljati, kakšnega brezplačnega parkirišča pa tam daleč naokoli ni, saj bi imeli sicer zaradi bližine morja med kopalno sezono vso okolico zaparkirano. Težava je bila, ker je bil tistega dne vroč majski dan, na nogah pa sem imel le tisto tanko bosonogo obutev (*barefoot*), s katero sem capljaj po razbeljenem asfaltu vse od plačljivega parkirišča v Ankaranu do Debelelega Rtiča, kar znese dva kilometra v eno smer. To je seveda mala malica za vsakega planinca, a hudič je, če se lotiš hoje napravljen za predavanje in obut v peresno lahke čevlje, skozi katerih podplat bi začutil še mehko gosonico, če bi se mi slučajno znašla na poti. Poleg vsega me je glodala tudi slaba volja, ker sem se odločil pritisniti v knjižico prav Debeli Rtič, ko pa bi lahko s parkirišča

šel samo čez cesto v lokal, kjer imajo žig Ankarana, ki ga je premogla moja stara knjižica, in spotoma spil še kavico. A ker sem tam nekoč že bil, sem se odločil drugače. Podplati so me že dobro pekli, ko sem končno prišel do mladinskega zdravilišča, nato pa zadovoljen zaradi izpolnjene »naloge« in s prepotenim hrbtom čez pol ure prišel nazaj do razgretga avta in se končno odpeljal proti Trstu. Ko sem se pod večer vračal domov, sem ugotavljal, da so me le po redkih žigih SPP tako bolele noge kot tokrat, ko sem se ponj odpravil z avtom.

Konec junija sem se po drugi žig odpravil na Krn. S Planine Kuhinje sem naredil krog mimo jezera v Lužnici, do Vrha nad Peski in čez Batognico na Krn. Tam pa očitno nisem bil ravno pri stvari, saj sem se pred Gomiškovim zavetiščem z nekim naključnim planincem in ljubiteljem planinske zgodovine razgovoril o svoji priljubljeni temi. Na mestu današnjega

Kjer privrejo na dan vode, ki poniknejo v Dolini triglavskega jezera. Slap Savica.

Foto Matevž Lavrič

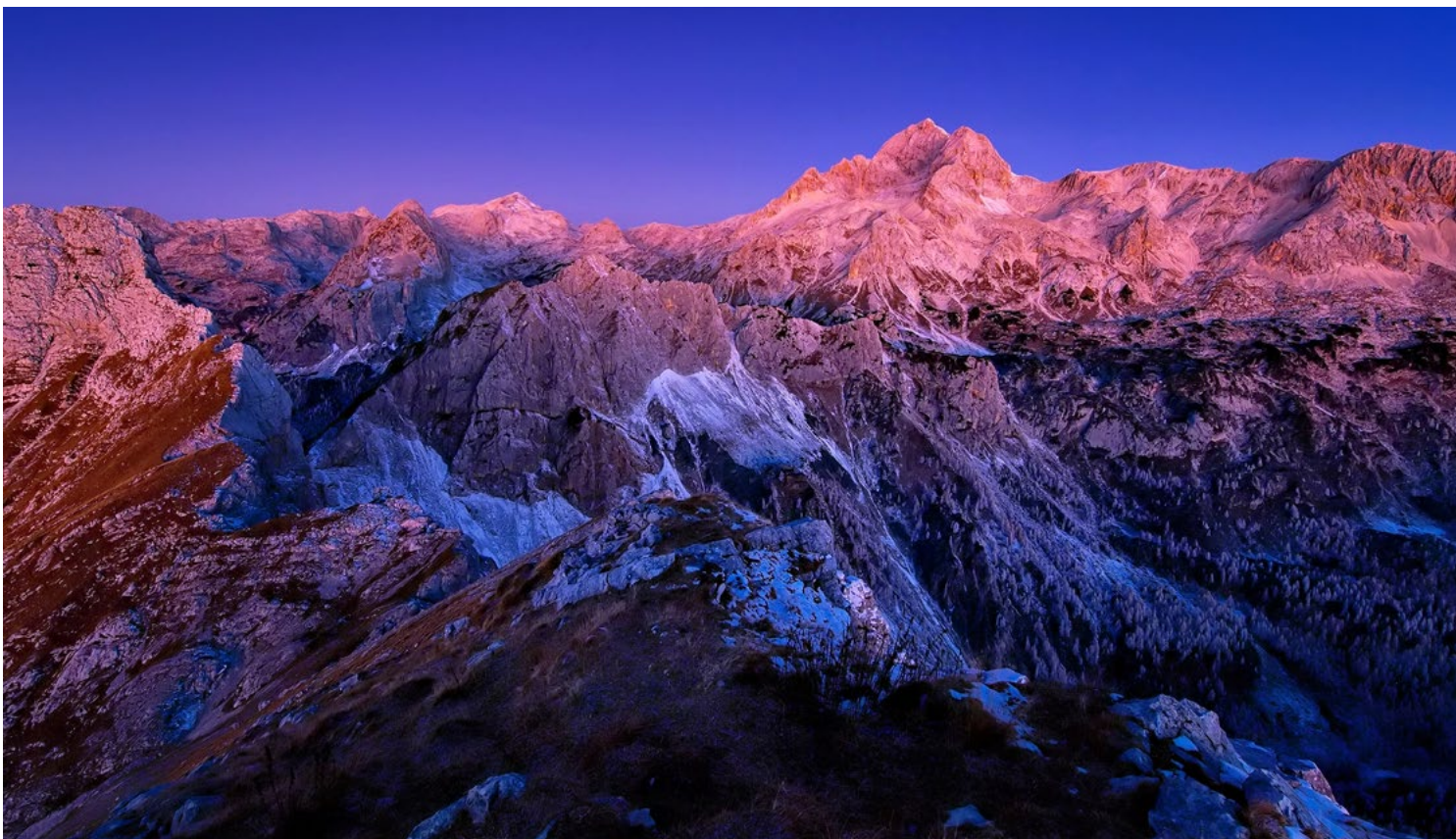

Gomiščkovega zavetišča je namreč do druge svetovne vojne stalo italijansko zavetišče v obliki rimskega svetišča, posvečenega osvajalcem Krna med prvo svetovno vojno, iz česar so Italijani naredili velik propagandni mit. Najina debata se je končala tako, da sem se poslovil in odkorakal v dolino, ne da bi sploh stopil v kočo. Šele na planini Kuhinji, ko sem kupoval pri pastirju sir in iz nahrbtnika vlekkel denarnico, sem otipal knjižico – ki sem jo pozabil žigosati. O, ti zlomek, kaj pa zdaj? Nazaj se mi v vročini ni več ljubilo, pa če se svet podre. Spomnil sem se pa, da sem s telefonom pred kočo na srečo naredil posnetek naju z gospodom, ker je dejal, da bi jo rad objavil na Facebooku. No, vsaj to. V pravilniku piše, da je dovolj tudi fotografija z vrha!

Julija sem se iz Šmartna pri Slovenj Gradcu odpravil proti Veliki Kopi, pod katero stoji Grmovškov dom. Bilo je vroče obdobje leta, toda hoja v senci pohorskih gozdov je bila kar prijetna. Spotoma sem se ustavil v koči pod Kremžarjevim vrhom. Posedel sem pred kočo, bilo je sredi sobotnega dopoldneva, ko ni bilo razen mene tam nikogar, in si neuspešno razbijal glavo, kako je mogoče, da mi manjka samo žig pod Veliko Kopo, tega pod Kramžarjevim vrhom pa imam. Žal sem takrat pozabil zapisati datum, sem ga pa zato tokrat in se podal naprej. Pot se kar vleče, na srečo se je med hojo našlo tudi nekaj borovnic in malin, ko sem v peklenski vročini sopihal proti vrhu Velike Kope. Na vsej poti sem srečal le nekaj pohodnikov in v zgodnejših urah dva tekača, sicer pa je bil do tu blažen mir. Na vrhu pa presenečenje. Od planinskega doma se je slišala glasna glasba iz zvočnikov. Bila je sobota in domneval sem, da sem naletel na kakšno planinsko veselico. Nisem ravno z vso silo prežet častilec gorskega miru tam, kjer tega ni realno

pričakovati, in Pohorje vsaj okoli turističnih zmogljivosti že desetletja ni nobena oaza miru. Toda bolj ko sem se bližal, manj mi je bilo na Kopah znanega. V spominu sem imel precej velik planinski dom, ki je pozimi služil tudi smučarjem. Zdajšnji dom pa je mnogo večji in moderen, v bližini so še apartmaji, Lukov dom, veliko parkirišče, natrpano z avtodomi, kot jezero veliko vodno zajetje za zasneževanje, naokoli se vozijo kolesarji in se izogibajo množici ljudi, vmes se podijo otroci in kužki, mlade punce se v ritmu glasbe rolkajo v kopalkah ..., zazdi se mi, da sem se znašel v Šobcu ali kakšnem od poletnih turističnih kampov, kamor sem po pomoti zašel z gojzari na nogah. Poglavje zase je bilo tudi iskanje štampljke SPP. Sprašujem punco na pokriti terasi, kje je sploh nekdanji planinski dom, da bom v njem lahko žigosal knjižico SPP, vendar pravi, da ne ve, ker je samo študentka, ki pomaga pri strežbi. Naročim pivo in jo prosim, naj pokliče koga drugega. Res pride šefica in na vprašanje, kje je stari planinski dom, pokaže na zid ob vhodu, kjer res ugledam pritrjeno pločevinasto skrinjico, v kateri sta štampljka in vpisna knjiga. Oh, ja, časi se spreminjajo (in mi skupaj z njimi). Tako mi je lani za zadnje dejanje ostal le še obisk Škocjanskih jam in knjižico, s katero bom lahko ubil dve muhi na en mah, bom lahko poslal na naslov Planinske zveze Slovenije, da mi jo pregleda posebna komisija, in kot dokaz, da »sem že povsod bil«, po pošti pošlje obe znački, za osnovno in razširjeno SPP. Po dvaintridesetih letih je morda res že čas, da s tem zaključim, toda zdaj ko sem se upokojil, sem tudi sam na tesnem s časom. Povrhu vsega pa nimam pojma, pred kom naj se pohvalim s tem dosežkom – saj tistih »ta starih«, ki so me pred davnimi leti sprovcirali, žal ni nikjer več. ○

*Rojevanje jutra
nad Triglavom in
njegovo sosesčino
Foto Matevž Lavrič*

Andreja Erdlen

Obronki Trnovskega gozda

Nad Vipavsko dolino in prestolnico kulture

*Rob Trnovskega
gozda s Kujlem (na
sredini) nad Vipavsko
dolino in raztresenimi
vasicami pod njim
Foto Oton Naglost*

V naši državi imamo poleg Alp še veliko več. Planinci lahko spoznavamo planinske poti in lepote pravzaprav po vsej Sloveniji. Vsaka pokrajina ima svoje posebnosti. Seveda nekateri pravijo, da so prave gore samo v naših Alpah, a resnično bogastvo našega planinskega sveta je za mnoge prav raznolikost gora in hribov v različnih pokrajinah – od blagih gričev v Prekmurju, visokih vrhov v Alpah, vzpetin v kočevskih gozdovih do hribov na Primorskem.

Če se peljemo proti Novi Gorici, letošnji evropski prestolnici kulture, nas že od Postojne naprej na severni strani spremlja gorska veriga. Najprej se peljemo mimo prepoznavnega Nanosa, potem pa ves čas do Nove Gorice vozimo pod južnimi obronki Trnovskega gozda.

Pogled na pogorje je res lep. Od vznožja do višine približno 700 metrov so posejane hiše posameznih vasi, potem svet preide v gozd, nad gozdno mejo pa se dvigajo že prave gore. Kako tudi ne, saj cesta, ki povezuje Ajdovščino z Novo Gorico, leži na nadmorski višini le nekaj nad 100 metrov.

Zavarovano in manj obiskano območje

Skupščina občine Nova Gorica je 28. junija 1985 sprejela Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju Občine Nova Gorica; med naravne znamenitosti so

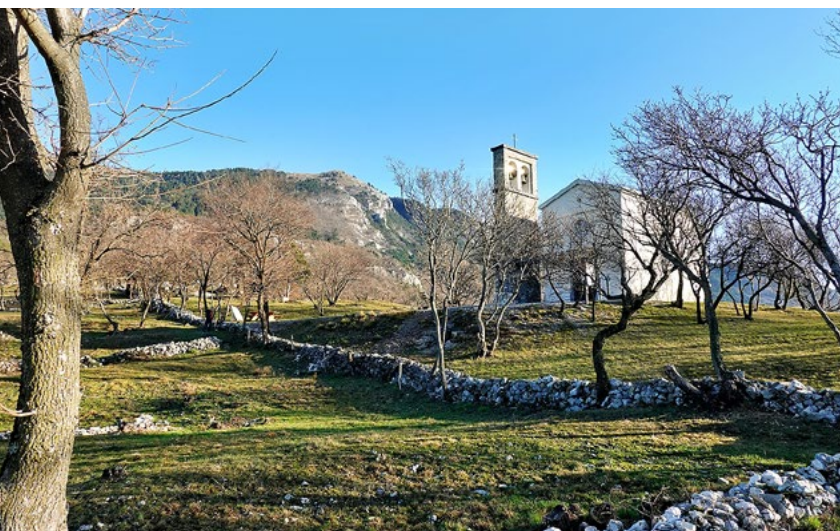
uvrstili Lijak in Skozno, Kraški izvir in naravni most s spodmolom. Leta 1987 je bil v Uradnem glasilu občin Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin (4/78) objavljen Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Ajdovščina, ki je določil status arheološkega območja cerkvi in okolici sv. Pavla (prazgodovinsko, antično in zgodnje srednjeveško gradišče) ter dodelil status krajinskega parka za območje Južni obronki Trnovskega gozda. Zavarovano območje krajinskega parka lokalnega pomena se razteza v ozkem pasu in dosega skupno površino 3509,35647526 hektarov. Primorci so se torej že v prejšnjem tisočletju zavedali, da je treba te naravne danosti zavarovati.

Seveda pa je to območje z mnogimi zanimivostmi manj obiskano kakor Alpe in bolj samotno kot točke Slovenske planinske ali pa vsaj Razširjene slovenske planinske poti. Slovenska planinska pot vodi skozi Tr-

Do travnatega Kuclja je še nekaj hoje ... Foto Oton Naglost

Cerkev sv. Pavla s pogledom na Kucelj v ozadju Foto Andreja Erdlen

Spomenik iz prve svetovne vojne na prevalu Vratca Foto Oton Naglost

novski gozd in se pri Koči Antona Bavčerja na Čavnu spusti v dolino, do Cola, nobeden od vrhov zahodno od planinskega doma pa ni več dovolj privlačen za zbiralce žigov. Naj dodamo, da od Koče Anona Bavčerja na Čavnu do Nove Gorice na tem pogorju ni več nobene postojanke, razen Koče na Mali gori, ki jo samo ob nedeljah upravlja Planinska sekcija Kamnje (Planinsko društvo Ajdovščina) in je le slabe pol ure oddaljena od planinske postojanke na Čavnu. So pa zato ti vrhovi vabljivi za tiste, ki iščemo zanimive poti, razglede in malo več samote. A tudi takšnih ne manjka in sva na najinih poteh po tem območju vedno srečala vsaj nekaj somišljenikov.

Midva sva ta čudoviti svet odkrivala v več etapah. Poti so speljane tako, da ponujajo številne možnosti krožnih poti, ki jih lahko poljubno kombiniramo. Če se odločimo za javni prevoz, bomo morali premagati precej višinskih metrov, če pa se peljemo z avtomobilom, se bomo po sicer ozkih cestah pripeljali kar nekaj sto metrov višje; nekatere vasi imajo tudi urejena parkirišča. V Vitovljah je parkirišče v bližini športnega igrišča, v Šmihelu blizu pokopališča. Tudi na koncu vasi Vrtovin je urejeno parkirišče, a le za 3 ali do 4 avtomobile, midva sva pustila avto raje kar pri pokopališču na začetku vasi, kar nama je vzpon na Kucelj podaljšalo za približno pol ure. A nama ni bilo žal.

Meščani Nove Gorice živijo pravzaprav v pravem planinskem okolju. Poleg opisane verige gora se prav nad mestom dviga Škabrijel, 646 m, ki sicer ni več del krajinskega parka, je pa kljub temu obiska vredna vzpetina. Lahko se podamo tudi na Sabotin, na Sveto goro ... Skratka – možnosti je res veliko, več kot v marsikaterem kraju.

Temna plat zgodovine

Na vrhu Škabrijela je postavljen razgledni stolp, poti do vrha so dostopne vsakomur. A Škabrijel je

Na velikem Robu Foto Oton Naglost

povezan tudi z najtemnejšim delom zgodovine. Hrib, poimenovan po nadangelu sv. Gabrijelu, zavetniku prinašalcev vesti, so vojaki različnih narodnosti imenovali tudi Satanov hrib in Hrib smrti. Na tem slovenskem braniku so v prvi svetovni vojni, v avgustu leta 1917, padli mnogi vojaki – tako italijanske kot avstro-ogrske vojske. V slednji so bili vojaki številnih narodnosti. Ko gremo mimo spomenika – piramide madžarskim vojakom, si lahko mislimo, kako je bilo mladim fantom, ki so imeli nekje daleč stran svoje družine, svoja življenja pa so pustili na soški fronti. Kdo je bil v bitki zmagovalec? Je sploh mogoče govoriti o zmagovalcu po bitki, ki je terjala več kot 40.000 življenj? In mnenja so še vedno različna. Obe strani trdita, da jima je uspelo zavzeti vrh Škabrijela, mejo pa so pozneje določili kar za pogajalsko mizo. Je meja med Italijo in Slovenijo pravična? Mnenja o tem so

Skozi ogromni preduh Skozno res vleče ... Foto Oton Naglost

Oznake na poti proti Kuclju Foto Andreja Erdlen

Vitovsko jezero Foto Oton Naglost

Vitovska cerkev
sv. Marije stoji na
izjemnem mestu.
Foto Oton Naglost

deljena. Na pobočjih hriba so še vedno ostali jarki, bunkerji ..., a na srečo nihče več ne strelja. Škabrijel je prijazen do vseh obiskovalcev in upajmo, da tako tudi ostane.

Načrti in predlogi

Velikokrat sva tod že hodila, še vedno pa imam željo, da se odpraviva na pot za dva dni. Morda iz Šmihela na Skozno in potem čez vse vrhove do koč na Čavnu; predvidevam, da bi za pot do koč na Čavnu potrebovala šest ur. Do izhodišča bi se vrnila nasle-

dnji dan mimo Koče na Mali gori, spotoma pa bi si ogledala še izvir Lijaka (prav tako okoli šest ur). Zakaj ne bi stopila malo hitreje in vse to prehodila v enem dnevu? Zato, ker nisva več najmlajša, predvsem pa zato, ker nočem hiteti tam, kjer je mnogo zanimivih stvari, lepih razgledov, lepih rož, kjer borov gozd prijetno diši ...

Druga želja pa je, da se podava iz Plav ali Anhovega na Sveto goro (z vlakom iz Solkana do izhodišča Plave ali Anhovo), čez Prevalo na Škabrijel in sestopiva v Solkan. Računam, da bi za to pot potrebovala približno šest ur zmerne hoje.

Kaj pa Sabotin? Sabotin je najlepše obiskati spomladi. Morda se udeležite Pohoda po stopinjah Valentina Staniča, ki ga vsako leto konec marca ali v začetku aprila organizira Planinsko društvo Valentin Stanič Kanal, in prehodite pot od Solkana čez Sabotin do Kanala. Pot je dolga okoli 25 kilometrov, računamo lahko na približno 8 ur hoje, saj se nabere več kot tisoč višinskih metrov.

Praviloma te vrhove obiskujeva zgodaj spomladi ali jeseni. Poleti je vroče, več možnosti je, da na sončnih pobočjih naletimo na kakšno kačo, odbija naju tudi gost promet na cesti proti morju. Če so strma pobočja zasnežena ali poledenela, je potrebna res velika mera pazljivosti, tudi v močni burji ni nič kaj prijetno hoditi. Morda pa si bova privoščila nekajdnevno bivanje v Novi Gorici ali kje blizu in raziskala še veliko neznanih poti. Vse to priporočam tudi bralcem!

Moje geslo je še vedno naslednje: Ni treba, da je hrib visok, razgled je kljub temu lahko širok!

Informacije

Kako do izhodišča: Z avtocestne povezave Ljubljana–Koper zavijemo na cesto Vipava–Ajdovščina–Nova Gorica, jo zapustimo na izvozu Ajdovščina in po glavni cesti Ajdovščina–Nova Gorica nadaljujemo vožnjo do vasi Vrtovin (izhodišče za **Kucelj**). Če nadaljujemo po glavni cesti proti Novi Gorici in zapeljemo v kraj Vitovlje in naprej v zaselek Užice smo na izhodišču za **Veliki Rob**. Nadaljevanje vožnje po glavni cesti nas vodi do naselja Šmihel (izhodišče za **Skožno**). Tik pred Novo Gorico se mimo naselja Ajševica peljemo proti vasi Kromberk in na prevalu Vratca parkiramo (izhodišče za Škabrijel).

Zemljevida: Slovenska Istra, Kras in okolica, PZS, 1:50.000.

Primorska, turistična karta, Kartografija, 1:75.000.

Kucelj, 1237 m

Goriška,
Trnovski gozd

Kucelj s 1237 metri bi si pravzaprav zaslužil bolj imenitno ime. Kucelj namreč ni noben "kucelj", zlasti ne, če se vzpnemo z južne strani, prav iz doline, saj bomo morali premagati vsaj tisoč višinskih metrov. Že spotoma bomo večkrat nagrajeni

z lepim razgledom, neporaščeni vrh pa je sploh zelo razgleden in je priljubljena točka planincev. Dostopen je tudi s severne strani, dostop je hitrejši, a nas prikrajša za prijetne razglede.

Na vrhu Kucelja Foto Andreja Erdlen

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna oprema za sredogorje

Višinska razlika: Pribl. 1100 m

Izhodišče: Vrtovin, 165 m. Z avtocestne povezave Ljubljana–Koper zavijemo na cesto Vipava–Ajdovščina–Nova Gorica, jo zapustimo na izvozu Ajdovščina in po glavni cesti Ajdovščina–Nova Gorica nadaljujemo vožnjo do vasi Vrtovin. Parkiramo pri pokopališču v središču vasi.

WGS84: N 45,90045°, E 13,8149°

Koče: Zavetišče na Mali gori, 1034 m – občasno oskrbovano, samo pijača, prej preverimo. Koča Antona Bavčerja na Čavnu ni neposredno na naši poti, jo pa dosežemo pri sestopu, če si pot podaljšamo za približno 15 minut.

Časi: Izhodišče–sv. Pavel–Kucelj 3.20 h
Sv. Pavel–Kucelj–izhodišče 2.30 h
Skupaj 6 h

Sezona: Kopni letni časi

Zemljevida: Slovenska Istra, Kras in okolica, PZS, 1 : 50.000; Primorska, turistična karta, Kartografija, 1 : 75.000

Vzpon: Z izhodišča gremo nazaj do križišča, kjer opazimo kvadratasto tablo;

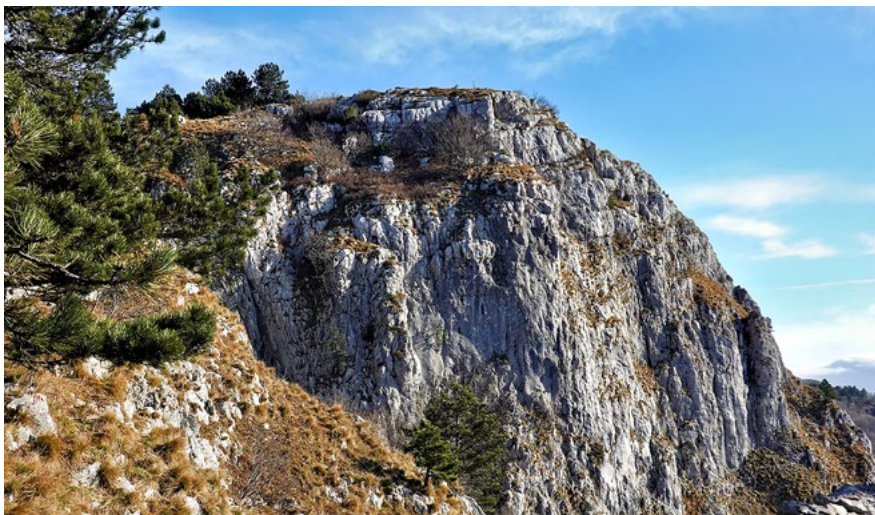
Veliki Rob, 1237 m

Goriška,
Trnovski gozd

Slovar slovenskega knjižnega jezika naveda, da je školj večja skala, ki štrli iz morja ali iz okoliške (bolj ravne) zemlje. V obmorskih krajih se besedo školj pogosto uporablja za zelo majhen otok. Veliki Rob se ponaša tudi z imenom "Sončni školj". Obe imeni se temu veličastnemu vrhu za-

res podata. Razgled z vrha ne zaobjame le Vipavske doline, vidimo vse do morja in Dolomitov, na severu pa naše Julijske Alpe. Vzpon na ta 1237 metrov visoki vrh ni tako nedolžen. Če se podamo z južne strani, moramo biti pri strmem vzponu kar pozorni. A spleča se potruditi.

Veliki Rob strmo pada globoko proti Vipavski dolini. Foto Andreja Erdlen

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna oprema za sredogorje

Višinska razlika: Pribl. 970 m

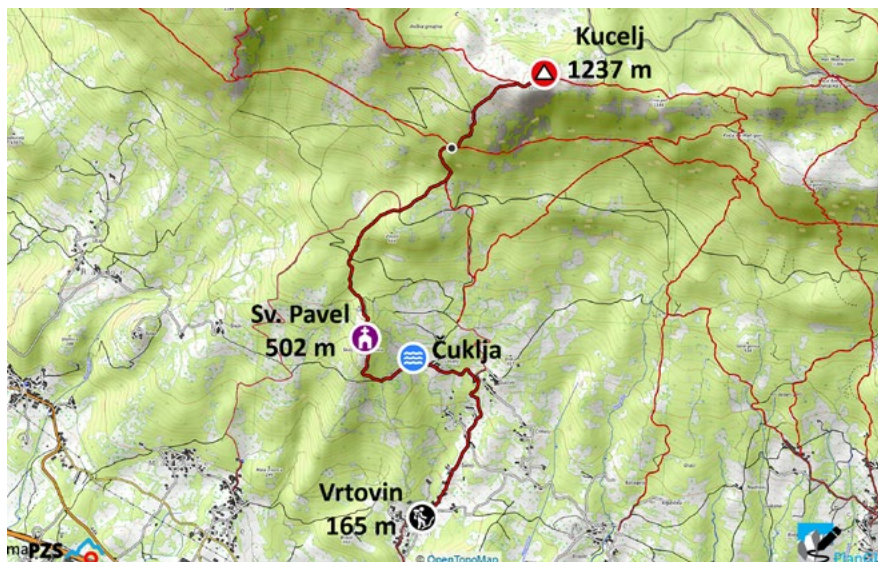
Izhodišče: Vitovlje, 360 m. Z avtocestne povezave Ljubljana–Koper zavijemo na cesto Vipava–Ajdovščina–Nova Gorica, ki jo zapustimo na izvozu Selo in po glavni cesti Ajdovščina–Nova Gorica nadaljujemo vožnjo proti Novi Gorici. V kraju Vitovlje zavijemo desno proti kmetiji Maloščevo. Sledimo cesti, ki se strmo vzpenja, skozi zaselek Užice do parkirnega oz. prireditvenega prostora takoj za športnim igriščem. Tam je dovolj prostora za parkiranje.

WGS84: N 45,937°, E 13,76293°

Časi: Izhodišče–sv. Lucija 35 min
Sv. Lucija–Sekulak 1 h
Sekulak–Veliki Rob 1.30 h
Veliki Rob–izhodišče 2.30 h
Skupaj 5.35 h

Kucelj, 1237 m

Goriška,
Trnovski gozd

Čuklja; na razpotju se odločimo za takojšnji vzpon do cerkve ali pa naredimo ovinek mimo vodnega stolpa, kar priporočam.

Pri cerkvi sv. Pavla, 502 m, smerne table kažejo proti Kuclju in Čavnu. Kmalu se bomo začeli strmo vzpenjati, saj moramo pridobiti še okoli 700 višinskih metrov. Pot vodi res zelo strmo navzgor, v spodnjem delu prečka srednjo čavensko cesto in nas pripelje na razgleden travnik pod vrhom Kuclja, 1237 m, ki ga, ko stopimo iz gozda, dosežemo v približno 15 minutah.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Andreja Erdlen

ta nas usmeri po asfaltirani cesti proti Kuclju, ki se nam že kaže kot mogočna gora. Asfaltna cesta po pribl. 300 metrih za nekaj časa preide v neutrjeno cesto – kolovoz, nato pa spet stopimo na asfalt. V križišču, ki ga dosežemo po približno 15 minutah, nadaljujemo po asfaltirani cesti naravnost navzgor. Hojo nadaljujemo z blagim vzponom

po razloženem naselju Vrtovin. Višje ponovno pridemo na križišče s cesto, sledimo smerni tabli levo proti cerkvi sv. Pavla. Pot nas vodi mimo parkirišča, do koder se nekateri pripeljejo in si tako skrajšajo pot za približno pol ure. Nadaljujemo po poti z blagim vzponom, potem se za hišami spet nekoliko spustimo in prečkamo potok

Veliki Rob, 1237 m

Goriška,
Trnovski gozd

Sezona: Vse leto, razen poleti v visoki vročini in zelo močni burji

Zemljevida: Slovenska Istra, Kras in okolica, PZS, 1: 50.000; Primorska, turistična karta, Kartografija, 1: 75.000

Vzpon: Z izhodišča nadaljujemo v smeri, iz katere smo se pripeljali, najprej po cesti (nekateri se peljejo še dlje), kmalu opazimo smerni tabli za Vitovsko cerkev in Vitovsko jezero. Sledimo oznakam in zavijemo desno. Oznake za Vitovsko jezero nas v kratkem

pripeljejo do sicer zelo majhnega, a po svoje čarobnega jezera.

Od jezera se pot strmo vzpne, sledimo oznakam za cerkev sv. Lucije (zaprta), mimo nje hitro nekoliko v levo dosežemo razpotje (levo vodi pot do Lovske koče, Trnovega in na Skozno), mi pa se usmerimo desno po Napoleonovi poti proti Čavnu in Krnici. Sprva zložna pot se pozneje začne vzpenjati in nas pripelje do razgledne točke Sekulak z izrednim pogledom na Vipavsko dolino.

Tu imamo dve možnosti za pot na Veliki Rob: naravnost po Napoleonovi poti po približno treh kilometrih zavijemo levo po strmi poti na vrh, mi pa bomo na Sekulaku zavili levo in vrh dosegli po zložnejši poti. Vzpenjajoča se pot je na začetku nekoliko slabše vidna, kmalu nas pripelje do razpotja (levo se odcepi proti Krnici in Vitovljam, desno pa gre do ute, tj. hišice na zelo razglednem mestu). Mi se usmerimo proti Velikemu Robu. Pot je sicer označena, a včasih se moramo obrniti nazaj, da markacije sploh opazimo. Pot se vztrajno vzpenja in nas skozi gozd pripelje na Veliki Rob, 1237 m, s katerega bomo imeli res širok razgled.

Sestop: Sestopimo proti Krnici, na severnem delu grebena. Čez slabe pol ure hoje dosežemo cesto, zavijemo v levo in sledimo cesti do hiše Vitovlje 17. Zapustimo asfaltirano cesto in nadaljujemo še slab kilometer do naslednjega označenega razpotja; tu se usmerimo proti Vitovljam in po zložni poti dosežemo izhodišče.

Andreja Erdlen

Naravno okno Skozno z razgledom na Vipavsko dolino Foto Andreja Erdlen

Skozno se imenujeta naravno okno z mostom (preduh) in jama. Z mosta in skozi okno se ponuja razgled na Vipavsko dolino. Če je jasno, je okno v steni vidno iz doline, na primer s počivališča Šempeter. Pot do preduha ni v registru poti PZS, je pa označena s Knafelčevimi markacijami, ki pa niso prav pogoste. Na smernih tablah je napisano TD Šmihel. Pot v jama je tehnično zahtevna, v mokrem nevarna. Na Vitovskem hribu stoji cerkev, posvečena Materi Božji oz. Svetemu Duhu. V dobri vidljivosti lahko poleg Tržaškega zaliva vidimo celo del Dolomitov.

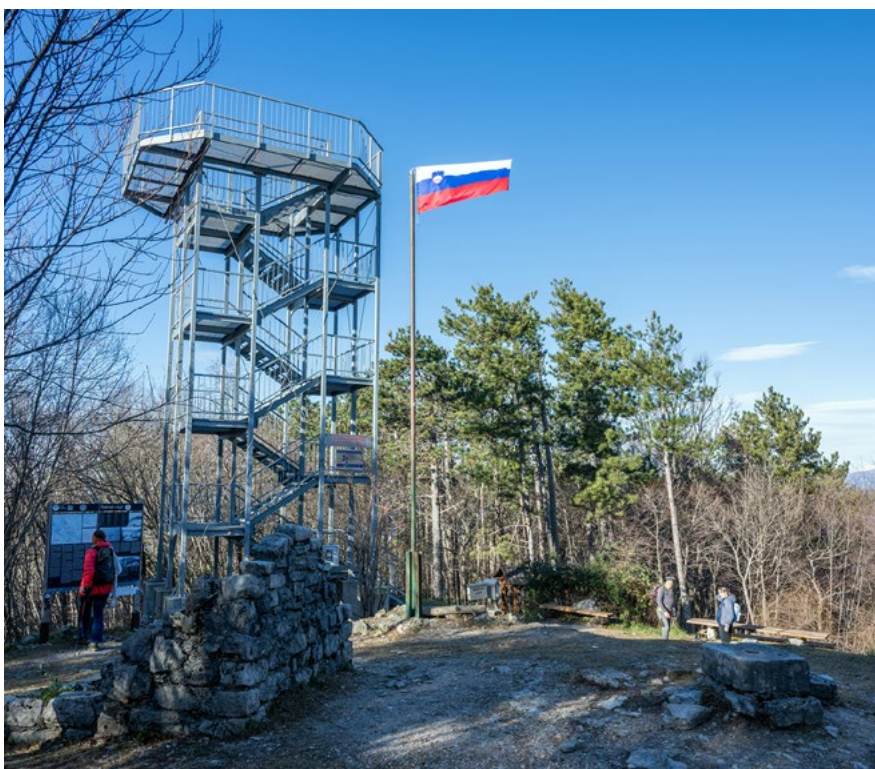
Zahtevnost: Nezahtevna (označena) pot

Oprema: Običajna oprema za sredogorje

Višinska razlika: Pribl. 600 m

Izhodišče: Šmihel, 310 m. Z avtocestne povezave Ljubljana–Koper zavijemo na cesto Vipava–Ajdovščina–Nova Gorica in pred Novo Gorico zavijemo proti Ozeljanu. Skozi Ozeljan sledimo oznakam za picerijo Grad, nato se od nje naprej držimo ceste; desni

Škabrijel, 646 m

Pogled na sijajno okolico z vrha Škabrijela si razširimo z obiskom razglednega stolpa. Foto Oton Naglost

Simpatični Škabrijel (sveti Gabrijel) si je zaradi bojov in pobojev v prvi svetovni vojni pridobil ime "Gora smrti". Italijanska vojska si je močno prizadevala, da bi osvojila hrib, tudi avstro-ogrska se je zelo trudila ohraniti in utrditi položaje na tem hribu. Samo v zadnji italijanski ofenzivi, avgusta 1917, je padlo več kot 40.000 vojakov. Danes je to priljubljena točka pohodnikov in tudi kolesarjev. Zaradi razglednega stolpa je vrh Škabrijela zanimiva in dobro obiskana razgledna točka. Z vrha pelje t. i. "Škabrijelka", pot za gorske kolesarje, a mi nikakor ne hodimo po tej poti! Je prepovedano in vsako srečanje s kolesarjem, ki se spušča, je lahko nevarno!

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot (Pot je še vedno označena z markacijami, čeprav ni več v registru poti PZS, na maPZS je označena kot uhojena steza.)

Oprema: Običajna oprema za sredogorje

Višinska razlika: Pribl. 250 m

Izhodišče: Preval Vratca, 403 m.

Skozno, 671 m, in Vitovski hrib, 604 m

Goriška,
Trnovski gozd

odcepi nas pripeljejo do naselja Šmihel. V zgornjem delu naselja opazimo prve oznake za pot za Skozno, ki nas usmerijo desno do pokopališča, ob katerem parkiramo.

WGS84: N 45,95076°, E 13,73913°

Časi: Izhodišče–preduh Skozno 1.30 h
Preduh Skozno–Vitovski hrib 2.15 h
Vitovski hrib–izhodišče 1 h
Skupaj 4.45 h

Sezona: Vse leto

Zemljevida: Slovenska Istra, Kras in okolica, PZS, 1: 50.000; Primorska, turistična karta, Kartografija, 1: 75.000

Vzpon: S parkirišča pri pokopališču sledimo smerni tabli za Skozno (piše: 1 h 30 min, a bomo verjetno prišli prej). Pot nas vodi skozi gozd, najprej položno, pozneje se vzpne, skozi veje dreves lahko večkrat ukrademo razgled

na Vipavsko dolino. Ko prispemo na greben, sledimo poti desno, ki nas v petih minutah pripelje do okna Skozno, 671 m.

Od Skoznega nadaljujemo proti vzhodu po poti, ki je sicer označena, a včasih nekoliko slabše sledljiva. V uri in pol hoje, ko dosežemo gozdno cesto, bomo pridobili še kar nekaj višine. Nekaj metrov pod gozdno cesto so smerne table (v bližini je tudi kapelica sv. Lucije), naša pot pa poteka proti cerkvi sv. Marije, ki je postavljena na vrhu Vitovskega hriba, 604 m, lepi razgledni točki, ki je dobro vidna tudi iz doline.

Sestop: Z vrha se spustimo proti Vitovlju, po božji poti, a pri sedmi postaji križevega pota bodimo pozorni na odcep za Šmihel. Po slabše utrjeni cesti sestopimo do vasi in izhodišča.

Andreja Erdlen

Škabrijel, 646 m

Goriška,
Trnovski gozd

Z avtocestne povezave Ljubljana–Koper zavijemo na cesto Vipava–Ajdoščina–Nova Gorica, ki jo zapustimo na izvozu Selo, potem po glavni cesti Ajdoščina–Nova Gorica peljemo dalje proti Novi Gorici. Pri naselju Ajševica nadaljujemo rahlo desno in nato zavijemo desno proti vasi Kromberk. Peljemo mimo gradu do manjšega prevala ter parkiramo na parkirišču ob cesti.

WGS84: N 45,9742°, E 13,68886°

Časi: Izhodišče–Škabrijel 45 min
Škabrijel–Bonetovšče–izhodišče 1 h
Skupaj 1.45 h

Sezona: Vse leto

Zemljevida: Slovenska Istra, Kras in okolica, PZS, 1: 50.000; Primorska, turistična karta, Kartografija, 1: 75.000

Vzpon: Z izhodišča na prevalu Vratca nas smerna tabla usmeri proti Škabrijelu na dokaj strmo pot. Pot se vzpenja po pobočju z vojaškimi rovi, deloma tudi hodimo po jarkih iz prve svetovne vojne.

Strmina počasi popušča in dosežemo vršno pobočje. Pred vrhom stopimo na kolovoz, ki nas pripelje do razglednega stolpa na vrhu Škabrijela, 646 m.

Sestop: Sestopimo na drugo stran, proti Prevali in Kekcu. Sledimo poti, ki nas vodi najprej mimo zelo skromnega bivaka Štefan in nato do pred leti obnovljene madžarske piramide (spomenik, posvečen madžarskim borcem, padlim v prvi svetovni vojni). Pot nadaljujemo do razpotja, tam se usmerimo levo proti Kekcu (desno Prevala), vendar pozneje ne sledimo več oznakam za Kekec, temveč gremo po neoznačeni poti mimo naselja Bonetovšče vse do prevala Vratca, kjer se naša krožna pot zaključuje.

Andreja Erdlen

Vandranje martinčka Tinčka

Sredi aprila se je martinček Tinček nesmrtno zaljubil v čudovito, ljubko, pametno, mično, zalo in, ja, – najlepšo mlado kuščarico, kar so jih dotlej videle njegove medene oči. Kar nekaj časa sta se ogledovala, igrala, obiskovala in si izpovedovala dosmrtno naklonjenost in nesmrtno ljubezen. Potem pa se je zasukalo drugače.

Tinček je bil najmlajši martinček v svoji družini, zato je zadnji zapustil domačo krtino na gospodičninem vrtu in se preselil na njeno dobro osončeno streho. Vsako dopoldne se je z njenega vrha nastavljal toplim sočnim žarkom. Po Tinčkovem zelenem hrbtu, ki je najbolj oboževal toploto, je tekel širok, sivo rjav pas z več prečnimi temnimi pegami, polepšanimi s podolžnimi svetlimi črtami. Njegove prste na zadnjih nogah je krasil dolg kazalec, zadek pa tanek, sivkasto rjav rep. Še posebno ponosen je bil martinček na rumenkast, ravno prav zaobljen trebušček, ki je sam zase govoril, da zna Tinček zelo dobro poskrbeti zanj.

Tistega popoldneva je iz čistega užitka mežikal v nebo in se pražil na soncu, ko se je pred njim izrisala prelestna kuščarica sivkasto rjave barve in ga tako milo pogledala, da se je v hipu zaljubil. Zaradi ljubezni je na življenje začel gledati drugače, saj je moral čim prej poskrbeti za nov, dovolj velik dom, kajti poleg svoje ženke si je zaželel veliko njunih martinčkov in martinčic. Vsemu delu navkljub pa si je tu in tam vseeno še privoščil kakšen dremež na soncu. Sončen dan je obetal marsikaj, že oženjeni martinček Tinček pa je poležaval na pergoli gospodičnine terase sredi otoškega mesta in strašansko živo sanjal. Naenkrat se je stresel od strahu, saj ga je v sanjah napadal najstrašnejši stvor vseh časov. Tinček se je tako sunkovito premaknil, da je izgubil ravnotežje in kot ploh telebnil naravnost v plastično posodo, polno stvari, ki jih je gospodična pripravila za na pot. Martinček tega ni vedel, je pa hitro ugotovil, da so plastične stene gladke in da nima pravega oprijema, zato je potrpežljivo čakal čimprejšnje odrešit-

ve. Gospodična se je res kmalu prikazala, pograbila posodo in jo postavila v prtljažnik.

»Dixie, pridi. Greva!« je vzkliknila, zaklenila vrata in že sta z avtom brzeli planinam naproti. Skoraj tri ure so že minile, ko je gospodična odklenila vrata, da bi vstopila v svojo planinsko hiško. Seveda šele za Dixie, ki se je – kot vedno – prerinila mimo nje in hišni prag prestopila prva.

»Uf, tu pa smrdi po zatoihlem,« se je pritožila živalica in tudi gospodična je dvignila svoj že itak prifrknjeni nosek.

»Ja, bo treba hitro prezračiti, saj bo zvečer gotovo vlaga v zraku,« je poznavalsko odločila in brž na stežaj odprla vsa okna in vrata, še preden je zakurila v peči. Kajti že zunaj je bilo hladno, notri pa še bolj.

Zatem je prav počasi, ker jo je še vedno bolelo koleno, ki si ga je poškodovala zaradi svoje vihravosti, začela nositi stvari iz avta. Tudi plastična posoda je slednjič našla svoj prostor v kotu, potem pa sta si s psičko privoščili dobro merico sveže vode iz potoka.

Use je novo, vse drugačno

»Ampak kje sem se jaz znašel, ampak kam sem prišel? Jojojjoj, kaj bo zdaj z menoj. Tu je tak mraz, da me bo najbrž kar pobralo,« je ves v strahu razmišljal premraženi martinček Tinček, ki je popolnoma nehote in celo proti svoji volji sredi noči zmrzoval v hiški, saj ni imel tople gospodičnine odeje in niti psičkine ne. Malo je razmišljal, potem pa kot blisk smuknil na toplo pod psičkine rjuhe. Da ni sama na ležišču, je pitbulka spoznala šele zjutraj, ko ji je Tinček začel lesti po hrbtu in jo žgečkati.

»Hi, hi hi, kdo me žgečka?«

»Jaz sem, tvoj sosed martinček Tinček. Ali se me spomniš?« se je predstavil.

»No, ja, pa se te res. Ti si tisti zaljubljeni martinček, ki se mu smejimo, ker je postal slep za vse, razen za svojo martinčico. Drži!?«

»Drži,« je pobito pritrdil Tinček.

»Ja, ampak kako si se znašel tu, saj si vendar doma na Otoku?« ji ni šlo v pasjo bučo.

»To se sprašujem tudi sam, za povrh pa sploh ne vem, kje sem!« je priznal mali kuščar.

»Zdaj si v Pravljčariji ali v Zadnji dolini pod Triglavom, kot ji pravijo ljudje dobrega srca. Nič ne skrbi, saj bo še vse v redu,« ga je spodbudila psička, zadovoljna, da ga bo lahko predstavila svojim planinskim prijateljem. Ampak tem sprva ni bilo prav nič do prijateljevanja z neznancom.

»Le kdo je to?« so radovedno spraševale ptice.

»Upajmo, da nisi kakšen begunec ali celo brezdomec,« so ga sumničavo ogledovale poljske miši.

»Le kaj mu pade v glavo, da pride sem,« so tečnarili nergavi škratje.

»Poglejte, kako smešen je v svoji opravi. Prav gotovo prihaja iz mesta, gizdalin mali,« so se rogate verice. Martinček Tinček jih je poslušal brez besed in se počutil osramočeno in negotovo.

»To je moj otoški sosed martinček Tinček, ki se je odločil, da bo svoj dopust preživel med nami, zato vse prosim, da se spoprijateljite z njim,« je neprijetne trenutke prekinila Dixie. Med prebivalci Pravljčarije je uživala tako veliko spoštovanje in ugled, da ji ni bilo treba še enkrat ponoviti. Res ni trajalo dolgo, ko so se tudi največji dvomljivci spoprijateljili z njim in ga sprejeli medse. Jasno, da je sledilo veliko planinsko praznovanje novega poznanstva in seveda se je zabavalo, dokler niso vsi po vrsti utrujeni legli, da bi si odpočili. Vsi, razen Tinčka, ker ga je njegov nemirni duh priganjal, naj se vendar že razgleda naokrog. Imel je kaj videti, to že moram priznati! Namesto morja in širnega neba so se pred njim bočile mogočne gore, ki so skoraj prekrile nebo. Čudil se je nekaj časa, ker pa je sredi dneva sonček tudi tam prav prijetno grel skale, si je izbral prvo, ki jo je zagledal, in poln novih vtisov v hipu zaspal. Ponovno je tako globoko zašel v sanjski svet, da se je spet znašel v godlji. V bližini je namreč pohajal vaški maček Hrust. Že njegovo ime je nakazovalo, da z njim ni šale in res je ni bilo. Mnogi so se ga bali zaradi njegove osornosti, ošabnosti in tudi napadalen je znal biti. Same

grde lastnosti, ki pa se jih samorastniški muc niti ni zavedal. Navajen je bil živeti brez gospodarja, na prostem, kjer je moral vsak dan sam poskrbeti zase.

Boleče srečanje

»Glej, glej, kakšno slastno kosilo vidijo moje mačje oči,« se je obližnil okoli smrčka, ko je zagledal spečega Tinčka. Nekaj časa ga je opazoval, preračunaval, meril razdaljo in čas, potreben za uspešno akcijo, potem pa bliskovito napadel. Nič hudega sluteči dinozavrov mini praprapraneček Tinček ni imel niti najmanjše možnosti za beg, ko se je z mačkonom spogledal iz oči v oči. Že je občutil mačkove ostre zobe na svoji luskinasti koži, in se poslavljal od življenja, ko je maček besno zatulil, odskočil in ga izpustil. Zakaj? Zato, ker se je v tistem za njegovim hrbtom znašla gospodična in ga s cunjno mahnila po riti.

»Šc, ti zverina ti, takoj izpusti ubogega martinčka. Naš prijatelj je, za povrh pa še ogrožena živalska vrsta. Šc, šc, šc,« je vpila in s svojim glasom tako prestrašila Hrusta, da je res izpustil Tinčka. Vendar je gobček prehitro zaprl, zato je martinčkov rep ostal v njem. Veselo ga je zgrizel in pogoltnil, ko jo je Tinček ucvrl že daleč stran, gospodična pa za njim. Veliko hitrejši Tinček se je kmalu skril pred njo v podraستی stare smreke.

»Joj, kako boli. Boli, boli, boli in še repa več ni! Le kaj bo zdaj z menoj?« se je zbal martinček, ki ni premogel poguma. Lizal si je krvaveči krn, ki se je bočil na njegovem zadku in mu povzročal močne bolečine. Ni manjkalo veliko, da bi padel v nezavest, a je prav takrat mimo njega privršala čebela Bela.

»Bzz, bzz, bzzz, zakaj se pa ti tako dereš?« ga je ogovorila. Ko je izvedela, kar je morala, je brž odletela naravnost do ranocelnikovega doma. A glej ga šmenta. Pri Ježkovih ni bilo nikogar doma. Niti Ježka Pleška, niti njegove žene Nežke, niti njunih desetih otrok. Nikogar! In kaj zdaj? Hja, brž je stekla skupinska iskalna akcija. Vsi, prav vsi po vrsti so prečesali gozd, planine in doline ter iskali Ježkovo družino. Slednjič so jo le odkrili v Jožefovi shrambi, kjer so se mastili s poslednjimi hruškami lanske sezone. Odkrili so jih prav v trenutku, ko so malicali zadnjo. Zdravnik Plešek je potem seveda pohitel k ranjencu, toda niti on, slavni ranocelnik Pravljčarije, ni mogel nadomestiti martinčkovega repa. Le rano je premazal z zdravilno mastjo in jo obvezal, nesrečniku pa naročil, naj si vzame čim več časa za počitek in sončenje.

»Kajti sonce pozdravi vse!« je zatrdil, preden je zaprl svojo zdravniško torbo in pohitel k družini. Minevalo je poletje. Gospodična je kar dvakrat zavzela Triglav in se pred prijateljicami pobahala tudi s fotografijo z vrha Kriških podov in s prevala na Luknji, naposled pa je napočil čas za selitev v morske kraje. Martinček Tinček, ki so ga vzljubili vsi po vrsti, je bdel nad njenim početjem, saj si je nadvse želel nazaj k svoji martinčici. Tudi ko se je odprti oči nastavljal zgodnjemu jesenskem soncu, je ostajal na preži. Da ne bi zaspal, je vestno ponavljal imena okoliških gorskih vrhov: Pihavec, Kanjavec, Triglav, Glave nad Sovatno, Stenar, Bovški Gamsovec, Ozebnik ... Pa spet od začetka: Pihavec, Kanjavec ... Med ponavljanjem in sončenjem se je njegova rana že zacelila. Nov repek mu sicer ni zrasel, a vsaj krn ga ni bolel. Ko se je pred njim spet pojavil maček Hrust, ga je pravočasno zagledal in se skril v prvo špranjo.

»Mijav, mijav, nič hudega ti nočem, veš! Le opravičil bi se rad za svojo napako,« je zamijavkal muc. Martinček se je previdno prikazal na plano, muc se mu je iskreno opravičil in dokazal, da le ni tak fičfirič, kot se je zdelo. S svojim lepim obnašanjem si je pridobil

Nič hudega sluteči martinček Tinček ni imel niti najmanjše možnosti za beg, ko se je z vaškim mačkonom Hrustom spogledal iz oči v oči.

Ilustracija Jernej Myint

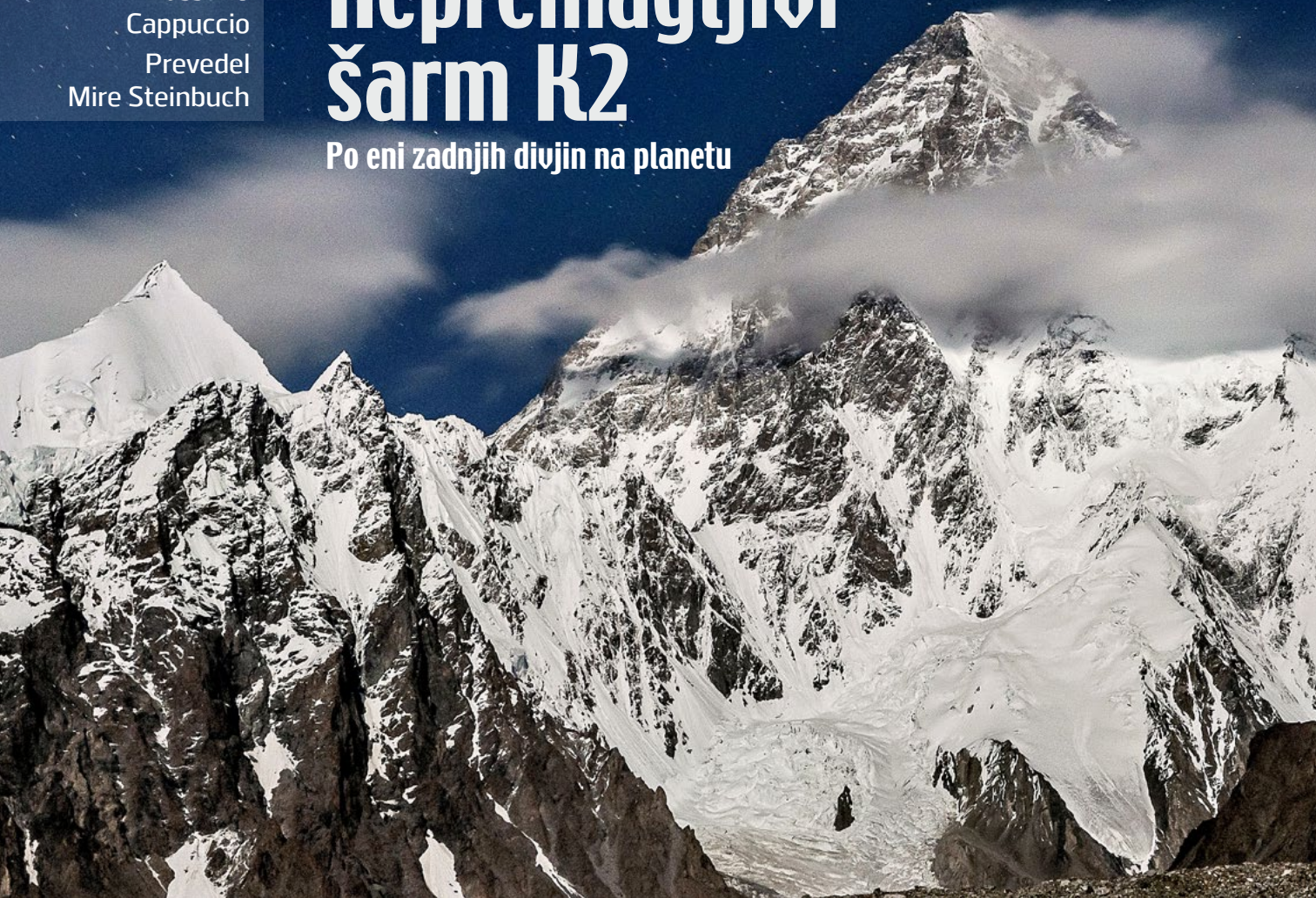
dobro ime in vsi v Pravljčariji so ga sprejeli kot pravega tovariša. Martinček Tinček je torej skrbno oprezal za gospodično, in ko je ta slednjič le začela pakirati, se je brž poslovil od vseh planinskih prijateljev in še pred Dixie smuknil v avto. Tudi tokrat se je prevažal kot slepi potnik, vendar zdaj končno svoji veliki ljubezni naproti.

»Upam le, da še ni pozabila name,« si je prigovarjal med potjo. Ko je pošteno vznemirjen stopil na domače dvorišče, je imel kaj videti. Tam ga je namreč poleg njegove velike ljubezni martinčice čakalo tudi njunih štirinajst malih otročičkov, mini praprapranečakinj in nečakov slavnega dinosavra. Gospodična niti tokrat ni imela pojma, kako je tja in nazaj prevažala domačega martinčka Tinčka, ponosna Dixie pa se je hudomušno muzala, ker se je vse tako srečno izteklo, da ji ob vseh malih martinčkih niti v mestu ne bo dolgočasno. V mislih je že ponavljala imena gorskih vrhov, da jih bodo poznali tudi Tinčkovi otroci. ●

Massimo
Cappuccio
Prevedel
Mire Steinbuch

Nepremagljivi šarm K2

Po eni zadnjih divjin na planetu

Nočni pogled
na K2, 8611 m
Foto Massimo
Cappuccio

K2, kralj Karakoruma in druga najvišja gora na svetu, z višino 8611 metrov vzbuja občudovanje in strahospoštovanje. Popolna piramida iz skale in ledu izziva epske vzpone in vliva strah že s samim imenom. Mnogi jo poznajo kot najnevarnejšo goro zaradi tragedij, ki se zgodijo v vsaki sezoni. Vendar kljub tveganjem in slovesu divjega, neukrotljivega vrha, K2 leto za letom privlači alpiniste z vsega sveta.

Za mednarodno alpinistično skupnost K2 predstavlja enega najprestižnejših in izzivalnih ciljev. Vzpon na K2 je podvig, ki zahteva ne samo izjemne tehnične izkušnje, ampak tudi pogum, nepopustljivost in natančne priprave. Gora velja za "najvišji plezalski preizkusni poligon", njen vrh je eden najpomembnejših vrhuncev v alpinistični karieri. Zgodbe o uspehu, neuspehu in tragediji, ki obdajajo K2, so prispevale k njegovemu legendarnemu statusu in ga naredile za enega najbolj iskanih ciljev.

Smeri so mešanica tehničnih težav in objektivnih nevarnosti. Za povrh so vremenske razmere na K2 razvpito nepredvidljive zaradi pogostih neviht, močnih vetrov, izjemno nizkih temperatur; lahko se hitro menjajo in spremenijo vsak "končni" poskus osvojitve vrha v smrtonosen izziv.

Prvi vzpon, ki ga je dosegla italijanska odprava pod vodstvom Ardita Desia leta 1954, ostaja zapisan v

zgodovini. Achille Compagnoni in Lino Lacedelli sta dosegla vrh, podvig pa sta jima omogočila alpinist in član odprave Walter Bonatti ter nosač iz ljudstva Hunza Amir Mahdi. Več kot osem tisoč metrov visoko sta prestala mučen bivak brez šotora in spalnih vreč, ker sta vršni navezi odstopila jeklenke s kisikom. Uspeh na vrhu, ki je bil pomemben dosežek za povojno Italijo, so pozneje zasenčili prepiri in polemike, ki so trajali petdeset let.

Vendar K2 ni samo prizorišče tragedij in temačnih zgodb. Često je tudi kraj zmagoslavnih uspehov tako mednarodnih odprav kot solo plezalcev. Za primer, pred nekaj meseci se je francoski alpinist Benjamin Védres povzpел na vrh v rekordnih 11 urah.

Za Pakistan je K2 vir nacionalnega ponosa. V alpinistični skupnosti ga često imenujejo "gora Italijanov", toda predvsem simbolizira ljudi Baltistana, kjer so najvišji vrhovi Karakoruma.

Ta regija se ponaša s štirimi vrhovi, višjimi od 8000 metrov, in neskončnim številom gora med 6000 in 7000 metri, med katerimi je še veliko nepreplezanih. Te gore so prvobitni preizkusni poligon za najboljše plezalce sveta ter prestižne globalne gorniške nagrade in priznanja. To gorsko območje je nedvomno eno najslavljivejših na svetu, ne le zaradi gostote visokih vrhov, temveč tudi zaradi prostranih ledenikov. Baltoro je s 63 kilometri eden najdaljših zunaj polarnih regij. Ogromno ledeno prostranstvo, po katerem poteka velik del pristopa do karakorumskih velikanov, doseže svoj višek v amfiteatru Concordia, kjer je mogočna piramida K2 vidna v vsej svoji veličini. Concordia je eden najveličastnejših in dih jemajočih krajev na Zemlji.

To presenetljivo območje poleg alpinistov privablja tudi pohodnike. Hoja med temi vrhovi se zdi, kot da bi se znašli v sliki iz 19. stoletja, med visokimi vrhovi, ki se dvigajo v nebo vsepovsod naokoli. Čudovita lepota pokrajine kliče po nenehni pozornosti, skaloviti svet se polašča obiskovalcev in v vsakem trenutku zahteva njihovo zbranost.

Baltistan, avtonomno območje Pakistana, je bil zgodovinsko del tibetanskega kraljestva, ki je nasledilo bogato kulturno in tradicionalno dediščino. Znan je kot Mali Tibet, njegove puščavske visoke planote, nasprotje zasneženim vrhovom, priključijo spomine na veliko kraljestvo Lhasa. Kultura in jezik Baltov, prevladujoče etnične skupine v regiji, in tudi ostalih manjšin odražajo edinstveno mešanico tibetanskih, islamskih in perzijskih vplivov. Kljub sodobnim pritiskom ohranjajo žilavo povezanost s svojimi koreninami. Medtem ko je danes islam prevladujoča državna religija, so nekatere oddaljene gorske vasi ohranile obrede in običaje, ki izhajajo iz budizma.

*Mitre Peak
Foto Massimo
Cappuccio*

*Karavana mul na ledeniku Godwin-Austen
Foto Massimo Cappuccio*

Nosač na ledeniku Godwin-Austen Foto Massimo Cappuccio

Ritmi vsakdanjega življenja še vedno sledijo letnim časom in kmečkim opravilom, starodavna slavlja, ljudski plesi in ustno izročilo ohranjajo predislamsko kulturno dediščino. Izstopajoč primer tega kulturnega zlitja je najstarejša baltistanska mošeja Chaqchan iz 14. stoletja na nekdanjem budističnem mestu. Njena arhitektura odraža zgodovinsko in kulturno spajanje, ki na tem območju simbolizira prehod iz budizma v islam.

Treking do baznega tabora pod K2

Za pohodnike in alpiniste predstavlja treking do baze pod K2 podoben vrhunski izziv. Medtem ko je treking do baznega tabora pod Everestom ikonsko potovanje za gorske navdušence, velja pohod pod K2 za zahtevnejšega in prestižnejšega. Razlikujeta se po logistični kompleksnosti in težavnosti poti. Vsako leto se samo okoli tisoč pohodnikov poda na ta treking v primerjavi z deset tisoči, ki obiščejo Everest.

Treking pod K2 zahteva pripravo in izkušnje. Potovanje ponavadi traja nekaj tednov, preči nenaseljeno krajino brez vasi, zavetišč ali enostavnih postojank za počitek. Dostop vključuje taborjenje pri kamnitih zidovih, ki ščitijo pred vetrom, in postavljanje šotorov na razbrazdanih morenah, le nekaj centimetrov nad ledeniškim ledom.

Treking se začne v odmaknjeni vasi Askole, približno tri tisoč metrov visoko. Že sam pristop do Askol je pustolovščina sama po sebi; dolg dan vožnje po raz-

*Pakistanski tovornjak na karakorumski avtocesti
Foto Massimo Cappuccio*

gibanih dolinah Inda in Bralda. Askole, zadnja postojanka civilizacije, ponuja preproste hiše iz blata, majhen kamp in trgovine z osnovnimi potrebščinami. Onstran vasi je divjina.

Iz Askol vodi steza po dolini reke Braldo skozi pusto suho pokrajino, ki jo obdajajo visoki zasneženi vrhovi in prostrani ledeniki. Z vsakim korakom pokrajina postaja vedno bolj dramatična. Značilne gore, kot so sedemtisočaki Mašerbrum, Broad Peak, Gašerbrum IV in stolpi Trango, se dvigajo pred nami.

Na Concordii, "prestolu bogov", trekingaše obdajajo mogočni karakorumski vrhovi, z najvišjim K2. Kljub ostrim razmeram bi mnogi ostali več dni in samo opazovali gore ter oblake, ki plešejo okoli njih.

Čeprav pohodniki ne morejo kampirati v samem baznem taboru pod K2 – ta prostor je rezerviran za alpinistične odprave –, je prihod na Concordio in pogled na prevladujočo navzočnost K2 zelo zadovoljivo doživetje. S Concordie lahko tisti, ki želijo, pred vrnitvijo obiščejo bazni tabor pod Broad Peakom.

Katedrala in stolp Trango
Foto Massimo Cappuccio

Tabor Gore II, 4380 m, na ledeniku Godwin-Austen
Foto Massimo Cappuccio

*Lagodno vračanje
v civilizacijo po
ledeniku Baltoro
Foto Massimo
Cappuccio*

Praktične informacije za pohodnike

Najprimernejše obdobje za treking do baznega tabora pod K2 je od junija do septembra, ko so vremenske razmere relativno ugodne. Vendar je karakorumsko vreme zelo spremenljivo celo v tem obdobju. Dnevne temperature so v nižjih taborih lahko tople, v višjih kampih na ledeniških morenah pa so mrzle noči in občasno poletno sneženje.

Velike nadmorske višine zahtevajo aklimatizacijo in visoko strpnost do neugodja, kajti na poti ni udobja in toplih lodžev niti dobro založenih počivališč. Večina pohodnikov se glede logistike, dovoljenj, vodnikov in nosačev zanese na specializirane agencije. Zanesljiva agencija zagotavlja tekoče potovanje z izkušenim osebjem in primerno opremo.

Svoj treking sem zaupal Trango Adventures, agenciji z več kot tridesetletnimi izkušnjami s trekingi in alpinističnimi odpravami. Vodniki in sodelavci te agencije, pa tudi drugi ljudje, ki sem jih srečal v Baltistanu, so bili zelo prijazni in prijateljski. V vsaki situaciji, v kateri sem se znašel, sem se vedno počutil zelo varno, saj so bili domačini zmeraj pripravljeni priskočiti na pomoč, ko je bilo treba.

Iz Askol do baznega tabora pod K2

Treking do baze pod K2 je izziv in dolgo potovanje, ki traja približno dva tedna. Klasična pot se začne v vasi Askole, tudi Askoli, in vodi po nekaj najbolj oddaljenih dolinah in ledenikih na svetu. Pohod v glavnem poteka po ledeniku Baltoro, njegova najvišja točka je bazni tabor pod K2 na višini 5150 metrov.

1. dan: Askole, 3015 m–Jhola, 3103 m

Razdalja: 20 km

Čas: 5–8 h

Prvi dan trekinga se začne z dolgo hojo po bregovih reke Braldo. Ta etapa je razmeroma ravna, toda dolga,

konča se v taboru Jhola v stranski dolini na drugi strani novega mostu.

2. dan: Jhola, 3103 m–Paiju, 3418 m

Razdalja: 19,8 km

Čas: 6–7 h

Še en dolg dan ob bregu reke Braldo. Čeprav ni pomembnejših vzponov, se pot dostikrat vzpne in spusti nazaj do reke, kar povečuje višinsko razliko. Etapa se konča v taboru Paiju, iz katerega je lep panoramski pogled na reko.

3. dan: Aklimatizacija in počitek v Paijuju, 3418 m

Pohodniki preživijo dan v taboru Paiju, da se spočijejo in aklimatizirajo. Možni aktivnosti sta kratek aklimatizacijski pohod proti baznemu taboru pod Paijujem, 6610 m, ali sprehod ob reki.

4. dan: Paiju, 3418 m–Khoburtse, 3788 m

Razdalja: 14,7 km

Čas: 5–7 h

V tej etapi zapustimo udobno stezo in stopimo na morene ledenika Baltoro. Skalnati teren in pogosti vzponi ter spusti zahtevajo nenehno pozornost, vendar so pohodniki nagradjeni z dih jemajočimi razgledi. Etapa se konča v taboru Khoburtse, ki je na ravnini poleg ledenika Baltoro, z razgledi na Uli Biaho in stolp Trango.

5. dan: Khoburtse, 3788 m–Urdukas, 3905 m

Razdalja: 6,4 km

Čas: 4–6 h

Etapa poteka vzdolž ledenika Baltoro in ponuja neprekosljive razglede na mogočne stolpe Trango. Pot se vzpne do zadnjega pobočja pod zgodovinskim taborom Urdukas, ki je postavljen nad ledenikom, med velikimi balvani je dovolj prostora za šotore.

6. dan: Urdukas, 3905 m–Goro II, 4285 m

Razdalja: 11,9 km

Čas: 6–8 h

Steza se vzpne po srednji moreni ledenika Baltoro in se dvigne nad 4000 metrov, kjer se že začneja čutiti redki zrak. Vrhunci dneva so razgledi na Mašerbrum, 7921 m, in Muztagh Tower, 7276 m.¹ Tabor Goro II stoji na morenah, samo nekaj centimetrov nad ledom, zato je še posebno mrzel kraj.

7. dan: Goro II, 4285 m–Concordia, 4512 m

Razdalja: 11,7 km

Čas: 5–7 h

Ta znamenita etapa vijuga med morenami ledenika Baltoro in odkriva enkratne ledene tvorbe, podobne visokim koničastim piramidam. Ob prihodu na Concordio se odpre pogled na veličastno, strahospoštovanje vzbujajočo panoramo, ki ji kraljuje pod nebo segajoča piramida K2. Planoto obdajajo vrhovi Broad Peak, Mitre Peak, Gašerbrum in Sia Kangri. Concordia je eden največjih taborov na vsej poti, idealen za podaljšano bivanje.

8. dan: Concordia, 4512 m–Broad Peak, 4850 m

Razdalja: 6 km

Čas: 3–4 h

Na tej etapi so manjša ledena pobočja in predeli brez moren. Ogromni K2 se s svojo privlačno navzočnostjo ves čas dviguje pred nami. Tabor pod Broad Peakom, ki je razmeroma blizu Condordie, je dobro mesto za počitek pred vzponom v višave.

9. dan: Broad Peak, 4850 m–baza pod K2, 5230 m–Concordia, 4512 m

Razdalja: 16 km

Čas: 8–10 h

Nepozabni dan se začne z blagim vzponom po ledeniku Godwin-Austen do Gilkeyevega kenotafa pod vznožjem gore; to je skalna piramida s spominskimi ploščami umrlim na K2. Razgledi po okolici so nadrealistični, kot da bi vstopili v oljnato sliko. Po kratkem obisku baznega tabora pod K2 se pohodniki vrnejo na Concordio, kjer jih čakajo šotori, ki so jih postavili nosači, in topli obroki.

10. dan: Concordia, 4512 m–Urdukas, 3905 m

Razdalja: 23 km

Čas: 8–9 h

Sestopanje sledi poti vzpona, zaradi dobre aklimatiziranosti so etape daljše. Pohodniki se pogosto ozirajo nazaj, da bi ujeli še zadnji pogled na izstopajoči Gašerbrum IV.

11. dan: Urdukas, 3905 m–Paiju, 3418 m

Razdalja: 21 km

Čas: 8–9 h

Riffat, zdravnica naše odprave, je spoznala nekaj vaških otrok.
Foto Massimo Cappuccio

Pot po morenah ledenika Baltoro zamenja dobro uhojena steza, po kateri je udobno hoditi. Že domači taborni prostori se pokažejo v novi luči.

Skardujci
Foto Massimo
Cappuccio

12. dan: Paiju, 3418 m–Jhola, 3103 m

Razdalja: 19,8 km

Čas: 6–8 h

Celodnevna hoja ob reki Braldo, ko pohodniki zahrepenijo po vročem tušu in udobni postelji. Vračanje ostaja očarljivo kljub utrujenosti.

13. dan: Jhola, 3103 m–Askole, 3015 m

Razdalja: 20 km

Čas: 6–8 h

Zadnji dan trekinga poteka po deloma razgibanem terenu, ki je izziv za zadnje rezerve energije. Pohodniki prispejo v Askole zgodaj popoldne ter se poslovijo od vodnikov, nosačev in kuharjev. Še zadnji pogled proti vzhodu v prisrčno slovo mogočnim goram.

Udeležba na tem trekingu je nepozabno doživetje – potovanje po eni zadnjih velikih divjin na Zemlji.

¹ Na tej gori se je 25. avgusta 2008 ponesrečil odlični slovenski alpinist in himalajec Pavle Kozjek. (op. ur.)

Igor Škamperle

Razstava na Gradu svetega Justa

Trst in alpinizem

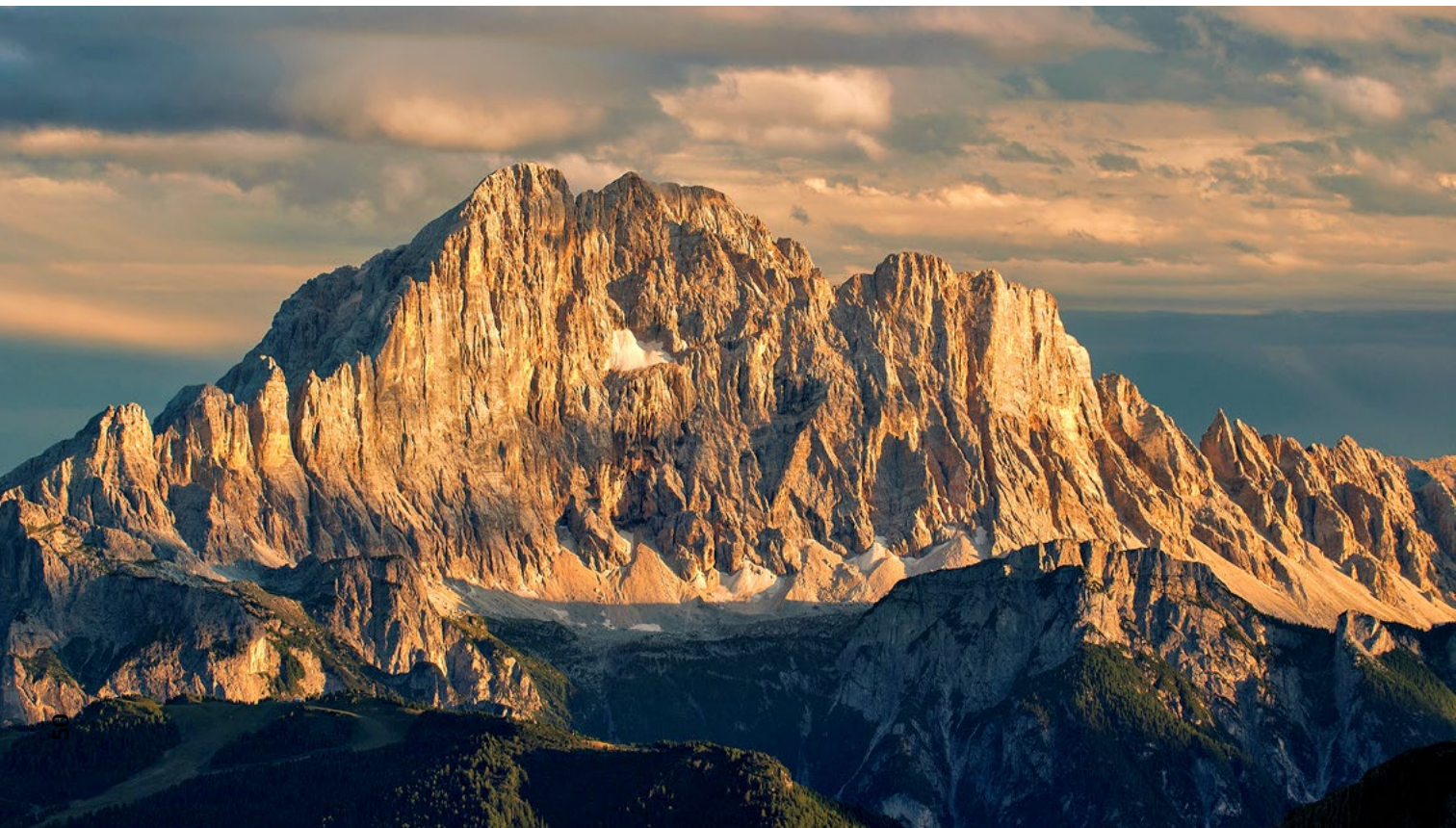
V Trstu so pripravili imenitno dokumentarno razstavo o tržaških alpinistih in plezalcih, ki povzema dobro stoletje aktivne povezanosti tržaškega mesta s plezanjem in z gorami.

Izhodišče za razstavo, ki sta jo zasnovala Anna Krekić in Flavio Ghio, je bila lanska 70. obletnica prvega vzpona na drugo najvišjo goro sveta K2, ki ga je leta 1954 izvedla italijanska odprava. Takrat sta na vrh kot prva človeka stopila Achille Compagnoni in Lino Lacedelli, ob pomembni podpori mladega Walterja Bonattija. Odpravo je vodil Ardito Desio. Na njej je kot znanstvenik sodeloval tržaški geodet Antonio Marussig. Naj spomnimo, da so bila to leta prvega osvajanja najvišjih vrhov naše Zemlje in da je leto pred tem (1953) človek prvič stopil na najvišji vrh sveta Everest (Novozelanec Edmund Hillary in šerpa Tenzing Norgay). Trst se upravičeno navezuje na te velike zgodbe.

Napoleone Cozzi je kot prvi splezal na dva vitka kamnita stolpa v masivu Civette in ju poimenoval po dveh obmorskih mestih, Torre Venezia in Torre Trieste. Foto Oton Naglost

Z bogatim dokumentarnim gradivom, fotografijami, originalnimi gornškimi predmeti, opisi in knjigami sodelujejo pri razstavi vse tri planinske organizacije v Trstu, Društvo Alpina delle Giulie, ki je nastalo v okrilju nemško-avstrijskega Alpenvereina leta 1883, tržaška sekcija vsedržavne zveze CAI XXX ottobre iz leta 1918, ko je Trst pripadel kraljevini Italiji, in Slovensko planinsko društvo Trst (SPDT), ki mu predseduje Marinka Pertot in ki je nastalo leta 1904 kot podružnica tedanje SPD. Ob tej priliki je izšel tudi knjižni katalog, v katerem so povzeta besedila in fotografije, besedila pa so, kakor tudi na sami razstavi, v celoti trojezična: italijansko, slovensko in angleško. V zadnjem času so tudi informativne table, ki dragoceno dopolnjujejo krajinsko zanimive pešpote po Tržaškem Krasu, v vseh treh omenjenih jezikih. Zelo pohvalno.

Naslov razstave se glasi: *Verso le vette (Proti vrhovom). Trst in alpinizem*. Obmorsko mesto in gore? Mnogi

Emilio Comici -
Angel Dolomitov,
med plezanjem v
dolini Glinščice
Vir Svetovni splet

se bodo začudili, kaj ima Trst skupnega z alpinizmom? Mesto na severu Jadrana ne leži pod gorami. Glavni mestni trg, Piazza Unità (trg Zedinjenja Italije), ki v štiroglati obliki povezuje tri temeljne politične ustanove, občino, deželo in državno prefekturo, s četrto stranico meji na morsko obalo. Navezanost Tržačanov na morje, pa tudi na istrski polotok, je zelo velika. To zares razume le tisti, ki je tam doma. Hkrati pa se je mesto v zadnjih sto letih navdušeno oziralo po gorah, ki se v čistem ozračju prikazujejo na severnem obzorju. Zaradi posrečene konfiguracije terena, ki objema Trst, zelo razgibanega in zanimivega kraškega ozemlja, ki leži tik nad mestom in ki ga bogatijo številne jame ter brezna, reke ponikalnice, predvsem reka Reka, ki zgine v Škocjanskih jamah in privre na dan kot Timava takoj za Devinom. Trst se je od nekdanj močno navezoval na gore tudi zaradi svetlo bele apnenčaste skale, ki nam v dolini Glinščice s kratkimi, a spoštovanja in pozornosti vrednimi stenami ter melišči ustvarja vtis, da smo v gorskem svetu, čeprav le malo nad morjem. V zadnjih sto letih sta dostop do Julijcev olajševali dve železniški progi, Trbiška in znamenita Bohinjska proga (od leta 1906), ki sem jo tudi jaz rad uporabljal in bil, mlad fant brez avta, tako rekoč v enem zamahu iz Trsta na Gorenjskem.

Naj spomnimo, da sta v Trstu živela dva velika pionirja obeh smeri navduševanja nad gorami v novejši zgodovini, Julius Kugy (1858–1944), ki je s svojimi vzponi in knjigami razgrnil romantično-raziskovalni pristop, ter Emilio Comici (1907–1940), ki je bil pobudnik estetsko-športnega plezanja in bil v tem takrat najboljši na svetu. Oba sta na razstavi izčrпно predstavljena.

Poleg bogatega informativnega pregleda se razstava in njen katalog odlikujeta po tem, da ne ponujata ozke kronologije oseb in vzponov, ampak se zgoščata

okrog nekaterih mitov in tem, ki zaznamujejo Trst in alpinizem. Med temi, že skoraj mitološkimi vsebinami, ki so tako in drugače povezane tudi s slovenskim svetom, ima pomembno vlogo botanika, saj je prav iskanje skrivnostne rože *scabiosa trenta* ali trentarskega grintavca (v resnici gre za blede obloglavko, ki raste na Krasu), ki jo je omenjal Hacquet v svoji knjigi *Kranjske alpske rastline*, izdane na Dunaju 1782. Mladi Kugy je tako na priporočilo tržaškega botanika in župana Tommasinija začel svojo raziskovalno pot po gorah nad Trento. Rožice ni našel, odkril pa je lepoto Julijskih Alp. Ta stavek poznamo iz našega izročila, saj nam je Kugy domač, naj gre za odlične prevode njegovih del, ki so jih opravili France in Lili-jana Avčin, Marijan Lipovšek, Tine Orel in še kdo, ali pa za rodovno poreklo, saj je bila njegova mama hči pesnika Jovana V. Koseskega, oče pa koroški rojak, po priimku Kogej, ki se je kot trgovec preselil v Trst in je sina Juliusa z novim priimkom Kugy vzgajal v duhu nemške kulture.

Tudi to je del Trsta. Motiv skrivnostne rože srečamo v mnogih mitih, od epa o Gilgamešu, srednjeveških legend o iskanju grala do rože mogote, ki raste pod Bogatinom, o kateri je pisal slovenski pripovednik Janez Mencinger (povest *Abaddon*). To je roža, ki so jo iskali alkimisti misleč, da človeku podaljša življenje za nekaj sto let. Z drugo besedo so ji rekli eliksir.

Mitična in gorska botanika pa povezuje Trst in slovenske gore tudi z botaničnim vrtom Juliana v Treni. Zamislil si ga je gozdar in trgovec z lesom Albert Bois de Chesne, tržaški mož in Kugyjevi prijatelj, sicer potomec francoske hugenotske (protestantske) družine. Leta 1926 je v Trenti zasnoval vrt, ki nam je še danes v ponos. V Trstu se je zadrževal tudi nemški pesnik Rudolf Baumbach. Pod Kugyjevim vplivom je šel v gore nad Trento in se navdušil nad ljudsko povestjo o Zlatorogu, ki jo je prepesnil in jo leta 1877

Botanični vrt Juliana v Trenti si je zamislil Kugyjev prijatelj in lesni trgovec Albert Bois de Chesne iz Trsta. Foto Oton Naglost

objavil v Leipzigu.¹ Vse te zgodbe poznamo, vendar ne pomislimo na notranje vezi, ki se skrivajo v ozadju. Nekega dne sem se zadrževal v antikvariatu v Trstu in med hrbiti knjig opazil naslov *La leggenda del Tricorno* (Zlatorog). *Triglavska legenda*. Glej no, sem si rekel. Izdaja iz leta 1930, z rjavorumenimi stranmi. Izročila ubirajo svoje poti, mi pa mislimo, da se je »pravi« svet začel danes zjutraj.

Začetki alpinizma in odkrivanje lepote gora so tako ali drugače povezani z mitskim svetom in tako je tudi s tržaško zgodbo. Posebnost tržaških plezalcev od začetkov pa do danes je tudi speleologija, saj so se mnogi odlični plezalci najprej preizkušali v odkrivanju podzemnega sveta. V globoka brezna Labodnice pri Trebčah ali v Kačno jamo se je po vrvi spuščal tudi mladi Comici. Znano Divaško jamo je obiskal celo doktor Freud, oče psihoanalize. Da, ena od značilnosti tržaškega značaja je tudi ostra individualnost, ki na svoj način pojasnjuje zanimanje za gore in alpinizem. Ob Kugyju je na razstavi prikazan Napoleone Cozzi (1867–1916). V Trstu je o njem veliko slišati, pri Slovencih pa je manj znan zaradi svoje iredentistične usmeritve (zavzetosti, da bi se Trst združil z Italijo). Bil je plezalec moderne države in v tem pogledu nasprotni pol tradicionalnemu Kugyju. Med prvimi je v Dolomitih opravljal vzpone brez vodnika, v Glinščici pa je uvajal trening in športno plezanje, kar je bila novost. Ob gorah se je zanimal za podzemne jame, tudi slikal je in ustvaril več kvalitetnih del. Prikazanih

je več reprodukcij oljnih slik in akvarelov z motivi gora, jam na Krasu in cvetic, ki sta jih poleg Cozzija ustvarila takratna tržaška umetnika Mario Sivini in Ugo Flumiani. Med deli slednjega sta lepi oljni sliko Mangarta s starim zavetiščem (Rifugio Sillani) in Triglava s Staničevo kočo, obe iz let po prvi svetovni vojni. Povejmo, da je Cozzi kot prvi splezal na dva vitka kamnita stolpa v masivu Civette in ju poimenoval po dveh morskih mestih, Torre Venezia in Torre Trieste. Bil je strasten plezalec, pa tudi telovadec, sabljač in italijanski domoljub. Oče je bil iz Trevisa, mati pa iz Rezije (Caterina Breda). Preselili so se v Trst in ob izbruhu vojne se je kot mnogi drugi navdušeno pridružil italijanski vojski. Tako kot Kugy, vendar na drugi strani.

Tržaška zgodovina je zapletena in »od zunaj« je ni lahko razumeti. Slovenski planinci pogosto obiskujejo vrhove in koče v Zahodnih Julijcih, mnoge od teh pa so imele ali še imajo imena po italijanskih prostovoljcih in padlih v prvi svetovni vojni, npr. dve nekdanji koči na Mangartu (Giuseppe Sillani, Claudio Suvich), pa koče Corsi, Grego in Pellarini v Montaževi in Viševi skupini. Pod Triglavom, malo nižje od današnje koče na Doliču, pa so oktobra 1930 odprli Cozzijevo kočo. V obdobju med obema vojnama se je v tem kazal agresivni nacionalizem in fašizem, o tem ni dvoma.

Septembra istega leta (1930) je bil med štirimi bazoviškimi žrtvami ustreljen Franjo Marušič, ki je rad hodil v gore in se družil s tržaškimi plezalci. Toda presenečenj ni konec in razstava dokumentirano prikaže, kako je mesto za postavitve prve lesene koče v čudoviti krnici pod Višem nad dolino Zajzere, v enem najlepših kotičkov vseh Julijcev, našel in določil Vladimir Dougan – Miro (1891–1955). Toda kočo so poime-

¹ Ljudsko pravljico, ki je obstajala v ustnem izročilu zgorajnjega Posočja, je ljubljanski naravoslovec, zgodovinar in politik Dragotin Karel Dežman leta 1868 objavil v *Laibacher Zeitung*. Nanjo so opozorili Rudolfa Baumbacha, Kugyjevega znanca iz Primorske sekcije nemško-avstrijskega društva DÖAV, ki jo je uspešno upesnil. (op. ur.)

novali po Luigiju Pellariniju, ki je leta 1916 padel kot italijanski vojak. Dougan je bil dober plezalec, Slovenec (oče Anton, mati Luigia – Alojzija Debelak). Šolal se je v Ljubljani in se poročil z Leo Kulot, s katero je pogosto plezal. S Kugyjem sta se prvič srečala pozimi 1909 na Črni prsti nad Podbrdom in vse odtlej ostala prijatelja in sorodni duši. Kugy ga je visoko cenil, ker je Miro ohranjal tradicionalnega gorniškega duha. Za tega moža sploh nismo vedeli, čeprav ga Kugy omenja v svoji knjigi *Iz minulih dni* (Obzorja Maribor, 1971). Označi ga za svoj »drugi jaz« in podaja Douganov opis vzpona s tržaško odpravo leta 1929 na Elbrus (5629 m) v Kavkazu. Po mrzlem bivaku je Miro prišel na vrh sam in tam našel vizitko Vittoria Sella. Pred nekaj leti so se na dražbi pojavili Douganovi *Dnevnik*i, ki jih je Flavio Ghio uredil in objavil v tematski številki *Alpi Giulie* (2/2018). Kot prvi je izpeljal celotno plezalno turo po Policah bogov v stenah Viša in preplezal severno stran Strme peči. Z omenjenim Marussigom sta napisala vodnik po Montažu (1932). Vladimirja Dougana je zelo cenil tudi Comici, ki pa je zase ubral drznejšo športnoplezalno pot.

Comici je še ena, že na pol mitska osebnost tržaškega alpinizma, saj je še vedno svetovno znan, a ne le po vzponih, ampak zaradi novega estetskega in športno lahkotnega plezanja. V Glinščici je uvedel prvo šolo plezanja, da bi bilo gibanje v gorah bolj varno. V Dolomitih se je učinkovito zoperstavljal nemško-avstrijskim navezam, ki so, podobno kakor v Triglavski steni, dokazovali, da so oni gospodarji strmin. V Civetti sta leta 1931 z Benedettijem speljala zahtevno smer in rešila čast Italije. Iz Trsta se je preselil v Cortino, vendar ga tam domači vodniki niso dobro sprejeli. Ko je leta 1933 z bratoma Dimai v vertikalni steni Velike Cine di Lavaredo preplezal vrtoglavo smer, se je razvnela polemika, saj mu nekateri domačini niso verjeli, da je prišel tam čez. Prizadet je jeseni 1937 vstopil v isto smer sam in jo preplezal v štirih urah. Postal je svetovno znan. Preselil se je v Val Gardeno, jeseni 1940 pa je zaradi neke nerodnosti usodno padel in umrl.

Pri tej nesreči je bil prisoten Gianni (Janez) Mohor (1921–1962), Slovenec s Tržaškega in dober plezalec, ki smo ga žal spregledali. Že omenjeni Flavio Ghio je izdal tudi knjigo o njem, vključno z zapiski, ki so se pojavili v stari zapuščini društva Alpina delle Giulie, ter vse zbral v tematski številki revije *Alpi Giulie* (2/2020), posvečeni Gianniju Mohorju z naslovom *La rosa e la spina (vrtnica in trn)*. Smrt plezalnega učitelja Comicija je Mohorja močno prizadela. Pozneje je na neki zimski turi dobil hude ozeblin in ostal brez obeh nog.

S Comicijem je plezal še en slovenski alpinist, ki ga malo bolje poznamo, ker je bil dober slikar. To je vsestransko dejavni Jože Cesar (1907–1980). Po drugi svetovni vojni je pomagal obnoviti SPDT in več let delal kot scenograf v slovenskem gledališču v Trstu. S Comicijem sta leta 1930 preplezala osrednji del Loške stene do vrha Briceljka. V tem obdobju je bilo

na Tržaškem aktivnih več slovenskih plezalcev, ki so na razstavi ustrezno evidentirani: Jakob Renko, Tezej Šavron, Just Blažina in pozneje njegova sinova Sandi in Miran, Slavko Peršič, Roman Dekleva, sestre Lah, Lojze Hrovatin in še kdo. V spomin nekaterim, usmrčenim med vojno, je v Glinščici postavljen spomenik, Jugove smeri pa so posvečene spominu na goriškega plezalca, ki se je ubil leta 1924.

Dvajset let fašizma na Primorskem za Slovence gotovo ni bilo prijazno obdobje, vendar nas na razstavi in v katalogu razveselijo besede, da so plezalci doživljali tudi živahno razposajene, neobremenjene

Leta 1930 so italijanski planinci ob sedlu Dolič, čez katerega je tekla rapalska meja, postavili kočo Napoleone Cozzi. Cozzi je bil izreden alpinist in slikar, pa tudi velik iredentist. Pri skoraj petdesetih se je prostovoljno javil v alpske enote. Umrl je sredi vojne, leta 1916.

Vir C.A.I. Trieste

Julijske Alpe s Triglavom so ob lepem vremenu dobro vidne nad Tržaškim zalivom.
Foto Matevž Lavrič

ure. Slavko Peršič je v svojih *Spominih* (PV 5/1954) zapisal: »Nihče se ni zmenil za to, če je Comici plezal s Cesarjem ali Deffarjem, in če je potem Comici pri starem Klunovem mlinu (...) skupaj s slovenskimi plezalci ob zvokih harmonike prepeval slovenske pesmi.«

Comicijevo dediščino je v leta po drugi vojni prenesel Guglielmo Delvecchio (1921–2009). Poglobil je športni pristop, vpeljal uporabo magnezija, poleg Glinščice je zaživelo plezališče ob Napoleonovi cesti pri Proseku, kjer je odlična bela skala. Oblikovala se je neformalna skupina mladih, med katerimi sta bila Umberto Pacifico in Spiro dalla Porta Xydias, avtor knjig o duhovnem pomenu alpinizma. Ti so sebe imenovali »I Bruti« (grdi), da bi se razlikovali od starejših avtoritet, ki so bili seveda »I bei«, ta lepi. Po analogiji mi prihaja na misel Šlosarska smer v Triglavski steni. Po ustnem viru iz prve roke ima smer takšno ime zato, ker sta v zahodnem delu Stene že bili Tržaška in Ljubljanska smer, ki so ju preplezali Sandi Blažina, Aleš Kunaver, Ljubo Juvan, Tone Sazonov, Nadja Fajdiga, Ante Mahkota. Sama imenitna imena, res! Boris Krivic in soplezalec sta se v primerjavi z njimi lahko imela »le za šlosarja.«

Še dve skoraj mitski etapi tržaškega alpinizma moramo omeniti. Obe sta lepo predstavljeni. Prva je izjemni plezalec Enzo Cozzolino (1948–1972), ki je obudil izvirnega duha drznega plezanja v kolikor mogoče prosti in čisti obliki, brez tehničnih pripomočkov, s sredstvi, ki jih daje gora sama. To pomeni – s čim manj klini. Plezal je v Dolomitih, kjer sta z Ghiom opravila prosti zimski vzpon v Cima Scotoni. Dobro znana je njegova zajedava v M. K. Mangartu, ki je bila tudi moj mladostni cilj. Veličastna smer, ki ustreza temu, kakor da bi prebral en roman Dostoje-

vskega. Osebno Cozzolina nisem poznal, ker je umrl v steni Civette (Torre di Babele), ko sem imel deset let. Sem pa veliko slišal o njem. Slučajno sem srečal njegovo soplezalko Tiziano Weiss (1952–1978). Bili smo na tečaju z Jankom Furlanom na Napoleonski cesti, ko se je med tekom ustavila in z Jankom kratko poklepetala. Tudi ona je bila izjemna, a žal prezgodaj preminula plezalka; na razstavi je predstavljena v sklopu ženskega alpinizma, s katerim se Trst prav tako lahko pohvali. Velika osebnost, ki je svojo strast in ljubezen do gora popisala v knjigah, je bila Bianca di Beaco (1934–2018). Pa Daniela Durissini (1956–2023), ki je pisala o ženskah v Vzhodnih Alpah.

V zadnjem delu razstave se srečamo s predstavnikoma novejšega, sodobnega pristopa, ko se je težavnostna lestvica plezanja v skali dvignila tja do desete stopnje. A to so dejansko spet ... že drugi časi.

Razstava je na ogled do 8. junija letos in kogar zanima, mu obiska ne bo žal. Preko plezanja in oseb spoznavamo segmente skupnih krajev, sorodno zgodovino in podobne epizode, ki bogatijo in kot celota soustvarjajo naš izjemen skupni prostor med severnim Jadranom in vzhodnimi Alpami. Za sklep mi na misel prihaja scenski prizor iz gledališke igre, ki jo je malo pred koncem svojega življenja trem ikonam tržaškega alpinizma, Comiciju, Cozzolinu in Tiziani Weiss, namenil tržaški pisatelj in dramaturg Marko Sosič. Nad odrom vidimo filmsko projekcijo osrednjega tržaškega trga Unità, kakor bi nanj gledali z morja, za sivimi mestnimi palačami pa pred nami na platnu vzkipijo svetle in škrlatno rumene stene Tofane di Rozes in Civette. Gore, kakor vse stvari v človeškem življenju, zahtevajo, da znamo razbrati, kaj nekaj pomeni. A kdor to zna, razume vse. Trst je resda obmorsko mesto, toda z dušo se pogosto ozira tja gor, k vrhovom. ●

BREZ
fiksnih mesečnih
stroškov

Za sprejemanje plačil potrebujete le **NLB Smart POS** in mobilni telefon.

Sodobne in varne digitalne rešitve omogočajo, da svojim strankam kar z vašim telefonom* zagotovite preprosto, hitro in varno plačevanje kadarkoli in kjerkoli je na voljo internetna povezava. Z aplikacijo NLB Smart POS lahko:

- svoj pametni telefon spremenite v mobilni POS terminal
- sprejemate brezgotovinska plačila brez dodatne opreme
- poslužete brez fiksni mesečnih stroškov za uporabo
- sprejemate brezstična plačila s plačilnimi karticami VISA in Mastercard ter karticami, digitaliziranimi v mobilnih denarnicah

Izkoristite priložnost za preprosto, hitro in varno poslovanje. Obiščite nlb.si/smartpos ali pišite na prodajna.mesta@nlb.si in dogovorili se bomo za sestanek.

* Za sprejem plačil potrebujete le mobilno napravo z operacijskim sistemom Android (min. verzija 10.0) in podporo NFC.

Povsod, kjer ste vi

NLB

Martin Šolar

Je dostop do gora res omejen?

Kadar grem sem pa tja na kakšen turni smuk s svojim sinom, skoraj vedno srečava kakšnega mojega vrstnika (po starosti in nemalokrat tudi po opremi). Veselo se pozdravimo in poklepeta. Ko mi sin omeni profesorja na fakulteti, je tudi ta turnosmučarski znanec izpred štiridesetih let. Kako, da se poznamo, je pogosto vprašanje. Ja, takrat smo se vsi, ki smo resno hodili v hribe in se ukvarjali z alpinizmom ali turnim smučanjem, poznali. Bilo nas je mnogokrat manj, kot je danes v hribih ljudi.

Hoja v gore in vse vrste njenih izpeljank (plezanje, turno smučanje, gorski teki, turno kolesarstvo itd.), poleti in pozimi, so preprosto trend in dejstvo je, da nas je v gorah vse več. Ne bom razglabljal o razlogih in ne bom se pridušal o rekordnih turističnih statistikah, ki seveda tudi v gore pripeljejo množice ljudi. Ljudi v gorah je preprosto veliko in v določenih konicah ter na najbolj priljubljenih lokacijah občasno tudi nevzdržno preveč.

So gore lahko le moje oziroma last tiste srenje iz tistih časov, ko smo se v gorah vsi poznali? Najbrž ne, četudi si po tistem to verjetno vsaj včasih želimo. A te pravice nima nihče. Niti mi, stari gorniki, niti mladi, niti lastniki, kakor tudi ne mnoge institucije. Gore so slovensko narodno bogastvo, in če jih želimo imeti za svoje in jih še dolgo obiskovati, potem jih moramo tudi odgovorno, a sorazmerno varovati. Pa to znamo? Ali se zmoremo prilagoditi ukrepom, ko se nas ti tudi konkretno dotaknejo?

V hribe hodim od zmeraj, pri nas je gornišvo doma – pa tudi alpinizem in turna smučarija – že sto let. Da, prav ste prebrali – moj stari oče je bil skalaš in je v *Planinskem vestniku* že 1924. leta popisoval turno smučanje v okolici Triglava. Gorniško tradicijo nadaljujejo moji fantje; verjamem, da bodo sledile tudi naslednje generacije.

Poleg tega, da sem gornik, sem po poklicu naravovarstvenik s 27-letnim delovnim stažem. Zadnja leta sem bolj v drugih vodah, a vseeno, ko sem vprašan po poklicu, je moj prvi odgovor: naravovarstvenik. Sem tudi lastnik gozdov v zavarovanem območju in nenazadnje tudi planinski funkcionar. Zakaj sem vse to naštel? Da bi lahko v nadaljevanju pojasnil svoje mnenje o ukrepih umirjanja prometa in hkrati odgovoril na vprašanje, ali nam je dostop do gora res omejen. Upam, da me boste vsi različno misleči vsaj poskušali razumeti.

Osredotočil se bom na Julijske Alpe, kjer sem doma, kjer delam in ki jih do potankosti poznam.

Vsi se zavedamo, da so Julijske Alpe vedno bolj obiskane na vedno več načinov. Ugotavljamo, da zato

prihaja do obremenitev in poškodb planinskih poti, ki so osnovna planinska infrastruktura, prav tako so obremenjene planinske kočice, zaradi množičnega obiska prihaja do povečanega varnostnega tveganja in več nesreč, nenazadnje povečan obisk pomeni tudi zmanjšanje doživetij in drugih nosilnih socialnih zmogljivosti.

Bil sem zraven, ko smo v Triglavskem narodnem parku (TNP) po zgledu ukrepov umirjanja prometa in parkiranja v Alpah prvi predlagali zmanjševanje prometnih tokov. Takrat ni še nič bolelo, kakšna rampa več se je pojavila, na Vršiču, v Vratih ter v Bohinju na cesti proti Vogarju in Planini Blato; v Fuzinarskih planinah se je pobirala nekakšna ekološka taksa, ki je bila pravzaprav parkirnina oziroma cestnina. Pridušali se nismo kaj dosti, v hribe smo še naprej hodili, v zimah z več snega pa so bile ceste pač zaprte oziroma prevozne, do koder so razmere dopuščale. V Vrata je bila cesta pozimi vedno uradno zaprta vsaj od Peričnika naprej, Vršič bi bil zaprt več mesecev, če se ne bi oglasili Trentarji, ki jim je Vršič tudi pozimi pomembna pot v svet. Nam, ki hodimo v hribe, so bile gore dostopne, poleti smo za dostopnost nekaj plačali, pozimi ali spomladi smo na turno smuko šli pač nekaj dlje časa peš.

A ljudi – turistov, obiskovalcev in nas planincev – je v Julijskih Alpah vse več. Za ceste je treba skrbeti, prav tako parkirišča, ponekod so reditelji urejali promet in parkiranje vsaj tako, da ni prihajalo do prometnih infarktov. Začel se je uveljavljati javni prevoz. Vse to pa seveda stane. Od kod jemati, so se spraševali pristojni – država, občine, gozdarji, TNP.

V Julijskih Alpah se je lani poleti (2024) omejevalo promet in parkiranje v dolini Tolminke, na Planini Kuhinja pod Krnom, na mangartski cesti, v dolinah Lepena in Zadnjica, na Vršiču, v Planici, v dolini Vrata, na Rudnem polju na Pokljuki, v Bohinju v dolini in pri Savici ter seveda na gozdni cesti na Voje, Vogar in Planino Blato. Podobni režimi veljajo tudi v Karavankah pod Stolom in v dolini Završnice in še kje. Pobiranje parkirnin oziroma cestnine je orodje umirjanja

prometa, cene pa so seveda tudi odvrtačni ukrep. Negodovanje, ki je med nami in splošno javnostjo raslo zadnjih nekaj let, je lani pri uvedbi novega prometnega parkirnega režima v Vrata preraslo v revolt, peticije in pozive k državljanski nepokorščini. Glavni razlog za razburjanje so bile visoke cene. Verjamem, da marsikje upravičeno. A pri tem se spet vprašajmo, ali nam je bil dostop do gora omejen. Na prvi pogled bi rekli, da ja – a hkrati se je seveda v gore lahko šlo, kamorkoli, le da je bilo nekaj dlje ali pa dražje. Sprašujem se, ali je dolina Vrata res toliko bolj kulturni cilj kot so Fužinarske planine ali Vršič. Nihče ne protestira, če je cesta proti Mangartskemu sedlu zaprta že pri Mlinču. Tudi v Tamar se že vrsto let ne peljemo več, urejeno parkirišče je v Planici in zaradi 45-minutne dodatne hoje se nihče ne razburja. Morda zato, ker je cena parkiranja v Planici smešno

Osebnost in tudi na Planinski zvezi Slovenije (PZS) ukrepe vzpostavitve režima obiska na cestah podpiramo, pri čemer pa poudarjamo, da je nujno potrebno upoštevati specifičnost in različno obremenjenost posameznih dolin, planot ali prelazov. PZS ne podpira popolnih zapor – razen za urejenim parkiriščem v zatrepu posamezne doline, predlaga pa sezonski značaj ukrepov ter možnost dostopov v jutranjih urah. Javni prevoz je nadvse dobrodošel, vendar bi moral biti na ciljih, kjer gre za veliko preobremenjenost s prometom, pogostejši, upoštevati pa bi moral tudi specifičnost hoje v gore. Opozorjamo tudi na nujnost dopustnih manjših parkirnih mest z jasno določitvijo prostorske zmogljivosti ter na doslednejše obveščanje o možnostih parkiranja. V primeru zapor mora biti pred zaporo urejeno dovolj veliko parkirišče.

nizka. V Bohinju so bile cene tudi zasoljene, ampak ljudi in tudi obiskovalcev z avtomobili je bilo nekaj poletnih vikendov prav tako veliko oziroma preveč. Dostop do gora ni bil omejen, doživetje gora pa je bilo zaradi gneče ali slabe volje zaradi visoke cene in prepolnih minibusov precej slabše. Protestiral pa ni skoraj nihče. Ponovila se je zgodba: gore so bile dostopne, le plačati je bilo treba za uporabo ceste ali parkiranje, možno pa je bilo uporabiti vedno boljši, pogostejši in v mnogih primerih brezplačni javni prevoz. Torej – dostop do gora le ni bil omejen.

Seveda, kaj pa visoke cene? Napisal sem že, da se zavedam, da ukrepi stanejo. Ko smo želeli ugodnosti za člane PZS, smo se zaleteli v pravni zid naše države in še Evropske unije povrh, češ da to ne gre. Da smo vsi državljani enaki – da bi po tej logiki tudi čebelarji in društva podeželske mladine lahko zahtevala isto, so nam povedali. Kaj pa lastniki? Oni pa lahko? Posebej na gozdnih cestah so lastniki tisti, ki odločajo skupaj s pristojno javno gozdarsko službo. Lastnino je treba spoštovati, tudi pravice lastnikov, a po mojem mnenju do tiste mere, ki ne škodi javnemu interesu. In obisko-

Nihče ne protestira, če je cesta proti Mangartskemu sedlu zaprta že pri Mlinču.

Foto Franci Horvat

Vršič bi bil zaprt več mesecev, če se ne bi oglasili Trentarji, ki jim je Vršič tudi pozimi pomembna pot v svet.

Foto Franci Horvat

vanje gora je javni interes. Javni interes, ki – dokazano z ekonomsko študijo, ki jo je po naročilu PZS izdelala Ekonomska fakulteta v Ljubljani – prinaša dobrobit posameznikom, podjetjem, društvom in širši družbi nasploh. Javni interes, ki želi dostop do gora in ki se hkrati mora zavedati, da je varovanje gorskega sveta zrel dogovor družbe, ki zahteva nekaj odrekanja in nekaj stane.

Tisti, ki upravljajo ceste ali parkirišča na izhodiščih za obisk gora, pravijo in dokazujejo, da s pobranim denarjem ne pokrijejo niti stroškov ukrepov. Ja, enim verjamem, drugim ne. Predvsem pa menim, da cena ukrepov nikakor ne sme biti v celoti prenesena v višino plačila cestnine ali parkirnine. Z drugimi besedami: ni prav, da vso ceno nosimo tisti, ki hodimo v gore. Kje so rešitve? Pripravljeni smo prispevati svoj delež cene v zameno za vzdržan in sprejemljiv prometni oziroma parkirni red.

Ko se je lani PZS pogajala o cenah parkiranja v Vratih (morali bi se pogajati tudi v Bohinju), smo spoznali, da upravljavci cest ponujajo določena odstopanja. Za lastnike in tudi za občane. Jaz bi tudi, sem pomislil; a žal nisem lastnik gozda v Vratih ali v Bohinju. Sem občan Bleda in v svoj gozd na Pokljuki se še lahko prosto vozim. V hribe grem enkrat iz Bohinja, drugič iz Vrat, naslednjič s Krnskih planin. Povsod plačujem, nikjer nisem doma, da bi imel popust. Razmišljal sem, zakaj imajo lahko Bohinjci kartico ugodnosti za parkiranje in gozdne ceste po Bohinju, zakaj imajo občani Kranjske Gore možnost nakupa cenejšega abonmaja. Podobno je tudi drugod. Ni pa prav, da so cene precej

različne in da jaz, prebivalec in človek Julijskih Alp, do teh ugodnosti ne morem. Pa ne mislim, da bi se moral voziti ali parkirati zastoj, niti ne mislim, da bi zame moralo biti vedno rezervirano prosto mesto. To ne gre, v gorah nas je veliko in vsi imamo pravico do dostopa vanje.

Imam rešitev, za katero se velja potruditi. Morda ne bo uspela takoj, a moramo vztrajati. V Julijskih Alpah, kjer je deset občin, skupaj s TNP, povezanih v UNESCO Biosfernem območju, si moramo prizadevati za enotnejše in primerljivejše cene, različna višina stroškov urejanja prometa in parkiranja pa naj se porazdeli med upravljavce, državo, občine in tudi med nas. Kot sem zapisal: prav je, da del cene nosimo tudi obiskovalci gora, ne pa vsega. Če bi lahko, bi uvedel kartico ugodnosti, s katero bi v primeru prostih parkirnih mest ali prevozne ceste imel tudi prost dostop do gora. In za to sem pripravljen plačati. To pomeni, da bi neke vrste letna karta za plačilo nekaj deset evrov (npr. 60 ali 70) na sezono omogočala parkiranje in vožnjo do izhodišča za planinske ture. Če bom šel v hribe le trikrat na leto, take sezonske karte ne bom kupil; če pa bom šel v hribe dvakrat na mesec, se mi bo nakup prav gotovo izplačal. Gore mi bodo tako ceneje dostopne, s plačilom pa bom prispeval k ureditvam umirjanja prometa, kar je, če hočemo ali ne, nujno. ●

Kolumna izraža stališče avtorja in ne nujno tudi uredništva in Planinske zveze Slovenije.

Prizori s sojenja "Ljudstvo proti Vladimirju Habjanu – Haubiju"

Avtor
Ažbe Polšak

Matej Ogorevc

Otmarjeva pot
Foto Oton Naglost

Po športni užitek v vertikalo

Kako se pripraviti na svojo prvo ferato

Ferata. S to italijansko tujko poimenujemo zavarovane plezalne poti, opremljene z jeklenico, stopami in klini. Ti omogočajo varovanje in s tem varnejše plezanje, hkrati pa jih lahko uporabimo tudi za napredovanje. V Sloveniji jih prav zaradi opremljenosti radi zamenjujemo z zelo zahtevnimi planinskimi potmi. Te so res lahko enako opremljene, a jih kljub temu ne smemo mešati.

Velik del slovenskih zelo zahtevnih planinskih poti je zavarovanih le v manjšem delu (npr. na Škrlaticu, Kočno, Konja). Sodobne športne ferate so namenjene športnim užitek, adrenalinu in so praviloma krajše, težave pa porazdeljene po celotni smeri. Zelo zahtevne planinske poti pa vodijo na neki vrh, so dolge in zahtevajo dobršno mero kondicije ter gorniških veščin. Predvsem spomladi in v začetku poletja v njih še vedno leži sneg, sestopi so dolgi, lahko tudi tehnično zahtevni. Zato nikar ne zamahnite z roko, ko vas povabijo v Hanzovo ali Kopačkarjevo smer ali skozi Žrelo.

Nikar iz fitnesa v težke ferate!

Lepota in doživetja so stvar posameznika in kot taka težko ocenljiva, tehnično zahtevnost pa ocenjujemo z različnimi lestvicami. Te se med seboj razlikujejo. Avstrijska (večinoma v uporabi tudi v Sloveniji) ni enaka francoski, ta ne nemški itn. Splošna ocena sporoča zahtevnost najzahtevnejšega dela, v besednem ali

grafičnem opisu pa so ferate ocenjene tudi po posameznih odsekih. Surova moč pride prav, a daljših in zahtevnejših ferat se je treba lotiti z glavo, predvsem pa z določenimi izkušnjami in vsesplošno kondicijo. Velja načelo postopnosti, zato je priporočljivo, da za prvi vzpon po ferati izberemo krajšo in lažjo. Le tako bomo lahko v njej uživali in si po končanem vzponu zaželeli novega.

Priprava na vzpon

Feratanje je nevarno, zato v prvo ferato ne vstopamo brez prave družbe. Prijatelj, ki se je ravnokar vrnil s tečaja, ni najboljša izbira. Raje si za prvi vzpon izberimo koga, ki je vaje plezanja po feratah, ki pozna opremo, tehniko gibanja in samovarovanja. Če ne poznamo nikogar, ki ustreza temu opisu, se obrnemo na vodnike Planinske zveze Slovenije, lokalno planinsko društvo ali gorske vodnike.

Kot za vse planinske izlete in ture se je na vzpon po ferati treba pripraviti že doma. Preverimo zahtevnost

ferate (splošno in po odsekih), poiščimo t. i. izhode v sili, ki nam omogočajo izstop v primeru utrujenosti in prezahtevnih odsekov, ter se poučimo o stanju poti do vstopa v ferato in o poti, ki z vrha vodi(-jo) v dolino. Vse ferate niso izdelane in opremljene enako kvaliteto. Zato ne smemo nasedati spletnim »strokovnjakom«, ki jim je vse »lahko«. K zahtevnosti, bolje rečeno kompleksnosti ture, je namreč treba pristeti tudi čas dostopa in plezanja, še bolj pa splošno prisoten strah. Zaradi njega se lahko enourni vzpon spremeni v celodnevno turo. Zato naj v nahrbtniku svoje mesto najde tudi čelna svetilka s polnimi baterijami.

Oprema

Osnovna oprema vsakega feratarja je samovarovalni sestav. Ta je sestavljen iz štirih posameznih delov – iz gorniške (ne kolesarske!) čelade, plezalnega pasu, samovarovalnega kompleta in varovalnih rokavic. Priporočljiva je tudi krajša »popkovina«, ki nam bo na težjih mestih omogočila varen počitek ali čakanje. Na trgu je ogromno različic in modelov omenjenih artiklov. Razlikujejo se predvsem v podrobnostih, a najpomembnejše je, da imajo vsi ustrezen certifikat CE oz. UIAA. Če na izbranem kosu opreme ni njihove navedbe, opreme ne uporabljamo! Enako velja za starejše kose. Če se s feratanjem šele spoznavamo, potem je pametno, da si za prvih nekaj vzponov opremo izposodimo (pri prijatelju, na planinskem društvu, v trgovini, pri gorskem vodniku). Oprema ni poceni in šele z izkušnjami spoznamo, kaj nam najbolj ustreza. Nikoli ne uporabljajmo doma narejene opreme. Samovarovalni komplet iz pomožne vrvice in dveh vponk z matico je smrtno nevaren!

Plezalni pas. Od plezalnega pasu pričakujemo udobnost, čim manjše oviranje pri gibanju, majhno težo in hitro nastavljenost, zato moramo biti pri nakupu previdni in ga je treba pred nakupom preizkusiti. Zanka plezalnega pasu mora priti nad težišče telesa, ki je v višini popka. Za manjše otroke, nosečnice in osebe z velikimi trebui so primernejši enodelni pasovi za celo telo ali dvodelni pasovi, ki imajo poleg sedežnega dela tudi zgornji, prsni del.

Ustreznost plezalnega pasu najlažje preverimo z globljimi upogibi telesa, različno hitrostjo hoje, krajšimi poskoki in nekajminutnim visenjem. S tem ugotovimo, ali se nam pas lepo prilega in ali nas kje tišči, skratka – v njem nam mora biti udobno. Ustrezno varnost zagotavlja le nepoškodovan, serijsko izdelan in ne prestar pas s certifikatom UIAA.

Čelada. Čelada varuje glavo pred padajočim kamenjem, pred udarci ob padcu in pred zadevanjem v ovire nad nami. Lobanjo varuje pred zlomom, tako da energijo udarca razširi na vso površino in s tem hkrati sprejme ter ublaži sunek udarca. Ustrezno zaščito zagotavlja le nepoškodovana, serijsko izdelana in ne prestara čelada s certifikatom UIAA. Kolesarske in delavske čelade niso primerne za uporabo v gorah! Čelada mora biti pravilno nameščena na glavi. Na glavo si jo pritrdimo s pritrdilnimi trakovi in nastavit-

vijo na pravilno velikost, tako da je ne moremo potisniti ne naprej ne nazaj, niti levo niti desno. Seveda pa ne sme biti preveč zategnjena, saj nas potem tišči in ovira prekravitev.

Čelada mora imeti dobro zračenje skozi luknjice in reže v lupini, dobrodošlo je tudi pritrdilno mesto za čelno svetilko ali zaščitna očala.

Samovarovalni komplet. Samovarovalni komplet omogoča varnejše dinamično zaustavljanje v primeru padcev na zavarovanih poteh. Zadnji dve desetletji uporabljamo t. i. Y sistem s prešitim trakom v vrečki, ki se ob padcu natrga in s tem zmanjša silo na telo. Sestavljen je iz torbice z varovalnim mehanizmom (trak ali ploščica), dveh trakov, dveh varovalnih vponk in povezovalne zanke. S slednjo ga pritrdimo v plezalni pas, z vponkami pa se samovarujemo. Ob nakupu moramo biti pozorni na oznako teže, ob kateri se samovarovalni komplet aktivira.

Aktivirane samovarovalne komplete zavržemo, saj je ob padcu prišlo do nepopravljivih poškodb! Samovarovalnega kompleta ne izdelujemo ali sestavljamo sami! Ustrezno varnost in pojemek padca zagotavlja le nepoškodovan, serijsko izdelan samovarovalni komplet s certifikatom UIAA.

Rokavice. Rokavice za uporabo pri gibanju ob žičnih vrveh so narejene iz elastičnih materialov. Morajo se dobro prilegati roki in imeti morajo okrepljen dlanski del. Lahko so s prsti ali brez konic prstov. Varujejo pred morebitnimi poškodbami dlani, ki nastanejo zaradi načetih žičnih vrvi in drugih vzrokov.

Dodatna popkovina. Popkovino si sestavimo sami iz vponke z matico in neskončne zanke krajše dolžine (60 cm). Popkovino s kavbojskim vozlom vpletemo v manevrsko zanko plezalnega pasu; služi nam za

Visoko nad
Mojstrano
Foto Franci Horvat

*Ferata Havadnik
Foto Franci Horvat*

visenje med počivanjem ali čakanjem. Samovarovalni komplet se namreč preveč raztegne, celo tako zelo, da ne dosežemo več žične vrvi.

Oblačila

Kot pri vseh planinskih aktivnostih je za udobje in večjo varnost treba izbrati ustrezna oblačila in obutev. Izberemo udobna, planinskim aktivnostim primerna oblačila, ki pa ne smejo biti preširoka. Hlače naj bodo dolge, da zaščitijo noge pred praskami, majice naj imajo klasičen kratek rokav, da pokrijejo celoten ramenski obroč. Tako smo zaščiteni pred soncem in praskami, ki jih ob plezanju ne manjka. In tako kot ob vseh planinskih turah – pullover, anorak, kapa in rokavice. Sploh če se odpravljamo na ferate v gorskem okolju in na vetrovna območja (Češka koča, Zelenica, Kanin, Vipava ...), da zavarovanih poti v visokogorju niti ne omenjamo.

Na noge sodi klasičen, lahek gojzar z narebrenim podplatom iz kakovostne gume. Tudi z nizkimi pohodnimi čevlji gre, a bodo gležnji in vezi neprimerljivo boljše zaščiteni v visokih gojzarjih. Te še toliko bolj priporočamo začetnikom in osebam, ki imajo težave s klecanjem, izpahi in zvini. Predvsem pa vsem, ki niso vajeni hoje po neutrjenem terenu z nizkimi čevlji.

Ideje za prvi vzpon

Tudi pri nas je vedno več lažjih učnih ferat, idealnih za prvi vzpon. Vsaka ima sicer svojo specifikko in karakter, o čemer se moramo, kot že zapisano, vnaprej

podučiti doma. V nadaljevanju so naštet vse primerne ferate za prvi feratarski užitek.

Ferata Havadnik nad Gozdom Martuljkom nas bo poleti ohladila in osvežila. Poteka ob istoimenskem potoku, zato je treba nekaj več previdnosti, predvsem zaradi vlažnih skal.

Aljaževa pot je ena izmed dveh ferat nad Slovenskim planinskim muzejem v Mojstrani. V njem si lahko izposodimo opremo in si ogledamo zanimive razstave o bogati slovenski planinski zgodovini.

Družinska ferata na Kaninu nas vodi do Prestreljeniškega okna in ponuja čudovite poglede na Julijske Alpe. Dostop si skrajšamo s kabinsko žičnico, saj je sicer pot iz doline dolga.

Furlanova pot na Gradiško turo je ena izmed naših najstarejših tovrstnih poti. Zaradi pripeke se vanjo ne podajamo v toplih poletnih mesecih. V bližini poteka tudi precej zahtevnejša Otmarjeva pot. Bodimo pazljivi, da na dostopu sledimo pravim oznakam!

Pogačnikovo pot zlahka najdemo v stenah pod Šmarno goro. Kratka ferata ponuja lepo, raznoliko in razgledno plezanje, ki se bo zagotovo vtisnilo v spomin. Naj vas številni neopremljeni mimoidoči ne zavedejo – pot ni tako nedolžna, kot se sprva zdi.

Pot čez Hudičev graben pod Grmado pri Celju ponuja zanimiv uvod v svet ferat. Gre za sotesko s potokom, nad katerim je spretno in zanimivo speljana planinska pot, opremljena z jeklenico in klini. Zanimiv uvod v feratarsko življenje, čeprav bi težko trdili, da gre že za pravo ferato.

Na Lisco se lahko povzpnete tudi po zavarovani plezalni poti. Njena posebnost so številni izhodi v sili, kar je kot naročeno za uvajanje v svet feratarstva. Najtežji del je čisto na koncu, ki se mu lahko enostavno izognemo in zaključimo turo z okrepčilom v Tončkovem domu na Lisci. ●

Zavarovana pot na Lisco Foto Franci Horvat

Maja
Šuštar Habjan

Na pohod s švedsko polarno lisico

Znamka Fjällräven, 3. del

*Oblčila za
pohodništvo
Fjällräven združujejo
udobje, eleganco in
funkcionalnost.
Foto Alja Perovšek*

V dveh lanskih izvodih *Planinskega vestnika* smo vas popeljali na potep s toplejšimi izdelki švedskega podjetja Fjällräven, v tokratni številki pa bomo predstavili njegovo lahkotnejšo različico oblačil za pohodništvo, s katerimi se bomo podali v spomladansko sredogorje.

Kot nakazuje zelo prepoznaven logotip podjetja, "fjällräven" v švedščini pomeni polarna lisica. V Skandinaviji so polarne lisice že stoletje na robu izumrtja, danes pa se zaradi podnebnih sprememb spopadajo z vse večjimi izzivi. Zato ni presenetljivo, da ta ogrožena vrsta navdihuje serijo kakovostnih proizvodov tega podjetja. Fjällräven že vrsto let spodbuja k trajnostnemu razvoju in zmanjševanju vplivov na okolje. To dosega predvsem z izogibanjem škodljivim kemikalijam med proizvodnjo kot tudi z uporabo materialov, za katere potroši čim manj okoljskih virov in ne povzroča škodljivih izpustov v naravo. Materiale tudi nenehno izboljšuje, na primer njihova dolgo obstojna tkanina G-1000 se zdaj proizvaja z znatno manjšim okoljskim vplivom kot v preteklosti. Vsi izdelki Fjällräven so zasnovani tako, da omogočajo desetletja uporabe, prenesejo se lahko na naslednjo generacijo ali prodajo na trgu rabljenih izdelkov. Na ta način je proizvedenih manj izdelkov, porabljene je manj energije in manj izdelkov konča v smeteh.

Abisko Hybrid Trail Trousers

S trajnostno naravnostjo se podjetje Fjällräven želi približati tudi slovenskim pohodnikom in planincem, zato je omogočilo test lahkih raztegljivih pohodnih hlač Abisko Hybrid Trail Trousers. Proizvedene so brez per- in polifluoroalkilnih snovi (PFAS), ki se sicer pogosto uporabljajo v tekstilni industriji, saj izboljšajo lastnosti tkanin, v okolju pa se ne razgradijo in povzročajo trajno onesnaženje. Na sprednji strani imajo obstojno tkanino G-1000 Lite Stretch, na zadnji strani pa popolnoma raztegljivo tkanino iz mešanice recikliranega poliamida in elastana. G-1000 je mogoče povoskati za večjo odpornost proti vremenskim vplivom, medtem ko je hrbtišče zelo zračno in zagotavlja odlično svobodo gibanja. O vodoodpornosti materiala me je prepričala prva aprilsko ploha, ki me je ujela na pohodu, bolj pa me je zanimalo, kaj tovrsten material pomeni za zračnost ob toplejšem vremenu in naporu. Že ob prvem strmim delu na svoji poti sem ugotovila, da je proizvajalec razmišljal

*Prezračevalne
odprtine omogočajo
regulacijo hlajenja.
Foto Alja Perovšek*

tudi o tem. Ob strani obeh hlačnic so namreč nameščene prezračevalne odprtine na zadrge z mrežastimi vložki. Ob odprtih zadrgah tako zrak nemoteno kroži in hladi notranjost hlač. Ventilacijo je mogoče tudi regulirati, ob polodprti zadrgi je vdor zunanjega zraka zmanjšan in hlače zadržijo več toplote. Proizvajalec je Abisko Hybrid opisal kot lahke hlače z optimalnim krojem za vrhunsko udobje. Ker pa imajo visok pas, ki se mi praviloma nikoli ne poda, sem o udobju hlač najprej nekoliko dvomila. Za test sem izbrala številko 38, ki je tudi sicer moja konfekcijska številka. Hlače so mi kot ulite, tudi visok pas, ki je delno elastičen, se mi zelo dobro prilega in je udoben, kot navaja proizvajalec. Hlače omogočajo optimalno prilaganje ne glede na dolžino nog. Imam razmero-

*Hemp Blend
T-shirt z nazaj
pomaknjenimi
ramenskimi šivi,
ki preprečujejo
drgnjenje med
nošenjem
nahrbtnika.
Foto Alja Perovšek*

ma kratke noge in hlačnice bi mi bile predolge, ker pa je na spodnjem delu hlačnic elastika z možnostjo regulacije, sem jih lahko prilagodila na ustrezno dolžino. Druga uporabna lastnost elastične vrvice na spodnjem delu hlač pa se bo verjetno pokazala v poletnih mesecih, saj bo preprečila vdor klopotov ob hoji po gozdu ali v visoki travi. Na splošno je celoten kroj z rahlo zoženim spodnjim delom všečen, saj je po eni strani športen, po drugi pa eleganten.

Hlače imajo štiri žepe, dva odprta klasična žepa na zgornji strani hlač ter dva žepa z gumbi ob straneh hlačnic. Žepa na hlačnicah sta neverjetno prostorna, vanju lahko pospravimo ključave avtomobila ali velik mobilni telefon, ne da bi nas vsebina žepa motila pri gibanju. Eden od žepov ima dodatno zaščitno zadrgo, tako da vsebine zanesljivo ne izgubimo, drugi pa ima dodaten elastičen notranji žep, v katerega lahko pospravimo manjšo, vrednejšo vsebino, na primer kreditno kartico. Hlače prodajajo v treh barvnih različicah – črni, mornarsko modri in lovorovo zeleni. Izbrala sem zeleno, ki je osvežujoče popestrila polico mojih običajnih črnih hlač za prosti čas. Kot ljubiteljico štirinožnih spremljevalcev me je zanimala tudi njihova odpornost proti madežem. Razveselilo me je,

Veliki žepi na hlačnicah omogočajo nemoteno gibanje tudi ob zajetnejši vsebini, kot je na primer večji telefon. Foto Alja Perovšek

da se kljub veselemu pozdravu z umazanimi tacami pasji "podpis" na hlačah skorajda ni poznal, pa tudi dlake se materiala niso oprijemale. Ker so narejene iz mešanice elastana in poliamida, se brez težav perejo in tudi hitro posušijo. Kar pa je najpomembnejše za vse, ki prosti čas raje preživljamo v naravi kot pri gospodinjskih opravilih: hlače se med pranjem ne zmečkajo in ne potrebujejo likanja.

Hemp Blend T-shirt W in Abisko Sun-hoodie W

Za udobje spodnjega dela telesa je poskrbljeno, kaj pa zgornji del? Za prvi sloj sem izbrala majico Hemp Blend T-shirt W. Gre za preprosto, a privlačno žensko

majico s kratkimi rokavi, izdelano iz konoplje in organskega bombaža. Majica je udobna in zračna, namenjena predvsem pohodništvu v toplem vremenu. Ramenski šivi so pomaknjeni nazaj, da zmanjšajo možnost drgnjenja med nošenjem nahrbtnika. Kroj je dokaj širok, a se kljub temu lepo poda tudi pod ožja vrhња oblačila. Možna je izbira med več barvami, in sicer umazano belo, svetlo rožnato, pastelno modro, črno in vojaško zeleno.

Ker pa je sicer nenavadno toplem aprilski dan napovedoval spremenljive razmere, sem čez majico oblekla še pulover Abisko Sun-hoodie W. Gre za lahek in udoben pulover za preživljanje časa na prostem ter gibanje v toplejšem podnebju. Izdelan je iz tehničnega džersija, ki odvaja vlago in se v hipu posuši. Pulover je primarno namenjen toplim poletnim dnevom in zaščiti pred soncem, čemur so namenjeni tudi dolgi rokavi in kapuca, luknjice za palec pa preprečujejo vihanje rokavov. Zgodnjepomladanski test tako ni mogel prikazati vseh prednosti tega kosa oblačila, vseeno pa je v spremenljivih sončno oblačnih razmerah dajal občutek prijetne zaščite, kot bi nase nadela drugi sloj kože. Pulover je res lahek in udoben, omogoča neomejeno gibanje in se izvrstno obnese tudi pri športih, kot je plezanje.

Najpomembnejša lastnost puloverja je, da se izredno hitro posuši, pa naj nas ujame dež, se rekreiramo ob vodi, se močno potimo ali moramo pulover na hitro oprati. Med pohodom me je tik pred avtomobilom ujela ploha, že po nekaj minutah vožnje pa so sledi dežnih kapljic na puloverju popolnoma izginile. Ker me je to res navdušilo, sem opravila test hitrosti sušenja v bolj nadzorovanih pogojih, doma v stanovanju. Po rokavu sem polila žlico vode in merila čas, kako dolgo bo trajalo, da se bo pulover na meni posušil. Čeprav je šlo za zajetno lužo na rokavu, se je ta hitro razlezla, madež vode je po dveh minutah začel izginjati, po štirih minutah pa ni bilo več nobenega znaka vlage na

*Test hitrosti sušenja:
iz mokrega v suho v
le 4 minutah
Foto Alja Perovšek*

tkanini. Skorajda neverjetno, toda resnično in še kako uporabno pri vsakršnem gibanju v naravi. Funkcionalnost in udobje pa nista edini dobri lastnosti puloverja Abisko Sun-hoodie. Je tudi zelo eleganten, možno pa je izbirati med petimi različnimi barvami: rumeno, svetlomodro, sivo, oranžno in zeleno.

Za zaključek lahko povzamem, da konfekcija Fjällräven vsekakor spada v omaro pohodnika, planinca oziroma vsakršnega navdušenca gibanja v naravi. Izjemna kakovost, funkcionalnost in udobje oblačil, združeni z okoljevarstveno naravnostjo in trajnostno politiko podjetja pa še kako upravičijo nekoliko višjo ceno izdelkov. ○

*Abisko Sun-hoodie
W daje občutek
druge kože.
Foto Alja Perovšek*

Teja Šefic

Noč na polički

Skušnja neke alpinistke

Nemirno se je premetavala po armafleksu. Vsakič, ko je spremenila položaj, je s puhom naphana spalna vreča izdajalsko zašumela.

Dno šotora in tanka ležalna podloga nista ponujala posebnega udobja na trdi neravni podlagi; v rit jo je žulil kamen, med rebra pa dregal štrcelj rušja, ki je obraščalo skalnato polico. Že zdavnaj bi morala zaspati, spanca pa od nikoder! Pa nista bila samo neudobje in napetost pred vzponom kriva za to, da je bila budna kot zajec. Blaženi nočni počitek ji je kratila predvsem – njegova bližina ...

Takoj ji je padel v oči. Visok, širokih ramen, malce skrivnostnega nasmeha, živahnega pogleda. Da je na *ferajni* prišel, da bi se naučil osnov plezanja. Da ima za sabo že nekaj alpskih štiritočakov, v skali pa je bolj kot ne začetnik. Izzareval je preudarnost in zdravo samozavest; zdel se ji je vreden zaupanja. Všeč ji je bil njegov smisel za humor. Večinoma je molčal, kadar pa se je oglasil, je prišla do izraza njegova besedna spretnost: z bliskovitimi dovtipi je elegantno – a ne ponižujoče – razorožil sogovornika.

Ni se prav obirala: kmalu mu je predlagala, da bi se skupaj odpravila na kakšno plezarijo. Če slučajno potrebuje soplezalko, bi si utegnila utrgati kakšen vikend ... Obešanje po plezališčih ni bilo zanj; moči mu ni manjkalo, veselja do kratkih smeri pa. Hribi, težki nahrbtniki, velike ture, to je tisto, kar požene kri po žilah, ga je slišala praviti.

S katero smerjo bi lahko naredila vtis nanj? Med spoznavnimi spomladanskimi izleti v nižje stene, med katerimi sta si postala bolj domača, je že iskala navdih za kakšen konkretnější poletni vzpon.

Vse pogosteje se je zalotila, da ji misli tudi čez teden, ne le ko se je bližal konec tedna, bežijo k njemu. Ni želela, da bi prehitro postalo očitno, da se je ogrela zanj – pa je kljub glasku stare šole, ki je odgovornost za prvo potezo nalagal moškemu spolu, vedno znova podlegla skušnjavi in bila pobudnica za nove in nove vzpone, pravi vrelec zamisli! Nikoli jih ni zavrnil; domišljala si je, da že mora uživati v njeni družbi, če se odziva na vabila, grizlo pa jo je, ker ni dal nobenega jasnega namiga, da bi njuno vikendaško tičanje skupaj lahko preraslo v kaj več kot le plezalsko družabništvo. Zato si je zamislila preizkus: do nadaljnjega nobenih predlogov in povabil več. Molk in čakanje, da enkrat za spremembo pobudo prevzame on. Jo bo ali ne bo? Kaj, če je ne bo? Bolj kot se je bližal konec tedna, bolj se je v njej razraščal nemir. Bo poklical?

Jo bo poklical ali ne? Kaj, če je ne bo? Izdelano z UI

V petek je bilo vznemirjenje na višku. Vsakič, ko je zazvonil telefon, jo je izstrelilo pokonci – in vsakič, ko je v slušalki zaslišala glas, ki ni bil tisti, ki ga je vsa na trnih pričakovala, jo je zadelo razočaranje.

Klica ni bilo.

V drugi teden je zakorakala s trdno odločenostjo, da ne popusti. Lažje reči kot narediti! Kako že gre tisto: duh je voljan, a meso je slabotno ... Proti koncu tedna se je z zadnjimi močmi zadrževala, da ni pograbila telefona. Kljub dvomom, ki so jo začeli glodati: kaj, če mu je šlo res le za plezanje? Neee, pa saj ni mogel samo zato hoditi z mano naokrog, da bi čim prej nabral zadosti vzponov ... ali pač? Eh, sem res morala tako riniti vanj s tem plezanjem ...? Da se mi ne bo ves *ferajn* smejal – namesto da bi tečajnik iskal alpinista za vzpone, alpinistka išče tečajnika ... Kaj pa, če se je ustrašil? Misli so se kotrljale in odbijale sem ter tja, dokler ni nekega popoldneva, ko je vse skupaj poslala v tri krasne, zazvonil telefon.

Dočakala je njegov glas!

"Hej, kako si? Bi šla za vikend v hribe?" je zahreščalo iz slušalke.

Oho, to je pa nekaj novega, se ji je zarežalo. On vabi! Ne da bi pomislila, da bi se lahko šla igro mačke z mišjo, je hlastno pograbila priložnost. Dovolj je imela napetosti – zdelo se ji je, da mora stvari kljub vsemu vzeti v svoje roke.

"Uf ... ja ... bi," se je trudila zveneti, kar se da nevtravno. Zato je previdno dodala še: "Če ne grem malo na zrak, se mi bo utrgalo od prežvekovanja knjig."

Da ne bi slučajno mislil, da se ji bo utrgalo od česa drugega ...

Da jo je poklical in povabil on, je vzela kot pomenljivo znamenje; očitno je bil dvotedenski post dovolj, da mu je vzbudil tek. Zdaj je bil pravi trenutek, da mu predlaga smer, ki jo je imela že dlje časa na seznamu želja. Tako kot njega ...

"Kaj praviš na Gladki kot v Razklani peči? Dolga tura z zamotanim dostopom, divji svet. Prespati bi morala pod steno, da bi imela dovolj časa za plezanje," je pohitela.

"Sliši se dobro," je odvrnil brez pomišljanja.

Hitro sta bila zmenjena. Vznemirjena kot otrok, ki še verjame v dedka Mraza, je od nestrpnega pričakovanja, kaj ji bo prinesel naslednji dan, bolje rečeno noč, komaj zaspala.

Po dolgem dostopu po sitni grapi sta proti večeru dospela do skalne police pod začetkom smeri, kjer si je zamislila prenočišče. Zadihana in potna sta odložila nahrbtnika in sedla nanju. Pogledal jo je s kančkom občudovanja, rekoč: "Dober tempo si držala!"

Njegova pohvala ji je godila; še bolj pa ji je godil pogled nanj, ko si je slačil premočeno majico. Pasla je oči na njem tudi, ko je večše in iznajdljivo, kakor da bi to počel od nekdaj, na ozko polico postavil majhen šotor.

"Malo se bova morala stisniti," se je nasmehnil, ko je končal delo. Širina police je komaj dopuščala ležanje vstric. Začutila je vročico – kot da bi se ji kri v trenutku segrela za nekaj stopinj. Se ji je samo zdelo ali je res ujela poseben žar v njegovih očeh? Upala je, da je rdečica, ki jo je zaznala pljusniti čez obraz, ostala skrita pod zardevostjo lic zaradi naporene hoje.

Naslonjena na steno sta po skromni večerji opazovala, kako se je sonce počasi utapljalo na obzorju. Z mrakom se je priplazil mraz, zato sta se kmalu zgnetla v šotor in zlezla v spalni vreči. Nekaj časa sta se še motila s pogovorom, nato pa se je mednju ugnezdila tišina.

Ležeč na hrbtu sta si bila tako blizu, da je čutila zgoščeno, pulzirajočo energijo med njima. Nasršila se je v pričakovanju – nemogoče je, da bi nekaj tako močnega čutila samo ona. Dražil jo je njegov vonj, ki ji je postal tako domač, čutila je bližino njegove dlani ob svoji, slišala njegovo dihanje. Kraljestvo bi dala za njegove misli! Po nekaj dolgih trenutkih molka, nasičenega z neizrečenim, je obrnil obraz k njej in ji mehko rekel: "Lahko noč! Jutri naju čaka naporen dan!"

Saj ne misli resno?! Mešalo se ji je od želje, da bi ovila roke okoli njegovega vratu in se prižela obenj. A vendarle se je – narejeno prostodušno – hitro strinjala z njim. "Ja, najbolje, da čim prej zaspiva! Lahko noč, pa eno bolho za pomoč; če te pa pič, pa mene poklič!" je zdrdrala večerno voščilo iz otroštva, da bi prikrila razočaranje, in mu obrnila hrbet.

Strmela je v temo in nič ji ni bilo jasno. Sama pod steno, bližje kot na tej polički bi si težko bila, priložnost je idealna – on pa samo: lahko noč? Torej ga res ne zanimam – ali pa je samo sramežljiv ...? Bi morala jaz iztegniti roko? Preklete zavore ...!

Misli so ji divjale, ko je prisluškovala njegovemu dihanju; hitro se je poglobilo in upočasnilo, po čemer je sklepala, da je zaspal. Prekobalila se je spet na hrbet in se pri tem z desno stranjo telesa dotaknila njegove leve. Toplota njegovega telesa je v njej še podžgala željo, da bi jo objel, morda poljubil, se z rokami sprehodil čez njeno telo – kar koli! Čeprav ga je čutila ob sebi, se ji je zdelo, da je nedosegljivo daleč. Razbohoteno ščemenje pod popkom je prepodilo utrujenost in napetost pred zah-

tevno smerjo; nemirno je spreminjala položaje, dokler se ni – izmučena od vztrajno zadrževanega vzgiba, da se pilepi obenj in se kot hobotnica razleze čez njegov trup – naposled združnila v nekakšen polsen.

Začutila je njegovo dlan, ki je božala njeno lice. Vztrepetala je kot plamen sveče na prepihu. Obrnila se je k njemu in se mu zazrla v oči, ki so v medli svetlobi naglavne svetilke gorele od poželenja. Nagnil se je k njej, da je začutila konico njegovega nosu na svoji. Otrpnila je. O, moj bog, kako sem si želela tega! ... Počasi kot v filmu je približal svoje ustnice njenim – in rahel poljub je v hipu zanetil požar: Zadrževana čustva so izbruhnili kot vulkan; kot bi ju kdo spodnesel, sta padla skupaj: strastni poljubi so ju zadihali, vroča kri ju je segrela, poželenje je izcejalo sokove. Izgubila se je v njegovem objemu, potonila v njegovih očeh, se zlila z njegovim telesom, neobčutljiva za hlad samotne noči, samo toploto njegove mehke kože je čutila. S prsti se je krčevito oklepala njegovih širokih ramen, medenica ji je plala v njegovem ritmu. Želela si je, da se ta ples užitka ne bi nikoli končal. Da bi združena v eno v neskončnost valovila v nasladi, ki je eksplodirala v ognjemet strasti. Čeprav si je želela ujeti v večnost te trenutke neznosnega ugodja, se je vse težje zadrževala; dih je postajal globlji ... ritem hitrejši ... nazadnje se je usločila nad njim in s krikom sladostja omahnila na njegove prsi.

Naslonjena na steno sta po skromni večerji opazovala, kako se je sonce počasi utapljalo na obzorju.
Izdelano z UI

Krik jo je predramil. Zmedeno se je ozrla naokrog in trčila ob njegov krmežljavi pogled, ko je dvignil glavo, da bi se razgledal, kaj se dogaja. Skozi stene šotora je presevala medla svetloba zgodnjega jutra. Spoznanje, da so bile vse le sanje, ni imelo le pridiha razočaranja – bilo je njegov koncentrat. Zaprla je oči in skušala v telo priklicati še nekaj drhtavice, ki jo je stresala, tik preden se je zbudila. ●

Tone Vidrgar

Na planini

Prejel sem elektronsko pošto sošolca Petra, navdušenega kolesarja in dobrega fotografa. Pred časom je napredoval z navadnega kolesa na električnega in zdaj pred njim ni varen noben hrib v bližnji in daljni okolici. Poslal mi je nekaj slik z Velike planine, na katerih se vidi, da žafran tam gori že cveti. To mi je s sporočilom potrdil tudi nečak, ki ima stan blizu Zelenega roba: "Stric, danes je pa na Planini sončno in tudi vijolične je vse več na pašnikih ...". Odločitev, da dan izkoristim za ogled cvetočega žafrana na Planini, ni bila težka.

Po zajtrku se odpeljem proti Črnavcu, kjer se malo pod vrhom prelaza cesta odcepi levo proti sedlu Volovljek. Parkiram na drugi strani ceste, nasproti gostišča Kranjski Rak. Vreme je delno oblačno in rahlo vetrovno, prijetno za hojo. Napotim se po cesti, ki vodi proti planini Kisovec, parkirišču Rakove ravni in naprej proti Ušivcu. Kmalu se od ceste odcepi pešpot, ki je na začetku strma, pozneje pa se položi in je hoja skozi gozd in naprej ob pašniku do parkirišča Rakove ravni kar prijetna. Malo preden se steza priključi cesti, zagledam srni, ki se paseta na poseki, a tudi oni me opazita in se v elegantnih poskokih umakneta v gozd. Nadaljujem po poti, ki vodi do koč na Marjaninih njivah in ki se v okljukih vzpenja skozi gozd. Ko pridem na plano, se odpre pogled na Gojski stan. S soncem obsijano planino zaljšajo manjše in večje zaplate vijoličnega žafrana. V jezercu, kjer se poleti napaja živina, pa se zrcali idilični odsev delčka planine. Po nekaj metrih položnega vzpona po poti, ki vodi na Malo planino, se odpre pogled proti vzhodu

na Kašno planino, Lepenatko in Rogatec, čisto na levi se v daljavi dviga mogočna Raduha.

Na Mali planini naletim že na pravo vijolično razkošje, razprti cvetovi žafrana spreminjajo zelene pašnike v pisane, vijolične preproge, vijejo se po široki dolini pod Jarškim domom proti pastirskim kočam, ki so nanizane na rahli vzpetini proti jugu. Večje napajališče z vodo le še polepša sliko, ki jo vidim pred seboj. Povzpnem se na grič, kjer stoji Jarški dom, planinska koča, ki me spominja na mladostne dni, saj naju je oče s sestro večkrat peljal sem gor; po navadi smo pot začeli pri gostilni Jurček v Krivčevem v dolini Črna. Koča je bila takrat v lasti tovarne Induplati, kjer je oče delal. Pozneje je prešla v zasebne roke, odkupil jo je znanec Marko Štritof, ki je kočo razširil in posodobil, naredil iz nje planinski dom. Ta postojanka, preurejena v lepo ohranjenem planinskem stilu, je še vedno priljubljena med pohodniki. Marko je pred leti dom zaradi objektivnih razlogov prodal, novi lastnik pa se še naprej trudi z dobro ponudbo in zmernimi cenami privabiti čim več obiskovalcev.

Nadaljujem preko cvetočih pašnikov, mimo Domžalskega doma se vzpenjam proti jugu, na rob grebena, ki, če ga gledamo iz ljubljanske kotline, izrisuje značilno silhueto. Dolina je meglena, proti jugu je slika precej motna, da se Kamnika skoraj ne vidi, le na koncu doline Kamniške Bistrice grdo izstopa Kalci-tov kamnolom.

Nadaljujem ob robu v smeri Gradišča (1666 m), najvišje točke Velike planine; tu je žafrana manj, oziroma še ni tako razcveten. Je pa pogled z grebena proti severu, Velikemu stanu z belimi Grintovci v ozadju – prekrasna kulisa in paša za oči.

Ko hodim po grebenu, se spomnim sošolke Marije, ki je pred mnogimi leti hodila po tej stezi in zdrsnila s poti, kar je bilo zanjo usodno ... Usedem se na rob grebena in gledam v dolino, skušam razbrati posamezna naselja, zdi se mi, da razločim Mekinje, naselje nad Kamnikom in obudi se mi spomin na Vlada Goloba, pred mnogimi leti tajnika PD Kamnik, ki je imel tu

S soncem obsijano planino zaljšajo manjše in večje zaplate vijoličnega žafrana.

Foto Tone Vidrgar

svoj dom. Z Vladom sva se spoznala poslovno, ko je delal v KIK Kamnik. Na najinih srečanjih je bil vedno prisoten pogovor o hribih in gorah. Lahko rečem, da je bil prav Vlado tisti, ki me je s svojim odnosom do gora navdušil za planinarjenje. Mislim, da je bilo po poletnem dopustu, ko sem ga obiskal v službi in se mi je zdel nekam nestrpen. "Kaj pa je, Lado (tako sem ga klical), je kaj narobe?" "Ja, težavo imam, pripeljali so kovinske mreže za obnovo doma na Kokrskem sedlu in kamion čaka, pa nimam nikogar ..." "Vlado, grem jaz s teboj, le rokavice in kakšno haljo mi priskrbi." Opravila sva delo in Lado si je oddahnil. Menim, da sva takrat postala prijatelja in zelo me je prizadelo, ko sem leta 1986 slišal za nesrečo – utrgala se je jeklenica na tovorni žičnici na Kokrsko sedlo, s katero se je Lado peljal v dolino po opravljenem delu na Sedlu. Nadaljujem pot proti Gradišču, kjer je nekaj ljudi. Poklepetam s starejšim parom, ki gora ne pozna najbolje in jima pokažem, katera je Kočna, kateri Grintovec in po vrsti naprej do Ojstrice, morda sta si kaj zapomnila ... Spustim se na pot, ki vodi od Zelenega roba proti Mali planini, mimo Velike in Male Vetrnice (kraški brezni) in se povzpnem do cerkvice Marije Snežne, postavljene po načrtu arhitekta Plečnika leta 1938. Pozimi leta 1944/45 so Nemci in domobrance požgali vse planinske stanove, tudi cerkvico, da partizani ne bi imeli zavetišča, leta 1988 pa je bila zgrajena nova po načrtih arhitekta Kopača, velikega ljubitelja Velike planine.

Razgledi so vseskozi čudoviti in moj prst na sprožilcu fotoaparata je vseskozi v akciji. Da se izognem poti, ki je kljub sredini tedna dokaj obljudena, se napotim kar poprek, proti Domžalskemu domu. Bil sem presenečen, ko sem srečal francosko družino, pa mlajši par iz Like in madžarski par iz Budimpešte. Prosili so me, če jih fotografiram, in vsi so imeli veliko pohvalnih besed o lepotah naše domovine.

V domu za dobro počutje obiskovalcev skrbi simpatičen mlajši par; oba zelo prijazna. Dekle pove, da imajo svež jabolčni zavitek, rekoč: "Sem ga sama spekla, me

je mama naučila." Naročim ga skupaj s kavo, a mi je bilo skoraj žal, pa ne zato, da bi bil zavitek slab, bil je izvrsten in kava tudi, toda bil je ogromen, čez cel krožnik in sem se moral res potruditi, da sem snedel vsega.

K mizi prisedeta prišleka, govorila sta nemško, a je eden pozdravil v lepi slovenščini. V razgovoru izvem, da sta iz Münchna, eden od njiju je Slovenec, poročen z Nemko. Ima brata v Kranju in ga pogosto obišče, če je le možno, pa skoči še v hribe. Ker sem imel pred sabo starejši izvod *Planinskega vestnika*, ki sem ga vzel z okenske police, kjer je bila zložena različna planinska literatura, pove, da ga pri bratu vsakič prebere. "Krasna revija, a imam občutek, da je prvenstveno namenjena alpinistom in opisom tujih gorstev, predvsem Himalaje. Žal mi je, da šele zdaj, ko sem v tujini, bolje spoznavam hribe in gore svoje domovine in menim, da bi bilo prav več pisati o njih za nas pohodnike, turiste, kot nam pravijo alpinisti." Malo še poklepetamo, primerjamo življenje v Nemčiji z našim in pridemo do skupnega mnenja, da je nekaj bolje tam, nekaj pa pri nas, le o politiki nismo govorili ...

Odpravim se nazaj čez vijolične pašnike in po šestih urah nenapornega, prijetnega potepanja po prostrani planini z dobrim občutkom lepo preživetega dne pridem spet do Kranjskega Raka, kjer me čaka avto. Velika planina obsega Veliko, Malo in Gojsko planino. Tu se družijo čudovita narava, bogata kulturna dediščina in tradicija. Razprostira se na skoraj 6 km², na katerih je okoli 150 pastirskih stanov. Je največja pašna planina v Sloveniji, ki je bila aktivna že v srednjem veku. Ta planinski biser je dokaj lahko dosegljiv, tudi za družine z otroki in starejše. Na planino se lahko pripeljete iz Kamniške Bistrice z nihalko in novo šestsedežnico do Zelenega roba, z nasprotne strani pa pripelje cesta do parkirišča Rakove ravni ali do Ušivca, od koder je dobre pol urice zložne hoje, da dosežete enega od treh domov, kjer se lahko okrepčate in osvežite. ●

Simona Leitgeb

50 let vztrajnosti in ljubezni do gora

Zlati jubilej PD Viharnik

Planinsko društvo Viharnik že pet desetletij združuje posameznike – ljubitelje narave in gora. Njegova zgodovina sega v leto 1974 in je polna vzponov, izzivov in pomembnih dosežkov. Društvo se ob svoji petdesetletnici z veseljem ozira nazaj, hkrati pa usmerja pogled v prihodnost, saj si želi nadaljevati bogato tradicijo, ki so jo ustvarili njegovi ustanovitelji in člani.

Društvo je bilo ustanovljeno 11. decembra 1974 v stekleni dvorani Izvršnega sveta Republike Slovenije. Pobudo za ustanovitev je dal dr. Tone Strojín, ki je vodil ustanovni občni zbor in postal delovni predsednik društva. Že na začetku se je pokazalo, da bo društvo nekaj posebnega. Ustanoviteljem ni bilo lahko, saj je bilo treba povezati planince iz delovnih skupnosti štirinajstih republiških organov, kar je zahtevalo veliko organizacijskih in administrativnih prizadevanj. Vendar pa so ustanovni člani vztrajali, saj jih je združevala ljubezen do gora.

Prvi predsednik Jernej Mlakar je imel vizijo, kako organizirati in voditi društvo, ki bi vsem članom omogočilo, da skupaj odkrivajo lepote narave. S preostalimi ustanovnimi člani so hitro začeli organizirati izlete, ki so postali redna in priljubljena dejavnost. Novopečenih članov ni ustavilo prav nič, četudi se med seboj še niso poznali, zblížali so jih skupni interesi in vrednote. PD Viharnik je že v začetnih letih doživelo pravi razcvet. Prvo društveno glasilo *Informator* je začelo izhajati kmalu po ustanovitvi in je sčasoma postalo pomembno sredstvo za obveščanje članov. Izhajalo je redno in je prispevalo k večji povezanosti med člani ter omogočilo, da so bile bistvene informacije hitro dostopne vsem. Prve organizirane ture in izleti so bili izjemno dobro obiskani. Planinci so se povzpeli na najlepše vrhove Evrope, sodelovali na turnem smučanju in raziskovali neznane koticke narave. Z visokogorskih podvigih so se člani vselej vračali s polnimi nahrbtniki zgodb in vtisov.

V petih desetletjih so k uspehom PD Viharnik prispevali številni posamezniki. Med najpomembnejšimi so bili predsedniki in predsednice, ki so ga s svojo predanostjo in strastjo uspešno vodili skozi različna obdobja ter so skupaj z aktivnimi člani vedno našli rešitve za težave, s katerimi se je društvo soočalo. Kljub omejenim finančnim sredstvom je bilo predvsem zaradi zagnanosti in nesebičnega dela predanih članov društvo vseskozi uspešno. Prav ta entuziazem je bil ključ do neprekinjenega delovanja Viharnika

v vseh letih. Posebno mesto ima Edo Gaspari, predsednik med letoma 1980 in 1985. Njegov pristop k vodenju je bil poln humorja in navdušenja, saj je na izletih vedno spodbujal petje in dobro voljo. Franci Brojan je zaslužen za vzpostavitev tradicionalnih spominskih pohodov, Peter Jecelj se je uveljavil kot izjemno priljubljen vodnik PZS, ki je s svojo predanostjo in znanjem obogatil vsako turo, vodnik Marjan Prinčič pa je udeleženke in udeležence izletov prav tako navduševal z izvrstnim poznavanjem krajev, jih popeljal tudi v slovenske zamejske kraje v Italiji in Avstriji. Še veliko vodnikov in vodnic je bilo, ki so s svojo zagnanostjo prav tako ustvarjali in še danes ustvarjajo nepozabne trenutke več generacijam viharnic in viharnikov.

Poleg številnih izletov po Sloveniji in sosednjih državah so se viharniki podali tudi na raziskovanje daljnih krajev. Vsak izlet je bil posebna priložnost za odkrivanje novih dežel in kultur, hkrati pa so se člani med seboj še bolj povezali in okrepili prijateljske vezi. Od vsega začetka pa društvo organizira vsakotedenske pohode, ki so se ohranili vse do danes. Med letoma 1998 in 2004 je v PD Viharnik delovala posebna sekcija Brko – brez kondicije, ki je pripravljala lažje izlete, namenjene starejšim članom. Med

letoma 2004 in 2006 so potekali sredini izleti, brez društvenega vodnika in na lastno odgovornost udeležencev. Leta 1988 so se društvu kot samostojna skupina pridružili planinci iz Tacna, kar je obogatilo članstvo. Tacenska sekcija je še danes zelo dejavna in organizira tudi večdnevne planinske tabore.

Velik dosežek članov PD Viharnik je bila ustanovitev in trasiranje Jurčičeve poti – poti po deželi Desetega brata leta 1994 ob 150-letnici rojstva Josipa Jurčiča. Pot, katere skrbnik je danes PD Polž, povezuje Višnje Goro z Muljavo, rojstno vasjo Josipa Jurčiča. Označena je s kažipotjo, pohod pa poteka vsako prvo soboto v marcu – pisatelj se je namreč rodil 4. marca. Pohodniki so se nanjo prvič podali leta 1994, danes pa je to eden od najbolj množičnih pohodov pri nas.

Markacisti iz PD Viharnik so dolga leta skrbeli za tri planinske poti, a ker ni bilo podmladka, so leta 2023 prenehali vzdrževati še zadnjo od teh. Vzdrževanje planinskih poti zahteva veliko časa, energije in predanosti; zaradi pomanjkanja novih članov oziroma markacistov nastajajo težave pri ohranjanju teh poti v dobrem stanju.

Ves čas delovanja društva se zavedamo pomena varovanja narave. Poseben pečat je temu področju dala Helena Tepina, ki se je izšolala za varuhinjo gorske narave in ustanovila društveni odsek za varstvo gorske narave. Dejavnosti tega odseka so pritegnile številne člane, da so sodelovali na naravovarstvenih izletih in prispevali k ohranjanju lepote gorskega sveta. Mladinski odsek je bil ustanovljen z namenom pomladiti planinske vrste in vključiti mlajše generacije.

Vrsto let je bil zelo dejaven, vendar pa je leta 2011 zaradi razhajanj v pogledih na delo z mladimi planinci žal prenehal delovati.

V obdobju med letoma 2006 in 2014 je bilo uvedeno pridruženo članstvo, kar je povečalo število rednih udeležencev izletov in omogočilo širšo vključenost ljudi v planinske dejavnosti.

PD Viharnik je do leta 2024 vodilo šestnajst predsednikov. V jubilejnem letu je vodenje prevzel Martin Leskogar, ki s svojo ekipo že snuje nove izzive in podvige. Število članov se je z leti nekoliko zmanjšalo, zlasti zaradi sprememb v načinu preživljanja prostega časa, a se še vedno uspešno prilagaja novim razmeram. Po pandemiji koronavirusa je znova zaznati porast članstva, dobro obiskani so zlasti lažji izleti. Društvo bo v prihodnjih letih nedvomno nadaljevalo tradicijo, obenem pa se bo prilagajalo novim časom in potrebam svojih članov.

Okroglo obletnico smo obeležili 12. oktobra 2024 s pohodom od Rakitne do vasice Osrednek, kjer smo imeli na turistični kmetiji Sterle slavnostno prireditev in druženje s pogostitvijo. Ob pogledu nazaj je bila to priložnost tudi za razmislek o prihodnosti. Društvo je skozi desetletja ostaja zvesto svojim vrednotam – spoštovanju narave, vztrajnosti in povezovanju ljudi. Njegovi člani so prehodili nešteto poti, stali na številnih vrhovih in stkali globoke prijateljske vezi. S himno PD Viharnik *Jaz pa ti v hribe pojdemo* se bo ta pozitivni duh društva zagotovo ohranil še vrsto let, tako da bo Viharnik pisal zgodovino slovenskega planinstva še naprej. 📍

*Udeleženci
praznovanja v
Osredku ob 50.
letnici PD Viharnik
Arhiv PD Viharnik*

Potovalne
torbe

TRANSPORTER CARRY-ON BAG

FACTORY STORE
BIKE & OUTDOOR

www.fastorystore.si

Na voljo v trgovinah: Kibuba, Iglu Šport, Annapurna, Extreme Vital,
Intersport, Hervis, Action Mama, Enduro, Elan.

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Upravni odbor (UO) PZS se je 3. aprila v prostorih PZS v Ljubljani sestal na 15. seji v mandatnem obdobju 2022–2026. Posvetil se je pripravam na skupščino PZS in med drugim podal soglasje novemu vodstvu Komisije za alpinizem (KA) PZS. Prisotnih je bilo 18 od 23 članov upravnega odbora, kar je 78,3-odstotna udeležba. Uvodoma je bil potrjen zapisnik 14. seje UO in bile podane pomembnejše aktivnosti v obdobju od pretekle seje UO PZS. Upravni odbor je dal soglasje k Pravilniku o sistematizaciji delovnih mest, in sicer za novo delovno mesto direktorja športnega plezanja. UO je med drugim potrdil prodajo manjšega zemljišča na Nanosu, na katerem stoji oddajnik, in sicer javnemu zavodu Radiotelevizija Slovenija; nadalje je dal soglasje dopolnjenemu Pravilniku vodnikov PZS, ki ga je zbor Vodniške komisije sprejel 30. 11. 2024. Upravni odbor PZS je prav tako podal soglasje novemu vodstvu KA v sestavi načelnik Janez Toni (PD Rašica) in člani Oto Žan (PD Radovljica), Peter Bajec (PD Železničar Ljubljana), Jasna Pečjak (PD Domžale), Matic Košir (PD Jesenice), Martin Žumer (PD Radovljica), Blaž Grapar (PD Rašica), Matej Balažic (PD TAM), Gašper Pintar (PD Ljubljana - Matica), Miha Župin (PD Kranj) in Alen Marinović (Šaleški alpinistični odsek Velenje); soglasje je dal tudi dopolnjenemu Pravilniku Komisije za alpinizem, ki ga je zbor KA sprejel 18. 3. letos. UO PZS je soglašal, da PD Ruše odpre in je skrbnik novih odsekov planinskih poti RPP Tinčeva bajta–Bolnica Jesen, katere se vnese v evidenco planinskih poti PZS.

Skupščina PZS je potekala 9. maja v Hrastniku. Na skupščini so izvolili tudi novo vodstvo PZS za mandatno obdobje 2025–2029. O skup-

ščini bomo pisali v naslednjem *Planinskem vestniku*.

V letu 2024 članstvo v PZS po padcu v obdobju koronavirusa zadnja tri leta znova narašča. V 301 planinskem društvu oz. klubu je bilo v letu 2024 včlanjenih skupno 63.931 članov posameznikov, največ na Savinjskem, Gorenjskem in v osrednji Sloveniji. Glede na število prebivalcev Republike Slovenije to pomeni tri odstotke vsega prebivalstva. Od vseh članov PZS je skoraj tretjina oz. več kot 20.700 mladih planincev, od predšolskih otrok pa do starosti 26 let. Povprečna starost v društvih je 40 let, delež žensk v planinski organizaciji pa znaša 47,3 odstotka. Po podatkih na zadnji dan letošnjega marca je letos v PZS včlanjenih že 49.238 posameznikov.

Miha Habjan je v podkastu *V steni* gostil enega vodilnih sodobnih slovenskih literarnih teoretikov, vrhunskega esejista in alpinista Toma Virka, s katerim sta se pogovarjala o literaturi, prijateljstvu in alpinističnem iskanju svetega grala. V drugem podkastu pa je bil gost odločni podjetnik, vizionar in vrhunski plezalec Matjaž Jeran, pogovor pa je tekel o plezanju, avanturi in prvem modernem plezalnem centru.

Odbor inPlaninec. "Skupnost inPlaninec pleza" se je kot močna ekipa paraplezalcev odlično predstavila na odprtem avstrijskem mednarodnem prvenstvu v paraplezanju na Dunaju, ki je potekalo 12. aprila v Sportzentrum Marswiese. Med 63 tekmovalci iz Avstrije, Nemčije, Slovaške, Bolgarije, Madžarske, Velike Britanije, Švice in Združenih držav Amerike so v različnih kategorijah naši dosegli naslednja mesta: Gorazd Dolanc, kategorija B2 – 1. mesto, Rok Močnik, kategorija OPEN – 5. mesto, Tanja Glušič, kategorija B2 – 4. mesto, Ksenija Oblak, kategorija OPEN – 5. mesto, Miha Jazbec, kategorija OPEN – 6. mesto, Živa Lampič, kategorija OPEN – 6. mesto, Nataša Privošnik, kategorija RP2 – 4. mesto.

Odbor inPlaninec je 10. aprila v prostorih Izobraževalnega centra Emil

Frey Slovenija v Ljubljani predstavil svoje plane za leto 2025. V jubilejnem desetem letu delovanja napovedujejo inkluzijske pohode Skupaj v hribe, katerim se bodo v toplejših mesecih pridružili pohodi akcije Gibalno ovirani gore osvajajo 2025 (GOGO 2025). Ta bo letos, že šesto leto, potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar. "V desetih letih delovanja je odbor organiziral že več kot 329 pohodov, ki so privabili 16.067 pohodnikov in soustvarili nepozabne trenutke v naravi," je ob jubileju dejal vodja odbora Jurček Nowakk in dodal: "Letos se bomo inPlaninci podali na 76 pohodov. Ponovno bomo osvojili vrh Slovenije in pomahali s Triglava. Manjša skupina se bo poleti prvič skupaj z osebami na invalidskih vozičkih podala na dva ledenika."

Mladinska komisija (MK) je na delovni akciji pripravila Planinsko učno središče (PUS) Bavšica na novo planinsko sezono taborov in usposabljanj.

Med 18. in 27. julijem bo MK v PUS Bavšica organizirala usposabljanje za naziv mladinski voditelj, med 20. in 27. septembrom pa v Bavšico vabijo vse študente na letošnji študentski planinski tabor.

MK je posredovala povabilo na DiscoverEU, program Evropske unije, ki mladim ponuja neverjetno priložnost, da brezplačno raziščejo čudovito Evropo.

Tečaj orientacije 2025 je potekal 10. maja v Domu na Menini planini.

MK tudi v letošnjem letu nadaljuje z izvajanjem pomembnega projekta "Z mladinskim delom proti prekarosti mladih – pilotni projekt – Planinska zveza Slovenije", katerega cilj je ozaveščanje mladih o prekarinem delu in krepitev njihovih kompetenc za boljše vstopanje na trg dela.

Komisija za planinske poti (KPP). Na povabilo Planinske zveze Kosova so inštruktorji markacisti PZS 21. in 22. marca na Kosovu v Peči izvedli predstavitev standardov označevanja in vzdrževanja planinskih poti v Sloveniji ter imeli praktično usposabljanje za več kot

Komisiji za planinske poti planinskih zvez Slovenije in Kosova sta podpisali dogovor o sodelovanju, ki bo temelj za nadaljnje sodelovanje in razvoj področja planinskih poti obeh držav.
Arhiv KPP PZS

25 kolegov markacistov s Kosova in nekaj predstavnikov iz Albanije.

28. marca so se na Vrhniku na rednem zboru KPP zbrali načelniki markacijskih odsekov planinskih društev, potrdili poročila minulega dela, začrtali nadaljnje delo in razpravljali o planinskih poteh. Trenutno imamo v Sloveniji 10.137 kilometrov registriranih planinskih poti, za katere so markacisti lani porabili 36.745 prostovoljnih ur, izvedenih v 6360 delovnih akcijah. Predstavljene so bile tudi novosti na področju označevanj in usmerjevalnih tabel ter akcija beleženja fotografij izhodišč planinskih poti. Začelo se je glasovanje za naj planinsko pot leta 2025, ki poteka že osmo leto zapovrstjo. Planinci lahko svoje glasove oddaste do 8. junija na portalu <https://vsebovrednu.triglav.si/plus/naj-planinska-pot-2025>. Letošnje izbranke za naj planinsko pot 2025 so poti Mašun–Mali Snežnik–Veliki Snežnik, Ljubelj–Dom na Zelenici–Begunjščica, Draga–Roblekov dom–Begunjščica, Razdrto–Vojkova koča na Nanosu, Logarska dolina–Okrešelj–Kamniško sedlo in pot Suhadolnik–Taška–Cojzova koča. Zavarovalnica Triglav bo zmagovalni poti namenila sredstva za obnovo.

Gospodarska komisija. PD Kočevje išče oskrbniški par za oskrbovanje Koče pri Jelenovem studencu na območju Stojne nad Kočevjem. Delo bo potekalo celo leto, in sicer vsak konec tedna ter ob praznikih.

Komisija za varstvo gorske narave (KVGNG) je povabila na srečanje varuhov gorske narave, gorskih stražarjev in vseh, ki imajo radi naravo, ki je bilo v soboto, 3. maja, na Lovrencu, znanem po rastišču Clusijevega svišča. S srečanjem so se pridružili akciji Iz dolin peš do višin.

KVGNG je 10. maja povabila na planinski izlet Z JPP do Križ in peš na Kriško goru.

Komisija za alpinizem. Udeleženci mednarodnega tabora UIAA v francoskem Guillestru – Gregor Šegel (vodja), Matevž Vaupotič, Mojca Čerpnjak, Urban Bečan – so poročali o svojih izkušnjah in preplezanih smereh. Vseh udeležencev tabora skupaj z inštruktorji je bilo skoraj 80, od tega 18 tujcev iz Slovenije, Hrvaške, Združenega Kraljestva, Litve, Ukrajine, Češke in Kitajske. Preostali so bili Francozi iz različnih koncev države, največ iz Toulousa, saj je bil njihov klub eden od organizatorjev tabora.

Andrej Jež in Matic Primožič sta se med 1. in 8. marcem udeležila vsakoletnega srečanja plezalcev na Škotskem. "Plezanje v nam nepoznatih stenah in razmerah, kratke in zato toliko bolj intenzivne smeri, sklepanje poznanstev in širjenje plezalskega horizonta je le delček tega, kar srečanje ponudi," pravita slovenska udeleženca.

Komisija za športno plezanje (KŠP). Zlati medalji Sare Čopar in bronasti Luke Potočarja v težavnostnem plezanju sta 28. marca na svetovnih vojaških zimskih igrah v

Švici Katja Debevec in Anže Peharc dodala še srebrni odličji, prisluženi v balvanskem plezanju. KŠP je objavila razpis za zbiranje kandidatur za načelnika in člane KŠP, razpis za seminar in izpit za opremljevalce športnoplezalnih smeri ter razpis za licenčni seminar za strokovne kadre na področju športnega plezanja.

Slovenska reprezentanca v športnem plezanju je 11. aprila na PZS v Ljubljani predstavila svojo letošnjo postavbo, načrte in cilje. Septembra jih čaka vrhunec sezone, svetovno prvenstvo v Južni Koreji, ki bo letos znova le v posamičnih disciplinah.

Na prvi tekmi svetovnega pokala 2025 v balvanskem plezanju, ki je potekala med 18. in 20. aprilom, so slovenski plezalci Jennifer Buckley, Katja Debevec, Sara Čopar in Anže Peharc zaključili s svojimi nastopi v polfinalu. Že naslednja tekma, tokrat v težavnosti in hitrosti, se je odvila na Kitajskem med 25. in 27. aprilom, kjer je nastopilo šest naših plezalcev.

V Kranju je 12. in 13. aprila potekala tekma državnega prvenstva v težavnostnem plezanju za vse kategorije.

Velenje je 1. aprila razglasilo najboljše športnike preteklega leta. Športnica leta je postala zlata olimpijka Janja Garnbret, naziv športnik leta pa je prejel njen reprezentančni in klubski kolega Lovro Črep, selektor slovenske reprezentance v športnem plezanju Gorazd Hren pa je prejel priznanje kot športni pedagog.

Komisija za gorske športe. Mladinka Klara Velepčec, ki je marca zablestela z zmago na svetovnem prvenstvu v tekmovalnem turnem smučanju, je 30. marca na sklepni tekmi sezone 2024/25 v francoskem Puy-Saint-Vincentu osvojila odlično peto mesto v vzponu, kar ji je prineslo sedmo mesto v skupnem seštevku mladinskega svetovnega pokala v njeni paradni disciplini. Tromsø na Norveškem je od 10. do 13. aprilom gostil zadnjo tekmo svetovnega pokala (SP) letošnje zime v tekmovalnem turnem smučanju. Slovenske barve je zastopala trojica, v disci-

Uporabnike aplikacije maPZS razveseljujejo dve novosti: sestavljajnik poti ter prikaz voznih redov avtobusov in vlakov na vseh postajališčih v Sloveniji.
Arhiv PZS

plinah vzpon in posamično zelo izenačena Luka Kovačič in Klemen Španring, ki sta se uvrstila med 20 najboljših, v sprintu pa Maj Pritrznik, ki je tu dosegel 48. mesto, na predzadnji tekmi 4. aprila SP pa 49. mesto.

Planinska založba. V kranjsko-gorski knjižnici so 11. aprila gostili ustvarjalce knjige *Mojstranške veverice* – mojstranške veverice in urednika knjige Vladimirja Habjana.

Založba je objavila razpis za odkup digitalnih fotografij za *Planinski koledar 2026*. Z razpisom iščejo motive prvobitne gorske narave ali delovanja človeka v gorah, zajeti želijo vsa planinska območja Slovenije v vseh letnih časih, še posebej sredogorje ter hribovja Primorske, Notranjske, Štajerske in Dolenjske. Brezplačna aplikacija maPZS (<https://mapzs.pzs.si>), ki omogoča lažje načrtovanje izletov in orientacijo na terenu, je s podatki o več kot deset tisoč kilometrih označenih planinskih poti nepogrešljiv pripomoček za vse ljubitelje gora. Aplikacija PZS se uporabnikom približuje z novostma, in sicer s sestavljajnikom poti ter prikazom voznih redov avtobusov in vlakov na vseh postajališčih v Sloveniji. Ne pozabite, kljub pomladi v dolini so razmere

v visokogorju še vedno zimske in zelo zahtevne. Visokogorske kočice so še zaprte, večina koč v sredogorju in nižje ležeče kočice pa so v času prvomajskih praznikov odprle vrata planincem.

U SPOMIN

Miha Debevc
(1958–2025)

V četrtek, 10. aprila 2025, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Miha Debevca, gornika in planinca v najbolj širokem in žlahtnem pomenu te besede. Miha se je smrtno ponesrečil v Polhograjskih Dolomitih, ko je kot že ničkolikokrat, v svojem slogu, nekje pod Grmado iskal drugačne poti in nove motive, da bi jih fotografsko oveko-večil. To je bilo značilno zanj: vedno je skušal najti kaj novega, drugačnega, na vsako stvar je skušal pogledati z neobičajnega zornega kota in vedno mu je uspelo.

Miha je svojo planinsko pot začel v drugi polovici 70. let prejšnjega stoletja v Mladinskem odseku PD Ljubljana – Matica, kjer smo se zbirali takratni srednješolci in študentje, pa tudi kakšen osnovnošolec. To je bila zelo raznolika in živahna družina, ki je ob ponedeljkih in petkih v društveni pisarni na Trdinovi 8, kjer je še danes, načrtovala planinske dogodivščine, poslušala in gledala (večinoma diapozitive ...) navdihujoče potopise ter se družila in zabavala.

Ta zares imenitna družba nas je označila in zaznamovala za vse življenje. Združile so nas skupne vrednote, ki smo jih nosili globoko v srcu. Skupaj smo uživali v poti, v opazovanju narave in ljudi. Te skupne poti so bile vedno zanimive, popestrene z različnimi pogovori, pripetljaji, šalami in anekdotami; preprosto – odraz veselja do življenja in radovednosti, da znova in znova doživimo kaj novega, nepozabnega.

Miha je bil brez dvoma eden ključnih, nepogrešljivih delov naše planinske klope, z nalezljivim nasmeškom, originalnimi šalami in hkrati z včasih nekoliko drugačnim pogledom na naše delovanje in druženje. Pogosto nam je nastavljal še kakó potrebno ogledalo, ko smo skušali preveč premočrtno uresničiti zastavljene naloge mladinskega odseka. Od tu tudi izhaja njegov znameniti vzdevek – Baza. Pod tem imenom so ga poznale generacije osnovnošolcev in srednješolcev, ki jih je sprva še kot mladinski planinski vodnik spremljal na številnih izletih našega mladinskega odseka. Bil je izjemen organizator, odličen planinski vodnik, turni smučar (znan po svojem univerzalnem navodilu "s težo na spodnji smučki in odklonom v dolino, pa bo šlo ...") in kolesar, neutruden markacist, predvsem pa zanesljiv tovariš v kočljivih trenutkih, ki se jim v gorah ni mogoče povsem izogniti. Na Miha smo se vselej lahko zanesli, ne le v gorah, ampak tudi v dolini, ko so nas včasih pestile takšne ali drugačne življenjske težave, resnične ali namišljene. Miha si je vedno vzel čas ter prisluhnil, znal

v svojem slogu pribiti žebljico na glavico, postreči s kakšno hudo-mušno prirejeno ljudsko modrostjo in potem stvari kar naenkrat niso bile videti več tako črne, kot so se sprva zdele.

Miha je bil celovita, samosvoja in originalna goriška osebnost, zato so ga poznali tudi v širši planinski javnosti. Njegovi nepozabni zapisi, ki jih je kot "ambiciozni turni smukač" v namerno arhaični slovenščini objavljaj na forumih spletnih strani Turnega kluba Gora in pozneje Snežaka, so bili brani in popularni, zaradi njih je bil prava planinska literarna zvezda. Nič-kolikokrat se je zgodilo, da te je na kakšnem turnem smuku kdo pocukal za rokav in vprašal: "Saj je to tisti Miha, ki piše na Snežaka, mar ne?"

Miha smo redko videli brez fotoaparata, tudi z njim je gledal na svet na svoj izvirni način, pogosto je čudovite motive našel tam, kjer jih drugi sploh nismo opazili. Njegove fotografije krasijo mnoge koledarje ter planinske vodnike in obenem bogatijo naše domače arhive, saj nam je po vsakem skupnem izletu pošiljal slike. Bogat fotografski arhiv, ki ga je ustvaril v skoraj pol stoletja, ne zajema le naših planinskih doživljajev, pač pa avtentično beleži splošno zgodovino živahnih let, ki smo jih doživljali. Ves ta arhiv je neutrudni Miha tudi digitaliziral, ga natančno uredil po vseh mogočih kriterijih in nam vsakemu posebej poslal zbirko slik, kjer smo zabeleženi.

Vedno se je nekako zdelo, da bo Miha ob vseh svojih talentih, energiji in samodisciplini živel večno; bridko dejstvo, da ga zdaj kar naenkrat ni več, le počasi pronica v naša srca in možgane. Ne bo več njegovih šegavih vabil na skupne izlete, ne bo fotografij in zapisov, dogovorjenih in naključnih srečevanj med tednom na kolesu, na poti v službo, na Jakobu, Toškem Čelu ali Katarini, nič več ne bo skupnih tur ob koncih tedna. Prav takega, kot matičarski mladinci so ga poznali tudi njegovi sodelavci na Srednji gradbeni, geodetski, okolje-varstveni šoli in strokovni gimna-

ziji Ljubljana, kjer je bil nazadnje, skupaj pa več kot tri desetletja, zaposlen kot organizator praktičnega usposabljanja z delom. V resnici pa je pomenil mnogo več kot to, še posebej vsem generacijam tamkajšnjih dijakin in dijakov.

V dneh, ko vsak po svoje predelujemo osuplost in žalost ob Mihovi smrti, brskamo po skupnih fotografijah in obujamo spomine na čudovite dogodivščine, ki smo jih doživeli, nam po licih tečejo solze žalosti in hkrati hvaležnosti, da smo imeli Miha in da smo bili prijatelji. Dragi naš Miha, imel si aktivno, polno, lepo, a žal prekratko življenje. Veliko dobrega in nepozabnega si nam pustil. Prepričan sem, da ti je lepo, kjerkoli že se zdajle poganjaš: peš, na smučeh, s kolesom, z obveznim fotoaparatom ob sebi. Zaslužiš si lepoto tudi onstran!

*Boštjan Lajovic
(v imenu vseh generacij
Mladinskega odseka
PD Ljubljana - Matica).*

Ob grobu Walterja Bonattija

Na prvi pogled zelo preseneti lokacija groba Walterja Bonattija (1930–2011), ene od legend italijanskega alpinizma. Bil je član odprave, ki je pred 70 leti (1954) kot prva na svetu osvojila drugo najvišjo goro sveta K2.

Grob se namreč ne nahaja v kakšni idilični alpski pokrajini ali v rojstnem Bergamu, marveč na majhnem pokopališču v kraju Porto Venere, z osupljivim pogledom na Ligursko morje. Nedaleč stran je morska jama, ob kateri naj bi svojčas plaval pesnik Byron. Da gre za alpinista Bonattija in ne za kakega soimenjaka, spominja nekaj značilnih alpinističnih pripomočkov na nagrobniku. Na njem so tudi imena njegove sopotnice Rossane ter njunih najbližjih. Primorski dnevnik je pred leti spomnil, da je Bonatti leta 1956 s turnimi smučmi prehodil in presmučal celoten alpski lok od Mangarta do Col di Nava na italijansko-francoski meji. Pohod je trajal 66 dni, pot je bila dolga 1760 kilometrov. Bonatti je z nekaterimi drugimi zanesenjakom začel svoj pohod v Solbici v Režiji, od koder se je povzpela na Kanin in nato od tam, ob tedanji italijansko-jugoslovanski meji, nadaljeval na Mangart. Decembra lani je alpinist in pisatelj Dušan Jelinčič v intervjuju za Delo povedal o Bonattiju tudi tole: "Bil je idealist brez sponzorjev, vse si je prislužil, prigaral sam. Verjel je v svojo dušo in pogum, v svojo fizično in predvsem psihično pripravljenost. Nikdar ni tvegala več, kot je bilo v danem trenutku potrebno. Zato je zame najboljši alpinist vseh časov."

Ivan Vogrič

Foto Ivan Vogrič

U prihodnjih številkah Planinskega vestnika boste lahko prebrali ...

TEMA MESECA

Smrt v gorah, gornišstvo in duševno zdravje

INTERJUJ

Peter Novotny, Jožica Kolar, Matic Novak, Barbara Robič

Z NAMI NA POT

Alpe Adria Trail

TV Krpan

urednistvo@produkcijakrpan.eu +38640 146 101

www.facebook.com/tvkrpan

TELEVIZIJA Z MERO IN OBČUTKOM

GLEJTE NAS

V DIGITALNI SHEMI TELEMACH (PROGR.MESTO 750)

**PRI KABELSKIH OPERATERJIH
(PROGR.MESTO 30)**

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

**Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.**

POLETNA DOŽIVETJA NARAVE

vsak petek ob 17.05 h

na Radiu Ognjišče

RADIO ŠT. 1 OD KOLPE DO BARJA

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

**99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz**

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

Podprite nastanek dokumentarnega filma o Planinskem vestniku

Jubilej Planinskega vestnika bomo obeležili z dokumentarnim filmom. Nastanek filma bo z denarnimi sredstvi delno podprla PZS. Na vas, dragi bralci, pa se obračamo z idejo, da reviji ob obletnici namenite finančni prispevek po svoji meri. Z zbranimi donacijami bomo pokrili preostale stroške snemanja dokumentarca.

Svoj prispevek lahko nakažete na TRR SI56 6100 0001 6522 551, sklic 512

Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana
z namenom "Prispevek za PV-dokumentarec".

Za vašo podporo se vam bomo zahvalili z objavo vašega imena v reviji in v odjavni špici filma.

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE | ALPINE
ASSOCIATION
OF SLOVENIA

Vabimo vas na

DAN SLOVENSkih PLANINCEV 2025

Janče, 14. junij 2025

od 8.00 dalje PLANINSKI POHODI in TURNOKOLESARSKI IZLETI
z različnih izhodišč

od 10.00 dalje DOŽIVETJA ZA MLADE PLANINCE, DRUŽINE IN ODRASLE

12.00 ZBOR PRAPORŠČAKOV PLANINSKIH DRUŠTEV

12.30 OSREDNJA PRIREDITEV S SPREVODOM DRUŠTVENIH
PRAPORŠČAKOV

13.30 PLANINSKA ZABAVA Z ANSAMBLOM OSVAJALCI

Prireditev bo v vsakem vremenu.

Partnerji dogodka:

